LIETUVIŲ DIENOS

LITHUANIAN DAYS
MARCH, 1961

STASYS GOŠTAUTAS, ARTE LITUANO KNYGOS AUTORIUS

1961 M. KOVO MĖN.

Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief
Bernardas Brazdžionis
Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Juozas Tininis
Foto Redaktorius / Photo Editor
Daumantas Čibas
Anglų kalbos Redaktorius / Senior English Editor
Milton Stark
Anglų kalbos Redaktorius / English Editor
Mrs. Dalilė Polikaitis

Leidėjas / Publisher
Anthony F. Skirius
Administratorius / Circulation Manager
Juozas Andrius

Redakcijos atstovai atskiruose miestuose ir valstybėse / Contributing Editors:

Juozas Bertulis, Chicago, Ill.; Vladas Būtėnas, Chicago; Ill.; Vytautas A. Braziulis, Cleveland, Ohio; Jurgis Almis Jūragis; Sydney; Australia; Salomėja Narkėliūnaitė, New York, N. Y.; Vladas Mingėla, Detroit, Mich.; Balys Raugas, Philadelphia, Pa.; Cezaris Surdokas, Baltimore, Md.; Edvardas Šulaitis, Chicago, Ill.; Petras W. Urban, Cleveland, Ohio; Vaclovas Verikaitis, Toronto, Ont., Canada; Vytautas Volertas, Baltimore, Md.

Nuolatiniai foto bendradarbiai / Photographers:
JAV: Brockton, Mass. — B. Kerbelienė. Brooklyn, N. Y. — V. Augustinas; V. Maželis; G. Penikas. Chicago, Ill. — A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika. Cleveland; Ohio — V. Bacevičius. Los Angeles, Calif. — L. Briedis, Pr. Gasparonis, L. Kančiauskas. Manchester, N. H. — K. Daugėla. New Haven, Conn. — P. Jasiukonis. Omaha, Nebr. — Rev. L. Musteikis. Philadelphia, Pa. — F. Jakaitis, V. Gruzdys. Washington, D. C. — P. Labanauskas; Photo Alda. Waterbury, Conn. — J. Gaidys, V. Vaitkus.
CANADA: Hamilton, Ont. — A. Juraitis. Montreal, P. Q. — L. Stankevičius. Toronto, Ont. — J. Dvilaitis.
AUSTRALIA: E. Butkūnas, P. Sakalauskas; E. Karpavičius.

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę. The opinion expressed in signed or initialed articles are not necessary those of the Editors.

Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD leidykla pasilaiko teisę panudoti kitais atvejais.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-1949 METAIS.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN".

Skaitytojų pageidavimu prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku / If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subsribers.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn. Published monthly, except July and August

Atskiro nr. kaina 65 centai **Single copy 65¢**

Prenumerata metams $6.00 bet kuriame pasaulio krašte. Subscription $6.00 per year in any country of the world. Garbės prenumerata / Honorary subscription $10.00.

"Second Class Postage Paid At Los Angeles, California".

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS MAGAZINE

4364 Sunset Boulevard • Hollywood 29, California • NO 4-2919

KOVAS, 1961
Nr. 3 (112), XII metai

MARCH, 1961
Vol. XII, No. 3 (112)

TURINYS / CONTENTS

Pirmyn ar atgal. Vedamasis. 3
V. K. Banaičiui 65 metai. K. R. 4
Fondai ir idėjos. Pasikalbėjimas su ALB c. valdybos vicepirm. Alg. Nasvyčiu apie Geležinį Fondą ir su dr. A. Razma apie $1000 Fondą 5
Stasys Goštautas — Lietuvos meno garsintojas Lotynų Amerikoje, Pasikalbėjimas. 7
Pr. Naujokaitis, **Du susitikimai Vidugiriuose,** ištrauka iš romano "Įlūžę tiltai" 8
Dr. S. Aliūnas, **Satyriniai eilėraščiai iš "Trejų Devynerių'** 9
Br. Pūkelevičiūtė, **Milžino paunksmė įrašyta į plokšteles** 10
Edv. Šulaitis, **Dainava,** dvigubos sukakties proga 12
P. Jurkus, **Pauliaus Augiaus grafika** 14
Ben. Babrauskas, **Aloyzo Barono profilis** 16
Veidai ir vaizdai. Iliustruota kronika iš viso pasaulio lietuvių gyvenimo 18
Žmonės, dienos ir darbai. Smulkioji kronika ir administracijos pranešimai 20

ENGLISH SECTION

A Step in the Right Direction. Editorial 21
Five Posts in the Market Place, a fragment froom drama by A. Landsbergis 22
His Eternal Fidelity, By J. Švaistas (Translated by Milton Stark) 23
Books and Periodicals 23
Soviet Inequalities in occupied Lithuania 23
Historian Dr. A. Šapoka. by J. P. 24
Lithuanian History in Stamps. Part XXXV. By A. Bernotas 24
Lithuanians Make News 25
"Five Posts..." on Stage 26

SKAITYTOJAI RAŠO / THE READERS WRITE

Laiškas "Lietuvių Dienoms"

"Lietuvių Dienose" (1961 vasario nr.) tarp kitų yra ir Vliko pirm. dr. Trimako atsakymai, atrodo, į redakcijos klausimus. Į klausimą dėl PLB Valdybos konsolidacinių pastangų nesekmės priežasties Vliko pirmininkas taip atsako: "Deja, PLB žmonėms nepavyko jų žygis. Svarbiausia to priežastis buvo, manau, pasitraukusiųjų iš Vliko veikėjų teigimas, kad laisvinimo darbe nereikalinga organizacinė vienybė, tam esą užtenka tikslo vieningumo."

Tuo tarpu PLB Valdybos "Pranešime apie pastangas suorganizuoti pirmą visų politinių veiksnių žygį" tuo reikalu skaitome štai ką: "Dar kartą buvo pranešta Vliko pirmininkui, kad ALT dalyvauti atsisako, ir paklausta, ar tokiu atveju Vlikas su savo grupėmis sutiktų dalyvauti be Alto. Vliko praplėstas prezidiumas po savo posėdžio pranešė, kad, tokiai padėčiai esant, **jie irgi atsisako** (mano pabraukta. Vt.) ir pataria konferencijos nešaukti. **LN Talkos ir Frontininkų Bičiulių nebuvo antrą kartą atsiklausta, nes jie buvo tvirtai ir be rezervų pasisakę už konferenciją"** (mano pabraukta. Vt.).

Kreipiu "Lietuvių Dienų" skaitytojų dėmesį į tai, tikėdamas, kad tiesa turėtų saistyti net ir tokio sambūrio kaip Vlikas pirmininką.

Su pagarba
V. Vaitiekūnas

Newark, N. J., 1961. 3. 18.

VIRŠELIAI / COVERS

Front Cover - Pirmasis

Stasys Goštautas, jaunas lietuvis mokslininkas meno istorikas Kolumbijoje, išleidęs "Antologia Biografica del Arte Lituano" ir "Arte Columbiano", — Kolumbijos meno istorijos I tomą nuo seniausių laikų. Jis yra TT Jėzuitų gimnazijos mokytojas Bogotoje ir įvairių kolumbiečių ir lietuvių laikraščių bendradarbis (žiūr pasikalbėjimą 7 psl.).

***Stasys Goštautas, Bogota, Colombia, author of "Anthology of Lithuanian Art" and "Colombian Art" (I), both written in Spanish.**

Back Cover - Paskutinis

"Milžino paunksmės" — plokštelių dežutės viršelis. Šią B. Sruogos istorinę Vytauto D. dienų dramą į plokšteles įvaidino Montrealio Liet. Teatras. (Daugiau žiūr. šio nr. 10 psl.).

***Cover design for the jacket for the new recording "In the Shadow of the Giant", a drama by Balys Sruoga, acted by the Lithuanian Ensemble of Montreal** (More — page 10).

Jau išspausdinta

BERNARDO BRAZDŽIONIO

VIDUDIENIO SODAI

poezijos knyga, laimėjusi "Aidų" žurnalo 1959 m. literatūros premiją.

Viršelį piešė dail. Telesforas Valius.

Kaina $4.00

Knyga kelia didelio susidomėjimo; dar jai neišėjus iš spaudos, laikraščiuose pasirodė įdomūs komentavimai, rašiniai ir citatos. (žiūr. kitą šio lapelio pusę).

LIETUVIŲ DIENŲ LEIDYKLA
4364 Sunset Blvd., Hollywood 29, Calif.

"LIETUVIŲ DIENŲ" LEIDYKLAI

Prašau man atsiųsti .... egz. Brazdžionio knygos "Vidudienio sodai"

Prašau pasiųsti dovanų nurodytu vardu ir adresu.
(Nereikalingus žodžius išbraukti)

Vardas, pavardė, adresas:

.....

.....

.....

(Parašas)

IŠ SPAUDOS BALSŲ APIE "VIDUDIENIO SODUS"

knygai dar tebesant spaudoje:

"Mūsų kūrybingasai Bern. Brazdžionis "Aiduose" reprezentuojamas eilėraščiais iš premijuotų "Vidudienio sodų" ...Teko girdėti, kaip mūsų poetai džiaugiasi šiame "Aidų" numery išspausdinta jo kūryba." **Dr. J. Daugl.,**

"Draugas", 1960 lapkr. 3

"Nesvetimi jam paradoksai ir kartais vienas kitas "priešingumas", bet niekada jame nebuvo justi dievybės ar jos artumo neigimų. Dieviškoji malonė jam beveik čia pat išsitiesęs faktas, o Viešpaties pasaulio nuostabi tvarka aiški ir dominuojanti, kaip uola, kurios galėtų nepastebėti tik apjakėlis. Šiuo atžvilgiu jis yra buvęs ir maždaug išlikęs mūsų "viduramžiškas žmogus", tradiciškas, konservatyvus, aiškus ir griežtas. Jis vis toks monumentalus, kad aš beveik stebiuosi ir kone gailiuosi, jog anie modernizmo vėjai ir rūdys vis dar nepagriaužia plyšiais jo granito...

...Permirkęs mūsų žmonijos ir mūsų tautos dramų konvulsijomis, kaip ir milijonai kitų, Brazdžionis tačiau skiriasi nuo miljonų tuo, kad savo sielvartą, savo tikėjimą ir svajones išsako nuostabiai gražia kalba. Jo poetinis žodis, dažnas eilėraščio posmas yra pasiekęs pasigėrėtino meistriškumo. Žodžio menininkui tai pats svarbiausias papuošalas." **Bronys Raila,**

"Draugas", 1960 gruodžio 17 d.

"Nelengva tema nustatyti Brazdžionio vietą lietuvių religinės poezijos tradicijoje, ko ėmėsi Br. Raila. Silpnesnio pajėgumo kritikui reikia daug drąsos, imantis tokio sunkaus uždavinio. Jau būtų gan gražaus darbo surasti vietą "Vidudienio sodams" paties Brazdžionio religinės kūrybos evoliucijoje...

...Bronys Raila savo straipsniuose bandė duoti Brazdžionio kūrybos pasaulėžiūrinę-politinę interpretaciją. Pasaulėžiūrą atmeta, patriotinius išsakymus išaiškina savo politinės linijos naudai. Estetiniai priėjimai visai nenusisekę..." **J. Kojelis,**

"Draugas", 1961 vasario 25.

"Moderniausias yra paskutinis skyrius — Aštuntasis stebuklas. Čia gana modernia forma, aštriais vaizdais sugretinami šių laikų chaotinė nuotaika, pavergtos tautos ir žmonės, su ironija pasišaipoma iš galiūnų, su šiurpiu balsu šaukiama teisybės.

Poetas Bernardas Brazdžionis šiame rinkinyje yra labiau išskaidrėjęs ir su dideliu dvasios pagavimu skaitytoją perveda per visą knygą, jam palikdamas daug minčių. Jo poezijos tonas stiprus ir nepavargęs, jo žvilgsnis budrus ir gilus. Todėl jo eilių rinkinys ir išsiskyrė iš visų konkursui atsiųstų veikalų savo forminiu užbaigimu, savo polėkių bei minčių sriautu. Todėl jam ir buvo paskirta "Aidų literatūros premija." **P. Jurkus,**

"Darbininkas", 1960 spalio 18.

Lietuvos Pasiuntinybėje Washingtone Vasario 16 proga įvyko priėmimas, kuriame dalyvavo daug žymių asmenų: JAV vyriausybės ir kongreso atstovų, daug diplomatinio ir konsularinio korpuso narių, žymių dvasiškių, žurnalistų ir visuomeninkų. Atvykęs sveikino amb. E. Bohlen, specialus Valt. sekretoriaus padėjėjas, Valst. sekr. pad. Kohler, protokolo šefo pavaduotojas C. E. Conger, Rytų sk. dir. H. C. Vedeler, Baltijos sk. pareigūnai Warren sen. ir jr., R. W. Tims, R. Selby ir kt.

Nuotraukoje Lietuvos Atstovas Washingtone J. Kajeckas su ponia ir Pasiuntinybės Patarėjas dr. S. Bačkis su ponia sutinka svečius. Foto Alda

*Lithuanian Charges d'Affaires to the U.S., Mr. J. Kajeckas and wife, and Mr. and Mrs. S. Bačkis received guests at the Lithuanian Legation in Washington, D.C., during the commemoration of Lithuanian Independence Day on Feb. 16th. Foto Alda

Pirmyn ar atgal

Didelė dalis mūsų lietuviškos naujosios išeivijos visuomenės susidaro iš inteligentų ar bent tokiais save laikančių. Daugelis baigę Lietuvoje aukštuosius mokslus – gydytojai, inžinieriai, teisininkai, mokytojai ir pan. profesijų žmonės; dar didesnis skaičius baigusių gimnazijas arba viduriniąsias bei specialias mokyklas; visa eilė kariuomenės, valdžios įstaigų pareigūnų. Pagaliau ir žemesnio mokslo asmenys, begyvendami stovyklose turėjo progos lankyti ir baigti įvairių įvairiausius kursus, dalyvauti meniniuose bei visuomeniniuose sambūriuose ir šviestis, tobulintis, palaikyti tiesioginį kontaktą su mūsų mokslininkais bei menininkais. Kultūrinio augimo sąlygos nebuvo nepalankios, atvirkščiai, gal retai kada normaliame gyvenime pasitaikančios. Koncertai, teatrai, meno parodos, literatūros vakarai ir panašūs dalykai buvo nebe pramoga, bet kasdienybė. Kiek tai paveikė bendruomenę? Visa tai buvo lankoma, stebima ir negalėjo palikti didesnių ar mažesnių pėdsakų.

Keliantis į kitus kraštus daugelis sambūrių iširo, išsiskirstė, tačiau buvo ir tokių vienetų, kurie ir vėl naujose sąlygose susiformavo, prigijo ir sėkmingai veikia net daugiau kaip 10 metų, kaip Čiurlionis, Dainava ir pn. Ilgainiui iš kai kurių "stovyklinių" apraiškų imta pasišaipyti, ne tiek jų poveikis, kiek "diletantiškas" pobūdis per dantį traukti. Kad gali būti ir "diletantiškos" kritikos tokie "aukštų" reikalavimų korifėjai, aišku, nė nepagalvoja, bent sau neprisitaiko. Bet lašas po lašo, kaip sakoma, ir akmenį pratašo. Destruktyvus darbas, ypač kritikos, visad aršesnis ir sėkmingesnis. Metai po metų vis labiau galima pajusti rezultatų, kurie jokių būdu nekelia džiaugsmo. Tai bendruomenėje pasireiškiąs abuojumas lietuviškos kultūros darbams.

Niekas neabejoja, kad išeivijos kultūrinio gyvenimo lygis yra žymiai pakilęs po to, kai įsiliejo naujos ateivių bangos. Knyga, teatras, muzikinė veikla neretai galima lyginti su su Nepriklausomos Lietuvos tų sričių laimėjimais. Tik reikia neatleisti vadžių, palaikyti domėjimąsi ir remti. Reti simptomai neturi virsti bendra abuojumo epidemija.

Kol gyvenama viltimis, ryžto netrūksta. Iš to atsiranda ir energijos. Vargas ir kova grūdina. Bet kai ekonominės sąlygos pagėrėja, naujasis gyvenimas vis mažiau progų beduoda dvasinei rezistencijai Ateina atoslūgis. Pavargimas. Nes kovoti sunku, pavargti lengva. Reikia saugotis ir budėti, kad neužpultų liga. Ji yra mirties pranašas. Bijokim jos.

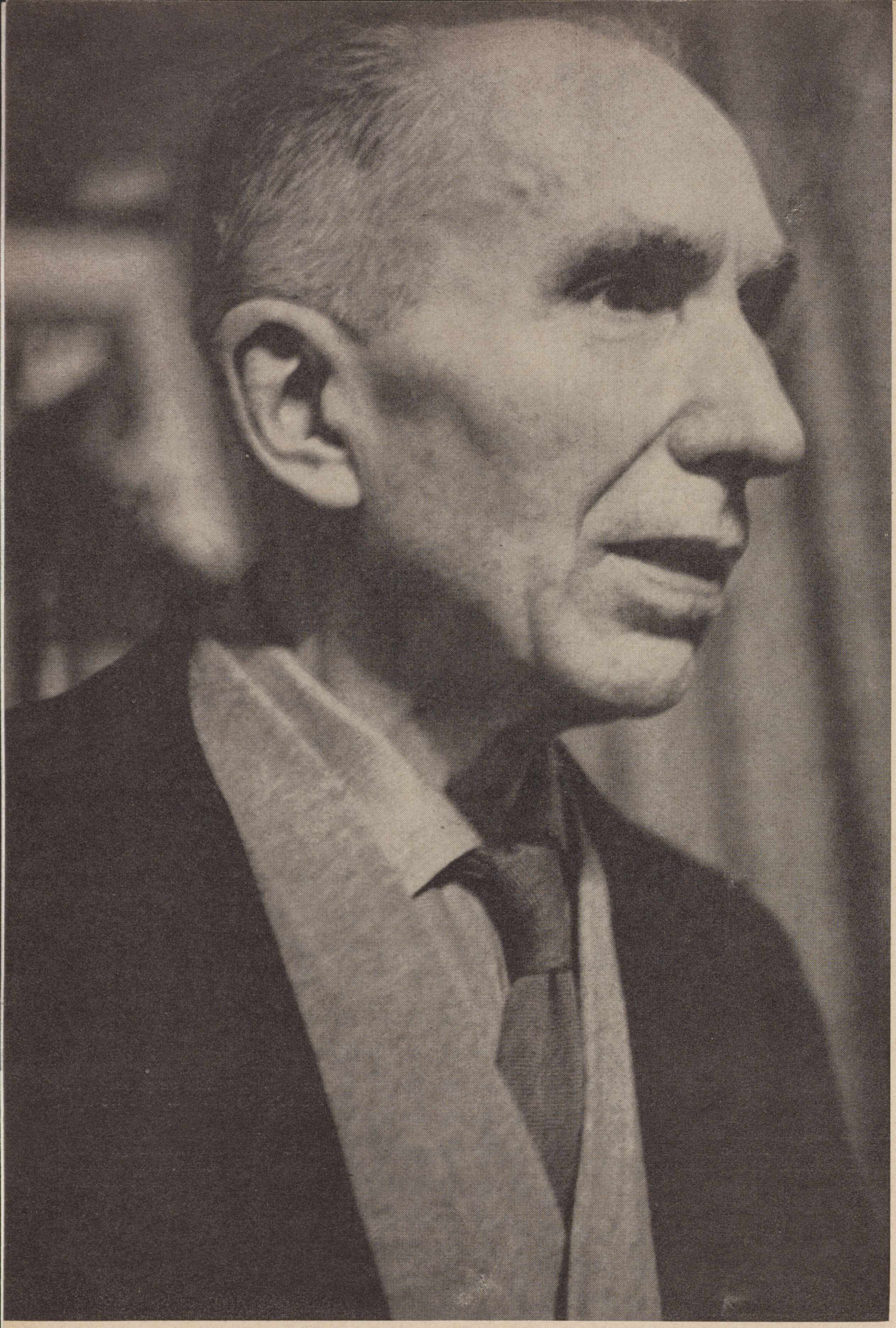

Foto V. Maželis

KAZIMIERAS VIKTORAS BANAITIS

K.V.BANAITIS

Kazimieras Viktoras Banaitis, neseniai sulaukęs 65 metų amžiaus, šiuo metu gyvena Brooklyne ir, nors ir silpnos sveikatos būdamas, darbuojasi, baigdamas savo didįjį kūrinį— operą. K. V. Banaitis yra vienas žymiųjų lietuvių kompozitorių, daug davęs Nepriklausomos Lietuvos muzikai ir kaip kūrėjas, ir kaip pedagogas — jaunosios kartos mokytojas.

Nuo 1921 m. iki 1928 jis Vakarų Europoje studijavo kompoziciją, fortepioną, filosofiją ir meno istoriją. Grįžęs buvo paskirtas Kauno Muzikos mokyklos dėstytoju, 1937 m. — jos direktorium, 1938 pakeltas į profesorius.

Nuo 1926 m., kada išėjo jo "Sutemų giesmės", suteikusios autoriui didelio muziko vardą, K. V. Banaitis yra parašęs fortepionui, violenčelei, smuikui ir kt. instrumentinės muzikos veikalų, taip pat davęs eilę vokalinių kompozicijų solo ir chorams. Vienas žymiausių paskutiniaisiais metais išleistų darbų yra 100 liaudies subalsuotų dainų (1955); jo dainos nelengvos, parašytos senomis tonacijomis ir maža tėra solistų (Jonuškaitė, Stempužienė...) ar chorų, kurie imtųsi jas atlikti.

Žymiausias paskutinysis Banaičio kūrinys yra opera "Jūratė ir Kastytis", kuriai libretą pagal Maironio baladę parašė Bronė Buivydaitė. Opera yra sulaukusi labai gerų vertininimų. J. Žilevičius LD 1957 m. birželio nr. tarp kitko rašo:

"Jūratė ir Kastytis turi tokias švelnias ir kupinas lyrinio melodingumo arijas, kad jos savo melodijomis iš karto klausytoją pagauna... Be galo įdomūs yra chorai..."

Opera orkestruojama, susidaręs jai statyti komitetas ir reikia tikėtis, kad netrukus lietuviškoji Chicaga išgirs Vyrų choro pastatytą lietuvišką operą, vainikuojančią ne tik kompozitoriaus Banaičio kūrybą, bet ir iš viso lietuviškos išeivijos muzikinę kūrybą. (J. G.)

KAPITALAS LIETUVAI
procentai lietuvybei

Pokalbis su A. L. Bendruomenės c. valdybos vicepirm. ALG. NASVYČIU, Geležinio Fondo statuto rengėju, ir DR. A. RAZMA, 1.000.000 Dolerių Fondo iniciatorium.

Reta kuri kita idėja yra susilaukusi tokio dėmesio ir gausaus spontaniško pritarimo, kaip Milijono Dolerių Fondo. LD redakcija, patyrusi, kad panašų Fondą organizuoja ir Bendruomenė ir kad tarp tų dviejų fondų eina "dialogas", kreipėsi į vienus ir į kitus, iškeldama keletą klausimų ir norėdama reikalą skaitytojams pristatyti objektyvioje šviesoje. Kadangi buvo trumpas terminas, o atsakymus norėjome išspausdinti kovo numeryje, abu prašėme atsakyti iki kovo 15. Iš Bendruomenės vicepirm. A. Nasvyčio atsakymus tuojau ir gavome, nes jis turėjo jau parengtą G. Fondo statutą, ir jo reikalas jam buvo visai aiškus.

Dr. Razma paprašė palaukti iki kovo 19 d., kada numatytas abiejų fondų žmonių pasitarimas, kad atsakymai galėtų būti konkretesni. Jo atsakymai gauti po pasitarimo ir jau abiem fondams susitarus.

A. L. B. Geležinis Fondas

Pokalbis su inž. Algirdu Nasvyčiu:

— Rodos, Bendruomenė rengia Geležinio Fondo statutą: koks tai būtų fondas, kieno vadovaujamas, iš ko sudaromas ir kokia jo paskirtis?

— Jau nuo pereitų metų pavasario buvo rimtai svarstomas Geležinio Fondo reikalas. Bendruomenės Ekonominė Taryba paruošė kelius Fondo statuto variantus. Bendruomenės Tarybos sesijoje 1960 m. rugsėjo mėn. po ilgų diskusijų principiniai Geležinio Fondo statuto griaučiai buvo priimti ir pavesta C. Valdybai galutinai paruošti Fondo Statuto projektą. Šiuo metu Fondo statutas yra galutinai C. Valdybos suredaguotas ir patiektas Bendruomenės Tarybos prezidiumui. Greičiausiai jis bus Tarybos priimtas korespondenciniu balsavimu...

Pagal paruoštą statutą fondo pinigų apsauga ir investacija yra griežtai atskirta nuo fondo pajamų skirstymo.

Pinigus saugo, investuoja ir už juos atsako Fondo patikėtiniai (trustees), išrenkami Bendruomenės Tarybos, tačiau Taryba negali jų atstatyti. Tarp patikėtinių ir B. Tarybos sudaroma speciali trusto sutartis.

Metines Fondo pajamas skirsto Bendruomenės C. Valdyba pagal B. Tarybos patvirtintą sąmatą.

Fondo sumos numatomos sudaryti iš aukų, palikimų ir amžinojo Fondo rėmėjo mokesčio. Fondo rėmėjas, sumokėjęs 100 dolerių, yra atleidžiamas visam gyvenimui nuo solidarumo **įnašo. Įmokėję 500 ar 1000 dol. Fondo rėmėjai dar pagerbiami specialiu ženklu.**

Fondo paskirtis geriausiai gali būti nusakyta Fondo Statuto įvadu:

Milijono Dolerių Fondo ir Bendruomenės Geležinio Fondo iniciatorių susirinkimo kovo 19 d. dalyviai suderinti abiejų fondų idėjas ir darbą.
***Representatives of two groups, The Lithuanian-American Community and the Million Dollar Fund, meet to discuss merger.** Foto B. L.

bėse ilgiems laikams užtikrinti, remti ir plėsti tą veiklą nuolatinėmis pastoviomis pajamomis, sudaryti palankiausias sąlygas lietuviškam mecenatui aukoti stambesnes sumas lietuvybės reikalams, užtikrinti tų aukų nuolatinį efektą, garantuoti surinktų aukų kapitalo saugumą ir nepajudinamumą yra steigiamas
J. A. V. Lietuvių Geležinis Fondas."

Bendruomenės Centro Valdyba tikisi, kad Fondas turės pasisekimo ir pasitikėjimo mūsų visuomenėje. Tas faktas, kad aukotojo auka turės nenykstantį efektą, kad aukotojo valia remti lietuvišką veiklą neišnyks kartu su juo, bet veiks ateinančioms kartoms, be abejo, turi teigiamai paveikti susipratusius tautiečius.

— Ar Geležinis Fondas nesikerta su Milijono Dolerių Fondo kilusia visuomenėje idėja?

— Neseniai kilusią milijono dolerių fondo idėją sutinkame su mišriais jausmais. Iš vienos pusės džiaugiamės, kad atsiranda visuomenėje energingų iniciatorių, suprantančių nejudinamų sumų fondo reikšmę mūsų veikimui ir turinčių kilnaus pasiryžimo aukoti didesnes sumas.

Tačiau iš kitos pusės bijomasi, kad naujų idėjų skelbimas neįneštų nesusipratimo ir nepakenktų bendrai fondo idėjai. Iiki šiol neturėjome jokio fondo, o dabar jau pasiryžome steigti net du.

Daug kas kaltina Bendruomenę, kam ji permažai skelbė Fondo ruošimo darbą, tačiau jau rugsėjo gale mūsų visuose laikraščiuose buvo žinia apie Tarybos sesijos darbus ir apie Fondo statuto priėmimą. Tarybos posėdžiai buvo vieši ir prieinami visiems čikagiškiams, kur milijono fondo idėja yra kilusi.

Yra lengva skelbt idėjas apie fondą privačių iniciatorių grupei ir beveik neįmanoma bendrinės organizacijos valdomųjų organų nariams skelbti įpusėtus darbus ar dar neišspręstus klausimus, dėl kurių nuomonės yra pasidalinusios ir sprendimas dar nepadarytas.

— Jei Milijono Dolerių Fondas įsikurtų kaip atskira institucija, kaip būtų su Geležinio Fondo likimu ir veikla?

— Jei privatus milijono dolerių fondas būtų įsteigtas dar prieš pradedant Geležiniam Fondui veikti, Bendruomenei neliktų nieko kito, kaip toliau eiti pasirinktu keliu ir Fondą steigti.

Milijono dolerių fondo steigėjai, kiek žinoma, nori rinkti aukotojus įnešančius po $1000, ir šis fondas būtų tvarkomas ir pajamos skirstomos pačių aukotojų. Tokiu būdu šis fondas neapima viso bendrojo lauko.

Bendruomenė mano, kad didesnės sumos gali susidaryti iš masės smulkesnių aukotojų ir palikimų. Testamentų sudarytojai nebesuinteresuoti dalyvauti sprendžiamu balsu skirstyme.

Amžinojo fondo rėmėjo sąvoka, atrodo, turi pritarimo. Ji išsprendžiama sąryšyje su solidarumo mokesčiu.

Bendruomenė mano, kad amžinojo lietuviško fondo pajamų skirstymas yra visuomeninė funkcija: **ne tas turi dalyti, kas daugiausia aukojo, bet tas, kuris turi visuomenės pasitikėjimą dėl savo visuomeninės veiklos.** Vienas iš fondo tikslų yra Bendruomenės stiprinimas, jos kaip bendrinės organizacijos autoriteto kėlimas ir jos veiklos užtikrinimas ilgiems laikams. Bendruomenė negali atsijungti nuo Fondo idėjos vykdymo.

— Ar nemanoma, kad abu tie fondai galėtų greta augti ir veikti kaip vienas, abiem iniciatoriams susitarus?

— Žinoma, kad daug didesnis būtų Fondo efektas, jei dvi idėjos būtų sujungtos į vieną. Sutarties su patikėtiniais projekto V skyriuje, 2 straipsnyje yra sakoma:

"Pavieniai asmenys ar organizacijos gali adoptuoti šią sutartį, paskirdami šiam trustui vardinę auką, nemažesnę kaip 5000 dolerių. Tokie aukotojai gali nustatyti tikslus, kuriems pajamos iš jų paaukotų sumų būtų skiriamos su sąlyga, kad tie tikslai derintųsi su šioje sutartyje numatytais tikslais.*) Taip paaukotos sumos bus sulietos su kitomis fondo sumomis, tačiau atskaitomybės knygose bus laikomos atskirose sąskaitose. Patikėtiniai yra atsakingi už aukotojų valios vykdymą, tai yra pajamas jie paskirstys aukotojų vardu jų numatytiems tikslams.

Projekto autoriai mano, kad aukotojai turi teisę pasisakyti dėl jo aukos sunaudojimo, bet neturi teisės spręsti dėl kitų aukotojų, nežiūrint, kiek jis bebūtų paaukojęs — tai jau visuomeninė funkcija, kaip jau anksčiau minėta.

— Ar palaikoma ryšys su Milijono Dolerių Fondo iniciatoriais?

— Taip, ir nuoširdžiai. Bendruomenės C. Vbos pirm. St. Barzdukas yra turėjęs asmenišką pasikalbėjimą su vyriausiu iniciatorium dr. A. Razma ir vyksta susirašinėjimas. Artimiausioje ateityje numatomi platesni pasitarimai.

Dedamos pastangos suburti visus iniciatorius sėkmingam vieninteliam Lietuviškam Geležiniam Fondui įsteigti.

Kaip jau minėta, Bendruomenė palankiai žiūri į iniciatorius, ypatingai jau surinkusius pasižadėjimais virš 26.000 dolerių.

— Ar nemanote, kad Milijono Dolerių Fondas yra nevisų lietuvių, bet tik turtingesniųjų, kaip kad buvo balsų spaudoje?

— Aišku, kad po 1000 dolerių tegali aukoti tik turtingesni. Kaip jau sakiau, toks fondas yra siauras ir jis Bendruomenės negali patenkinti. Tačiau iš esmės to Fondo idėja yra sveika ta prasme, kad, kas daugiau uždirba, yra įpareigotas daugiau ir aukoti.

Mes tikimės, kad Chicagos (daugiausia gydytojų) iškelta milijono fondo idėja patrauks daugumą mūsų labiausiai pasiturinčios profesijos — gydytojų ir jie visi aukos po $1000 kuriam nors amžinajam fondui. Svarbu, kad tų tūkstančių palūkanos dirbtų lietuvybei.

Asmeniškai optimistiškai žiūriu į fondo idėjų susiliejimą.

Labai sunku tikėtis, kad privačių iniciatorių grupės sukurtas fondas gautų atleidimą nuo taksų. Yra didelių sunkumų, bet ir daug vilties, kad toks atleidimas įmanomas bendruomeniniam fondui. Tai yra nepaprastai svarbus reikalas. Pavyzdžiui, asmuo su šeima turįs virš 32.000 dolerių metinių pajamų aukodamas 1000 dolerių, iš tikrųjų aukoja tiktai 500 dol.; asmuo su 100.000 pajamų — aukoja tik 250 ir tt.

— Ką dar ta proga turėtumėt pasakyti?

— Ta proga norėčiau tautiečiams priminti artėjančius Bendruomenės rinkimus. Gausus dalyvavimas rinkimuose sustiprintų bendruomenės akciją atleidimą nuo mokesčių fondui išgauti.

Toliau 6 puslapyje

*) Numatyti tikslai sutarties įžangoje — "pajamos pavieniams lietuvių kultūrininkams, švietimo bei socialiniams reikalams."

Šis sutarties straipsnis buvo įrašytas jau pereitų metų vasarą, nes buvo numatyta, kad gali būti asmenų ar grupių, kurie norėtų turėti balsą pajamų skirstyme ar turi savo idėjų dėl lėšų paskirstymo.

$1.000.000.00 Fondas

Pokalbis su dr. A. Razma:

— Ar Milijono Dolerių Fondas ne fantazija?

— Taip milijono dol. fondas yra ne fantastinė, bet galima realybė tarp mūsų dabar ekonomiškai gerai įsikūrusių lietuvių, o ypatingai čia Amerikoje, Kanadoje ir kai kuriuose kituose kraštuose. Ir geros valios asmenų yra labai daug, jeigu tikslas bendras ir jis skiriamas tiesiogiai ar netiesiogiai Letuvos laisvės reikaams. Pradžioje buvo pasirinktas tūkstantis, kadangi buvo norima greičiau įgyvendinti ši taip labai reikalingas lietuviškai veiklai stiprinti jėgainė.

Mes turime daugiau negu 1000 pasiturinčių lietuvių čia Amerikoje, Kanadoje ir kt., kurie nesunkiai galėtų paaukoti po 1000 dol. tokiam Fondui, jeigu aukojantys taptų aktyviais nariais to Fondo administravime.

Kartoju: tai ne fantazija! **Būsimasis Fondas lietuvybės reikalams čia išeivijoje, o vėliau mūsų milžiniška dovana Laisvai Lietuvai yra mūsų visų lietuvių didysis reikalas. Tad jį ir turime visi kurti, kviesdami į talką kiekvieną privačią iniciatyvą (ypač savanorišką), lietuvišką spaudą, visas liet. organizacijas, parapijas ir pan.**

— Kaip su tais lietuviais, kurie neišgali po 1000 dol., o galėtų aukoti po 100. Kaip spaudoje pasireiškė balsų, ir šimtininkai norėtų dalyvauti šioje kilnioje misijoje.

— Straipsniai spaudoje, privatūs pasitarimai ir asmenški laiškai įrodė ir kovo 19 d. susitarimas konstatavo, kad ir po 100 dol. aukojantis turėtų aktyvų balsą Fondo administravime. Aukojantis mažiau negu 100 dol. būtų Fondo rėmėjas tol, kol jo aukos suma per daugel kartų aukojant pasidarytų 1000 dol. Tada jis automatiškai taptų to Fondo aktyvus narys. Tokiu būdu kiekvienas lietuvis (turtingesnis ar mažiau pasiturįs) galėtų aukoti šiam Fondui. Pagal aukos didį būtų ir atitinkamas aktyvaus balso dydis.

— Ar Fondui galės priklausyti tik pavieniai asmenys, ar jo nariais galės būti ir draugijos, klubai parapijos etc.?

— Taip: Fondo nariais galės būti visi: pavieniai asmenys, grupės, draugijos, sambūriai, klubai, parapijos, laikraščiai ir t. t.

— Kaip yra su to Jūsų Fondo organizacija— ar jau daroma kas nors konkrečiai, ar jis nesikirs su A. L. Bendruomenės planuojamu Geežiniu Fondu, su kitais esamais fondais?

— Jau prieš du mėnesius buvome pakvietę atitinkamus asmenis surašyti to fondo įstatus. Bet laikinai teko susilaikyti, kadangi J. A. V. Lietuvių Bendruomenės centro valdyba griežtai tam pasipriešino, nurodydama, kad kurdami atskirą fondą mes eitume prieš L. Bendruomenės veiklą. O mūsų esminis tikslas buvo ne griauti, o pagelbėti statyti tai, ką Liet. Bendruomenė ir kitos lietuviškos organizacijos sukūrė ar kuria lietuvybei remti ir Lietuvai padėti. Lietuviškos organizacijos turi puikių planų, bet jiems reikalinga daugiau finansinės paramos.

Daugumas lietuvių yra taip užimti savo profesijoj, prekybos ar kitose srityse (tokių kategorijų lietuvių turime nemažai), kad ir prie geriausių norų jie negali aktyviai dalyvauti lietuviškoje veikloje. Tos kategorijos lietuvis, paaukodamas didesnę pinigų sumą Fondui ir tapdamas aktyviu nariu Fondo administravime, jau tam tikra prasme aktyviai prisidėtų prie lietuviškos veiklos net nesugaišdamas laiko, kurio jis ir neturi.

Kovo 19 d. pasitarime susitarėme su L. Bendruomenės c. valdybos nariais pagrindiniuose principuose kuriant kartu V i e n ą Fondą.

— Kas tame pasitarime iš vienos pusės ir iš antros dalyvavo?

— Kovo 19 d.pasitarime dalyvavo J.A.V. Liet. Bendruomenės c. valdybos pirm. Stasys Barzdukas ir vicepirm. A. Nasvytis, o iš milijono dolerių fondo iniciatorių šie asmenys: dr. K. Ambrozaitis, dr. G. Balukas, B. Babrauskas, J. Breivė, inž. D. Bielskus, V. Dzenkauskas, V. Ignaitis, J. Jasaitis, prel. M. Krupavičius, dr. Kaunas, A. Kareiva, J. Liorentas, B. Lungys, A. Rūgytė, dr. A. Razma, dr. A. Rugienė, inž. J. Pabedinskas, A. Pupelis, dr. B. Paškus, inž. V. Naudžius, V. Šmulkštys, J. Švedas ir dr. J. Valaitis.

Daugumos pareiškimu susitarta kurti vieną fondą. Pagrindinis Fondo kapitalas bus aukotojų apsaugoje, o kasmetinį pelną iš kapitalo skirti lietuviškiems reikalams remti; palūkanas skirstys komisija sudaryta iš Bendruomenės ir aukotojų atstovų.

— Ar jau yra kas konkretaus nutarta ir dėl Fondo sąskaitos atidarymo? Kur Fondo pinigai būtų dedami, kieno vardu?

— Fondo einamąją sąskaitą jau atidarėme duosnaus lietuviškiems reikalams J. Mackevičiaus banke STANDART FEDERAL SAVINGS, 4192 Archer Ave., Chicago, Ill. Tel. VI 7-1141 šiais vardais: DR. A. RAZMA and DR. G. BALUKAS and LITHUANIAN COMMUNITY CENTER.

Atidarysime sąskaitą kiekviename lietuvių banke, kuris aktyviai finansiškai rems šią mums lietuviams taip didelę Fondo misiją.

Fondo statutą kuo artimimiausiu laiku parengs 1.000.000 dol. fondo iniciatoriai ir JAV Bendruomenė. Statutan bus įtraukti daugumos aukotojų pageidavimai.

— Nekalbant apie milijonines sumas turinčias organizacijas, kaip abu susivienijimai, yra ir daugiau fondų, kaip Tautos Fondas, Talkos Fondas, Kultūros Fondas, pagaliau Bendruomenės planuojamas Geležinis Fondas... Kokie būtų skirtumai ir kas bendro tarp jų?

— Su susivienijimų "fondais" šis neturėtų nieko bendro — ten organizacijos narių pinigai savišalpai; Su Bendruomenės Fondu, kaip matote, jis jau sueina į vieną ir nuo kitų fondų bus skirtingas šiais principais:

a) jis bus visų išeivijoje esančių lietuvių bendras Fondas ir jo suaukotas kapitalas pasiliktų amžinas. Jis būtų investuotas saugiai ir neštų gerus procentus;

b) tik gautieji kapitalo procentai būtų panaudojami kasmet lietuvybės veiklai išeivijoje, o pats kapitalas laisvai Lietuvai atstatyti;

c) pats pagrindinis Fondo kapitalas būtų aukotojų apsaugoje, o tą kasmetinį pelną skirstytų komisija, sudaryta iš L. Bendruomenės ir iš aukotojų.

Kovo 19 dienos pasitarimas reikalą įstatė į naują fazę, ir nuo dabar ir vienų ir kitų darbas turės būti buriamas į vieną, koordinuojamas ir visų stiprinamas bei plečiamas.

— Ką turite pradžiai — ar tik pažadus ar jau konkrečias sumas?

— Jau turime 50-60 pasižadėjimų po 1000 dol. Pradžia, reikia pasakyti, gera. Be to, daug yra, kurie ketina aukoti po 1000 ar 100, bet tuo tarpu dar laukė, kol paaiškės susitarimo rezultatai ir bus parengtas statutas.

— Ar precentai nebus pridedami prie pagrindinio kapitalo? Tai irgi būtų "įnašai".

— Procentai nebus pridedami prie pagrindinio kapitalo; jau pirmųjų tūkstančių gautieji procentai bus tuoj naudojami lietuvybės reikalams.

Pinigai bus skirstomi Fondo Komisijos, sudarytos iš L. Bendruomenės ir aukotojų atstovų, pagal aukotojų pareikštą sprendimą.

Fondo metinis pelnas nebus toks didelis, kad reikėtų komplikuotos buhalterijos jo padalinimui; procentų, pavyzdžiui, galės susidaryti tarp 50.000 ir 120.000 dol. Šios sumos padalinimas gal sudarys kokių keblumų, bet tai atliks komisija, atsižvelgdama į visuomenės pageidavimus, kuriems laisvajame pasauly pareikšti yra juk ir spauda ir kitos priemonės.

— Ar šis fondas nepakenks privačiai aukotojų iniciatyvai, kuri iki šiol buvo gyva ir dosni?

— Naujasis ir didysis Lietuvių Fondas privačios iniciatyvos ar mažųjų fondų "neužmuš", bet ateis į pagalbą įvykdyti didesnius planus, kurių jie vieni nepajėgia įgyvendinti.

Be to, privati inciatyva ir kiti fondai gali tam tkrais lakotarpiais dėl įvairių priešasčių mažėti, o šitas didysis Fondas kasmet, kaip amžinai verdantis šaltinis, be jokių naujų organizavimų duotų finansinę paramą lietuvybės reikalams, kurie ilgainiui ne mažės, bet didės.

— Reikalai didės, nėra abejonės, o aukotojai galės pasiteisinti: yra fondas, tegu jis ir remia. Ar nemanote, kad privačios aukos nuo to sumažės?

— žinoma, tai priklausys nuo kiekvieno asmens atskirai. Yra dabar inžinierių, daktarų, kurie kasmet liet. reikalams aukoja daugiau kaip 1000 dol. Tokie kilnios sielos lietuviai ir toliau aukos pagal reikalo svarbumą.

Bet šiuo metu laikas ne klausinėti, kaip bus, o daryti, kas jau pradėta. Rinkti toliau pasižadėjimai. Organizuoti skyriai fondui kiekvienoje didesnėje kolonijoje, **kalti geležį, kol karšta.**

FONDŲ SUSITARIMAS

Pasitarimas įvyko kovo 19 Alicijos Rugytės bute. dalyvavo 25 asmenys. Sekretoriavo V. Ignaitis. Diskusijas pravedė dr. A. Razma. Pasitarimo metu gautas telefoninis pranešimas iš Nebraskos: prof. K. Alminas pasižadėjo aukoti 1000 dol., jei tik fondo statutas sutiks su daugumos aukotojų pageidavimais. Dr. V. L. Ramanauskas iš Clevelando pranešė Clevelande įvykusio L. Gydytojų susirinkimo pozityvius pasisakymus fondo reikalu.

Diskusijų eigoje tarp kitko kalbėjo:

DR. A. RAZMA:

—...Mes būtinai čia išeivijoje turime pateisinti savo buvimą prieš gimines, draugus ir kitus lietuvius, kenčiančius ir žūstančius Sibire ir Lietuvoje. Sukurdami didelį fondą lietuvybei išlaikyti, o vėliau pasiųsti didelę dovaną laisvai Lietuvai. Būsimo fondo šūkis turėtų būti V. Ignaičio iš Kanados pasiūlytas šūkis: **"Kapitalas Lietuvai, nuošimčiai — lietuvybei".**

Milijoniniam Fondui realizuoti būtinos trys sąlygos:

1) Pakankamas pasiturinčių lietuvių skaičius.
2) Visų lietuvių gera valia.
3) Efektingi fondo organizavimo keliai.

Pirmas dvi sąlygas turime, trečią sąlygą visi sudarysime.

DR. A. NASVYTIS:

Fondas turi būti Bendruomenės ribose, bet aukotojai gali turėti balsą. Reikia susitarti ir kurti vieną fondą.

ST. BARZDUKAS:

Iš Nepr. Lietuvos ūkio organizacijų matome, kad privati iniciatyva labai reikšminga. Reikia abi nuomones suderinti, praplečiant fondo apimtį ir įjungiant ir kitų kraštų lietuvius.

V. IGNAITIS:

Milijoninis Fondas yra platesnės apimties, jis turi tikslą įtraukti ne tik JAV lietuvius, bet visų kraštų. Fondas turėtų būti prie Bendruomenės.

A. PUPELIS:

Be tūkstantinių turi būti imamos į fondą ir šimtinės. Palūkanų skirstymą turi atlikti Bendruomenė viena arba kartu su aukotojais.

V. DZENKAUSKAS:

Fondas galėtų veikti atskirai, bet būtų geriau abiejų fondų susitarimas.

DR. J. VALAITIS:

Fondai turi būti atskiri, bet vis dėlto turi rasti bendradarbiavimą.

DR. F. KAUNAS:

Gali būti tik vienas fondas ir Bendruomenės ribose, duodant balsą ir aukotojams.

DR. G. BALUKAS:

Fondas turi veikti Bendruomenės žinioje. Fondo administravime ir aukotojai ir Bendruomenė turi turėti ygias teises.

PREL. KRUPAVIČIUS:

Ne aukotojai turi pasilikti Fondo saugotojai, bet kolektyvas, sudarytas iš Bendruomenės ir aukotojų atliktų palūkanų paskirstymą.

Nukelta į 17 psl.

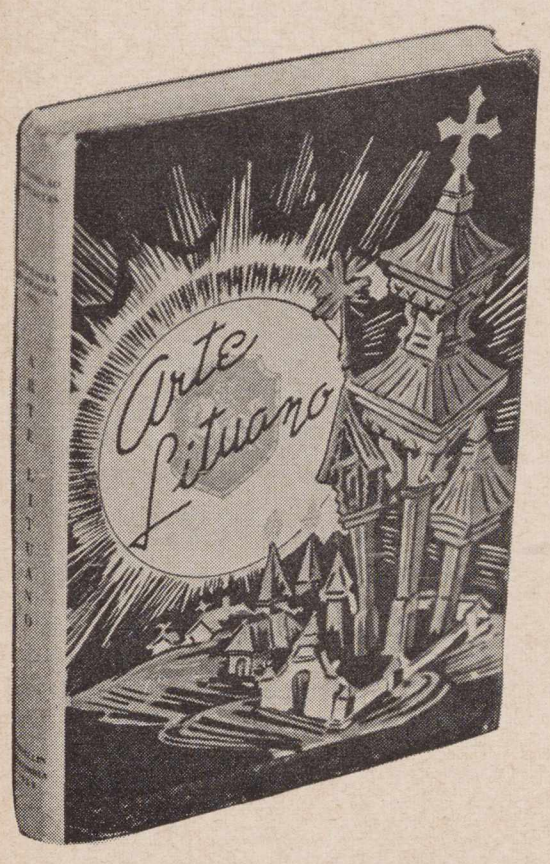

Lietuvių kūrybos biografinė antologija, S. Goštauto parašyta ispaniškai ir išleista Kolumbijoje.

*Arte Lituano — a biographical anthology of Lithuanian art.

STASYS GOŠTAUTAS

Pasikalbėjimas su Stasiu Goštautu, jaunu lietuvių meno garsintoju Lotynų Amerikoje

— Kas Jus paskatino imtis tokio didelio darbo, kaip lietuviškosios kūrybos antologinis žodynas?

— Sekdamas lietuvių spaudą bei ispanų pasaulio atsiliepimus apie Lietuvą, pastebėjau, kad tos žinios yra pernelyg trumpos ir kartais net klaidingos. Paskaitęs porą politinių knygų apie Lietuvą, pastebėjau, kad jos mažai patraukia ispanų pasaulio skaitytojus. Tada man kilo mintis, kad geriausias būdas populiarinti Lietuvai yra panaudoti jos neišsemiamą lobį — meną. Šiuo motyvu ir pasirodė mano knyga ARTE LITUANO.

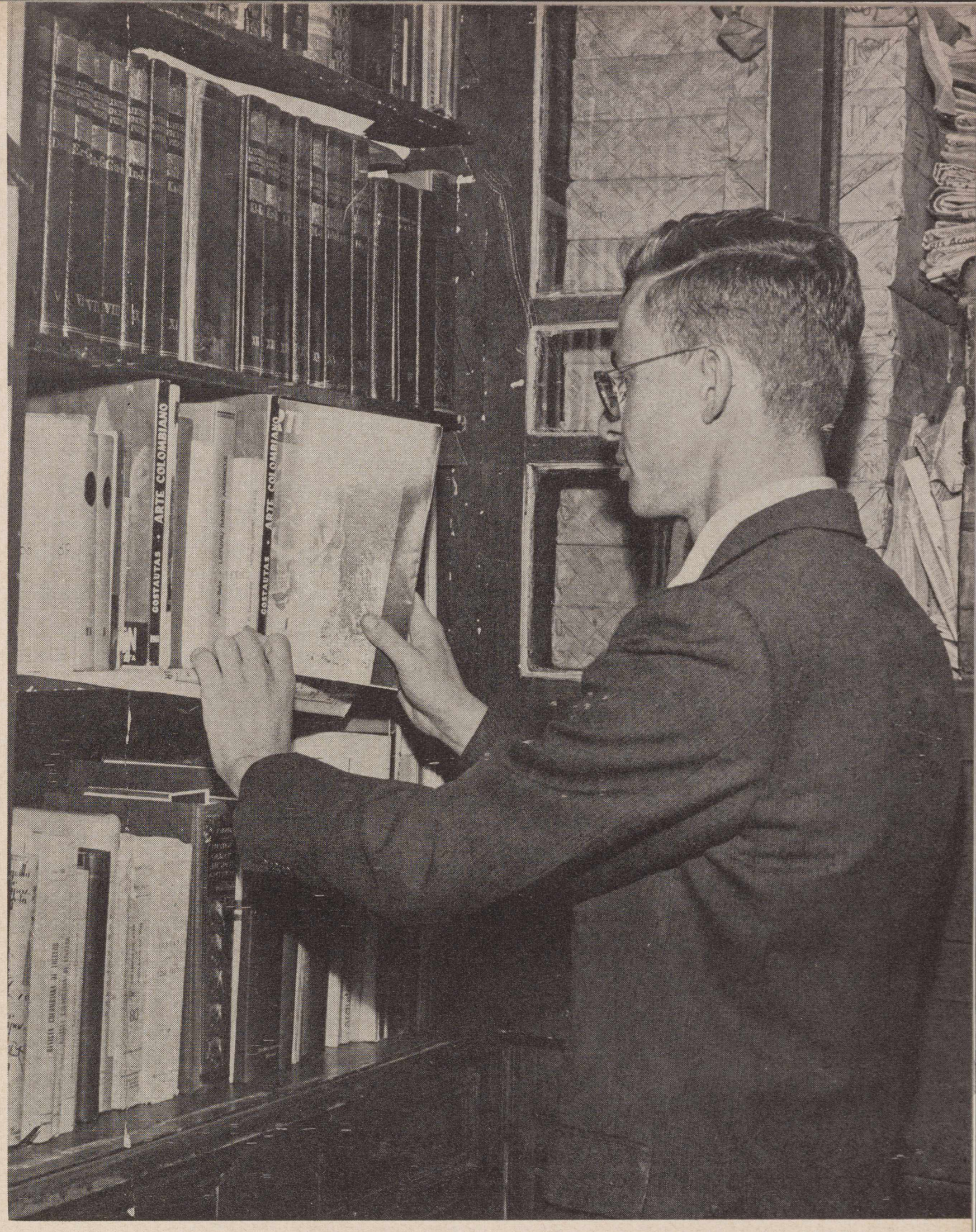

S. Goštautas savo bibliotekoje.

*S. Goštautas in his library.

Stasys Goštautas prie Kolumbijos indėnų megalitinio paminklo.

***S. Goštautas beside an Indian statue from the megalithic age.**

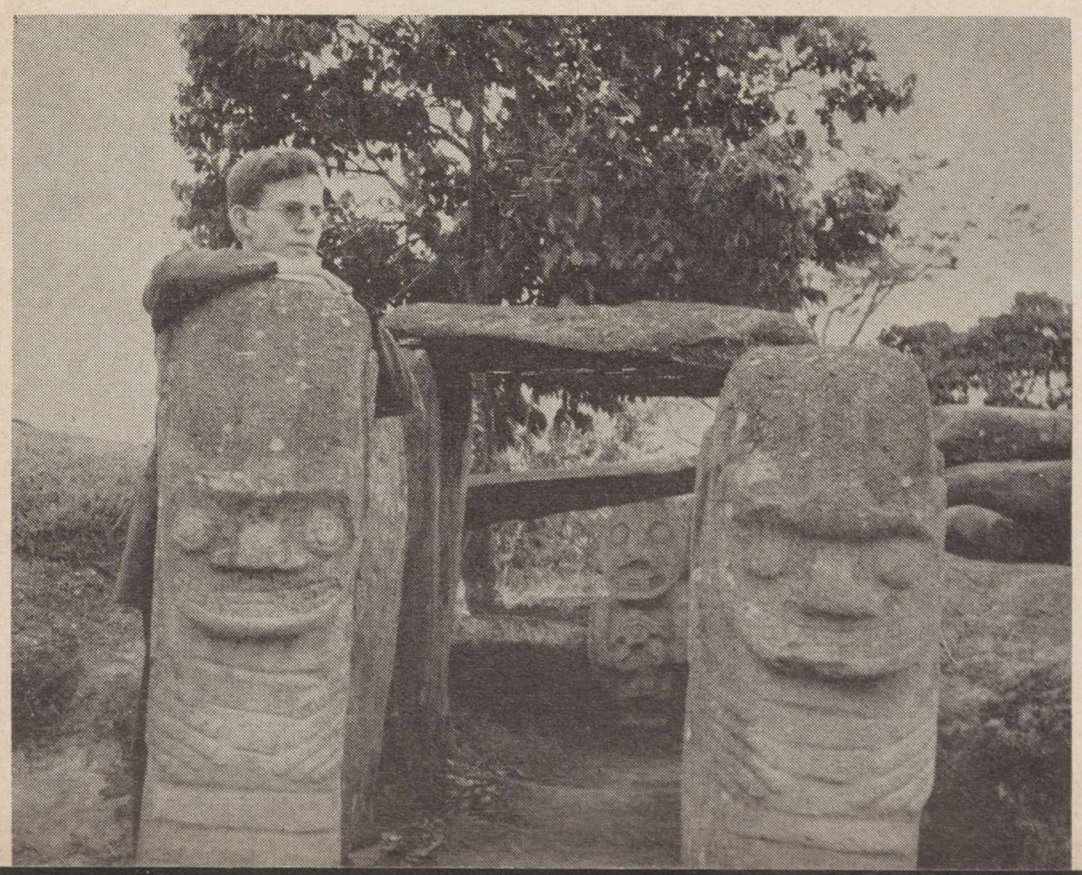

— Ar neketinate kada duoti lietuvių kūrybos , pavyzdžiui beletristikos antologiją ispaniškai?

— Iš lietuviškos kūrybos projektuoju sudaryti trumpą Lietuvių Poezijos antologiją ispanų kalba. Pajutau, kad Pietų Amerikos kraštuose tuo daugiau domimasi. Poezijos vertimų eiliavimą pažadėjo padaryti vienas iš žinomų Kolumbijos poetų Carlos Lopez Narvaez — didelis Milašiaus gerbėjas ir vertėjas.

Beletristikos antologijos, kaip Stepo Zobarsko angliškoji, negaliu imtis dėl žinomo vietinių mažo domėjimosi.

— Ar manote kolumbiečių meno istoriją tęsti ir daugiau jos tomų išleisti?

— Ruošiu medžiagą ir gilinu studijas antrajam tomui, kuris apims kolonialinį laikotarpį (1500-1810). Trečiam tome tilps Respublikos menas.

Nukelta į 13 psl.

Stasys Goštautas su savo tėvais. Tėvas yra žemės ūkio administratorius tropikuose.

***S. Goštautas with his parents.**

PRANAS NAUJOKAITIS,

rašytojas ir literatūros kritikas ("Lietuvių Literatūra" — vadovėlis aukštesniajai mokyklai). Pradėjęs reikštis eilėraščiais, vėliau davė ir prozos veikalų — 1959 išleido stambų romaną "Upeliai negrįžta į kalnus". Sekančiais metais išleido jaunimui pasakojimų rinkinį "Maži žingsniai", o dabar spausdinamas romanas "Įlūžę tiltai".. Romano turinyje asmeninio gyvenimo fone, kur kryžiuojasi laimės troškimas, meilė ir kančia, iškyla savosios žemės praradimo tragizmas. Buvęs gyvenimo grožis, lyg pasakų pilys nuskendęs vandenų gelmėse; girdėti nerimą keliąs varpų skambėjimas, bet nuskendusi gyvenimo pasaka niekada nebeiškils. O vienišas žmogus žengia įlūžusiais tiltais svetimuos keliuos...

*Pr. Naujokaitis, author and literary critic and teacher, Brooklyn, N.Y.

DU SUSITIKIMAI VIDUGIRIUOS

Ištrauka iš spausdinamo romano "Įlūžę tiltai"

Spalio pradžioje gaunu žinią, kad sunkiai susirgusi mama. Išsiskubinu į tėviškę. Bet ligonę jau randu visai pagerėjusią, ir gautas trijų dienų atostogas galiu išnaudoti savo malonumui.

O dienos pasitaiko gražios — pilnos saulės ir voratinklių melsvoje padangėje ir nurudavusioje pievų žolėje. Ir kaipgi neatlankyčiau Valiutės šitokiose dienose? Keliai dar pavažiuojami dviračiu, ir ta dešimtis kilometrų yra visai menkas tolumas pasiilgusiai širdžiai.

Turiu būti ten dar pamokoms nepasibaigus, kad kurio gero neišvažiuotų mergaitė į miestą.

Rodos, pažįstamomis važiuoju vietomis, bet Vidugirių neranda akis, kur jie turėtų pilkuoti savo susiomis lūšnomis. Nuo seno žinau tą didžiulį mažažemių kaimą, dar neišsiskirsčiusį į vienkiemius. Vienintelį tokį plačiose apylinkėse. Bet dabar turiu paklausti kelio, ir savo ausimis netikiu, kad čia jau Vidugiriai — tas jaukių vienkiemių plotas, su šviečiančiomis naujomis trobomis, su paaugusiais sodais aplinkui.

Ir kadugynų niekur nematyti... Ir dviaukštė mokykla šviečia iš tolo. Pasikeitė Vidugiriai laisvos Lietuvos gyvenime.

Mano atsilankymas, žinoma, netikėtas. Tokia staigmena. Laukusi Valiutė laiško... Jos veiduose ugnis, akyse džiaugsmas. Tai maloniausia diena visame jos buvime Vidugiriuose.

Pietaujame vedėjo šeimoje. Paskui išeiname į laukus. Batai apsivelia voratinkliais. Stebiuosi, kad buvusių balų vietoje visame slėnyje randu kultūrines pievas, o drumzlinas pelkių upelis yra pavirtęs į tiesų nusausinimo griovį. Papasakoju Valiutei aną nuotykį balose ir reiškiu savo nusistebėjimą pasikeitusiu kaimu.

— Ir man pasakoja žmonės apie buvusį kaimo skurdą, — kalba Valiutė, — bet žemės reforma, kaimo išskirstymas vienkiemiais, dvaro žemės pridėjimas, balų nusausinimas, paskolos statyboms... Ir žmonių dvasia pasikeitė — šitame darbo įkarštyje. Vagysčių nebegirdėti. O žemė ėmė duoti derlių. Nežinau, ar yra kur geresnių žmonių, kaip šitas kaimas.

Žiūriu, kad esi visai patenkinta šita vieta, Valiute?

—O kodėl turėčiau būti nepatenkinta? Gražu čia aplinkui. Darbą aš mėgstu. Kad tik nebūtų to vienišumo...

Valiutės žodžiuose suskamba ilgesys. žiūriu į atviras jos akis ir matau spindint nuoširdumą... Norėčiau pasakyti daug meilių žodžių, išpažinti klaidas ir nuodėmes, visą savo sielvartą, bet... negaliu žodžio ištarti. Ar turiu teisę skųstis, kai pats savo noru esu pasirinkęs tokį gyvenimo kelią, kokį dabar turiu? Ar galiu kalbėti mergaitei žodžius, kuriuos jai turėjau pasakyti anais metais, kol dar buvo ne vėlu? Mano klaidos yra tik mano vieno... Ne Valiutės...

Į kalnelį lipame tylėdami. Tik Valiutės ranką jaučiu savojoj. Toks malonus tas švelnumas. Ir ta šiluma, ateinanti iš širdies...

—Kaip patinka šitas vienkiemis? — staiga paklausia Valiutė ir sustabdo mūsų žingsnius prie naujų sodybos trobų kalnelyje, su dideliu jaunu sodu, aptvertu statinių tvora.

—Nors neškis pasiėmęs — tokia puiki! Turbūt, gražiausia visame kaime?

—Puikūs ir tų namų žmonės.

— Ir jau spėjai pažinti? Per tokį trumpą laiką?

—Juk čia ne miestas. Visi pažįstame vienas kitą. Ir kaip neatlankytų mokytojos atostogų parvažiavęs jaunas karininkas?

—Ot kaip, Valiute? Ir dabar jis čia?

—O ne! Išvažiavo... Bet Petras man patinka. Matai, kokia aš atvira.

—Nežinau, gal ir vertas tavęs. Tik žinai: žvaigždėtų antpečių ir skambančių pentinų aš nemėgstu.

—Kodėl?

—Uniformos blizgėjimu pridengta tuštybė. Ir pasipūtimas. Įsivaizdavimas. Kastos atsitvėrimas dar tik besiformuojančioje mūsų šviesuomenėje...

—žinoma, patyrimas kalba tavo, Antanai, lūpomis, bet man atrodo, kad Petras visai kitoks.

—Ir tų poniučių išdidumas... Negalėčiau tavęs, Valiute, tokios įsivaizduoti.

—Tokia aš ir nebūsiu. O be to, su Petru nesu dar susirišusi. Bus laiko pažinti. Pagalvoti. Apmąstyti. . .Bet ar žmogus galėtum taip būti visą gyvenimą vienas?

—Suprantama — ne.

—O mes pasiliksim draugai, labai artimi draugai. Juk taip, Antanai?

—Argi galėtų kitaip būti?

Prakalbame visą popietę iki vakaro sutemų. Jauku jos kambarėlyje. Ilgai čia būsią šviesu po tokio svečio atsilankymo. Tik laiškų turėčiau nepamiršti. Ir ji rašysianti dažnai.

Ir savo pažadų laikomės sąžiningai: kad jos sutemos būtų šviesesnės nuo mano poezijos vaizdų, kad mano namuos būtų šilčiau nuo jos širdies šilumos...

*

Per užgavėnes vėl netikėtai atsirandu mūsų apskrities mieste. Toks tarnybinis reikaliukas. Malonu aplankyti tėviškę. Netoli bus ir iki Vidugirių. Taip ir traukia ten širdis.

Į lengvas roges pakinkytas brolio arklys neša mane pravažinėtu vieškeliu per baltus laukus. Tolumoje atsimuša tamsios girios, o plati erdvė— pilna saulės spindulių ir giedrios nuotaikos. Vėl prabėga mielos pažįstamos vietos. O kaip gera lankyti mylimus žmones! Lyg iš naujo atgimtum jų artumu.

— Mėgsti staigmenas, Antanai! Taip netikėtai! — sušunka Valė, visa spindėdama iš džiaugsmo. — Ar negalėjai parašyti?

— Kai parašai, tai įsipareigoji. O jei dėl kurių kliūčių negalėtum savo ketinimo įvykdyti, tai liktų nusivylimas. Ar ne geriau nežadėti iš anksto, o padaryti netikėtai? — teisinuosi ir bučiuoju mergaitės rankas... Negaliu sulaikyti savo jausmų, ir širdis palengvėja bent tuo mažučiu švelnumu.

— Kai tu toks, tai ir aš atsilyginsiu staigmena! Tikrai neatspėsi, kokia? — juokiasi Valė, žaismingu žvilgsniu žiūrėdama tiesiai į akis.

— Turbūt, pakviesi į savo vestuves? — ir aš juokiuosi.

— Dar ne! Bet eisime pietų į Petro namus. Supažindinsiu! — net pašokdama pasako Valė ir nusilenkia giliu reveransu. — Gerai?

— žinoma! Galiu nuvežti savo ristu žirgu, — ir aš nusilenkiu kiek mokėdamas artistiškiau, — ar priimsi mano patarnavimą? Ir piršliu galėčiau pabūti, jei reikia.

— O dar ne taip toli! Bet važiuoti galime: bus iškilmingiau.

Iki man jau pažįstamos Giedrių sodybos gal kokios penkios minutės kelio pėsčiam. O mūsų rogės lekia visu greitumu. Už kelių sekundžių jau mes sustojame kieme ties gonkomis. Išlaipinu mergaitę, o pats rengiuosi pavažiuoti prie tvoros ir pririšti arklį. Bet duryse pasirodo jaunas vyras. Vienplaukis, melsva išeigine eilute. Visai nepanašus į išdidų karininką.

žinoma, tai pats Petras Giedrys. Valė supažindina mudu. Jos jau daug kalbėta jam apie mane, ir mudu iš karto pasijuntame draugais. Jo atviras šviesus veidas, gilios akys, rimta laikysena, nuoširdi paprasta kalba man patinka, ir aš juntu sutikęs ne eilinį karininką.

Per pietus nugeriame kelis stikliukus skaidriosios. Ji tinka prie riebių užgavėnių valgių ir dar labiau atriša liežuvius ir širdis.

Paskui išvažiuojame pasivažinėti. Aš laikau vadžias ir turiu darbo sekti kelią ir valdyti įsismaginusį arklį. Valė sėdi viduryje tarp manęs ir Petro, ir ankštose rogėse jaučiu jos kūno šilumą prie savo šono. Petro ranka laiko apkabinusi jos pečius. Ar galėčiau aš pavydėti šitos laimės? Ar turėčiau teisės? Valės pasirinkimas puikus.

Vieškeliu nulekiame netoli Nemuno. Kelias pravažinėtas, o rogutės slysta lyg be svorio. Baltų laukų spindėjime įsirėžia tamsių sodybų ramumas, ir ilgesį dainuoja mėlyno miško juosta. žinoma, esame tik tamsus judantis taškas šitoje begalinėje šviesos jūroje. Net mūsų širdys spindi džiaugsmu, tyresniu už sniego platumas.

Sugrįžtame temstant, ir aš turįs pasilikti nakvoti: ką pasakytų brolis, jei parvažiuočiau nualsintu arkliu. Nors nusistovėjusiam gyvuliui tik juokas toksai bėgimas, bet man patinka ilgiau pabūti Vidugiriuose.

Vakarienę vėl valgome Giedrių sodyboje. Nėra dabar kur skubėti, ir pro mūsų galvas ir širdis praslenka daugybė temų: apie Lietuvos gyvenimo pažangą ir intensyviai kylančią kultūrą, apie gyvąją tautos dvasią... Apie besiniaukiančius Europos horizontus... Mūsų kalbos gi-

Pabaiga 9 psl.

lios ir prasmingos. Stebiuosi Valės intuicija problemas sprendžiant, o Petro plačiu apsiskaitymu. Tai žiūrėk, tau jaunas karininkėlis! Auga stiprus ąžuolas ir smėlėtuose Vidugiriuose.

Pusiaunaktyje palydime Valę namo ir vėl sugrįžtame. Man parengta nakvynė Giedrių seklyčioje. Ir tokia rami naktis naujoje sodyboje, kuri darbščių rankų neseniai pastatyta ant šito vaizdaus kalnelio, prie buvusių balų. Rodos, taip neseniai čia esu vaikščiojęs su broliu tamsią naktį. Gyvenimas eina ir keičia viską. Ne tik daiktus. Ir žmones. Ir Valiutės gal jau nelankysiu daugiau. Tinka jai Petras. Ir laiškų kažin ar beparašys?

Rytą kartu su manimi išvažiuoja ir Petras: pasibaigė trumputės jo atostogos tėviškėje. Pavėžėsiu jį į miestą iki autobuso — man nedaug iš kelio. Bet ir karinėje uniformoje Petras tebėra toks paprastas ir nuoširdus. Ne blizgučiuose jo protas. Ne jiems skirta ir jo širdis.

Laiškais nuolatos pasikeičiame su Valiute. Tebesame vienas kitam reikalingi. Tik pavasarį gaunu kvietimą į vestuves. Kviečia abu — Valė ir Petras. Pradėsią mažuose namuose Pievų gatvėje, o baigsią šviesioje sodyboje Vidugiriuose. Miesto salių abudu nemėgstą.

Žinojau, kad likimo valia perkirto mūsų kelius. O šis pakvietimas kerta paskutinį smūgį. Gaila Valiutės. Jos visiškai netekti. Ne jos laimės, o tik pačiam savęs...

NAUJOS KNYGOS

Atsiųsta paminėti

Aloyzas Baronas, **Vieniši medžiai. Romanas.** 117 psl. 1960. Platina L. Knygos Klubas, Chicagoje. Kaina nepažymėta.

Romanas ėjo "Darbininko" atkarpoje; jame vaizduojami 1970 metų įvykiai Lietuvoje, ką tik išsivadavus iš komunizmo.

Dr. S. Aliūnas, **Trejos devynerios.** Humoristinių ir satyrinių eilėraščių rinkinys. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas. 1961. 64 psl. Kaina 1 dol. Viršelis J. Kelečiaus.

Alė Rūta, **Į saulėtekį.** Romanas iš serijos "Didžioji meilė". 298 psl. Nidos Klubo Londone leidinys.1960 m. Nariams I dol., nenariams — $1,50.

Juozas Vaičeliūnas, **Antrasis Pasaulinis karas.** ..Sudbury, Ontario, Canada, 1960. 350 psl. Įrišta kietais viršeliais. Iliustruota. Kaina $5. Gaunama pas knygų platintojus ir pas autorių: 195 Drinkwater St., Sudbury, Ont., Canada.

ŠIAME PUSLAPYJE SPAUSDINAMI EILĖRAŠČIAI yra paimti iš ką tik išėjusio rinkinio "Trejos devynerios", kurio autorius pasirašo įmantriu Dr. S. Aliūno slapyvardžiu (negana, kad Aliūnas kilęs iš žodžio alus, bet vardo pirmąją raidę S skaitydami kartu su pavarde Aliūnas — jūs gaunate naują žodį "saliūnas")

Šiandieną nebe paslaptis, kad po šiuo slapyvardžiu slepiasi rašytojas Aloyzas Baronas, kilimo vabalninkėnas, liežuvingas, kaip ir kiti to krašto rašytojai, Leonardas Žitkevičius, Balys Sruoga, netolimas kaimynas K. Binkis ir kt.

Tai yra antrasis Dr. S. Aliūno humoristikos ir satyros rinkinys (pirmasis buvo vardu "Valerijono lašai"). Linksmų gyduolių vardais pavadintų rinkinių eilėraščiai užgriebia daugelį tremties gyvenimo skaudulių, kuriuos autorius pačiupinėja aštriai ir sąmojingai. Vietomis autorius taip dailiai pabraukia "prieš plauką", kad net saldu! Skaitydamas šypsaisi, didesnės ar mažesnės negerovės galbūt liečia ir tave, o tai jau verčia susimąstyti.

DR. S. ALIŪNAS

Iš knygos "Trejos devynerios"

MANO KNYGELĖ

Jis girias, turi gerų žodynų,
Visokias kalbas mokykloj kalė,
Bet iš žodynų, visi tą žino,
Tai žodingiausia banko knygelė.

Šisai girdėjo daug filosofų,
Camų ir Sartrą į dangų kelia.
Iš filosofų tų visų strofų
Išmintingiausia banko knygelė.

Ta sako mėgsta labai Miškinį,
Skaito poemas, kai širdį gelia,
Bet už Miškinio žodį šilkinį
Daug lyriškesnė banko knygelė.

Tasai vis skaito nuolat Ramoną,
Žino, kas Jankus ir Rūta Alė,
Bet už Ramoną ir už Baroną
Daug gražiau rašo banko knygelė.

Yra pasauly daug bibliotekų,
Bet jų nė viena prilygt negali:
Tos bibliotekos tik vienas niekas
Prieš mano ploną banko knygelę.

Pasauly guli storiausios knygos,
Visokie mokslai pakaušį skelia,
Bet visom knygom parodo špygą
Išmintingoji banko knygelė.

Visokie mokslai karpo atomą
Ir visi skelbia to mokslo galią,
Visi atomai ir visi tomai
Nulis prieš mano banko knygelę.

LIETUVIAIS ESAME MES GIMĘ

Lietuvninkais mes esam gimę,
Amerikiečiais norim būt.
O tie, kur Sibire ar Kryme,
Tegu neleidžia jai pražūt.

Kaip ąžuols drūts prie Nemunėlio
Lietuvis nieko neatbos,
Veršis į jankius kaip pašėlęs,
Nors ir be bobos ir kalbos.

Jau mato, kad esi lietuvis,
Nors tik du žodžius tesakai,
Vis tas žemaitiškas liežuvis
Blogai kapoja angelskai.

Aš atiduočiau savo žmoną,
Pridėčiau priedo vaikelius,
Jei kaip patapt amerikonu
Kas man parodytų kelius.

Lietuviais esame mes gimę,
Amerikonais norim būt.
Patarkit, duosiu aukso skrynią,
Kaip kailį senąjį nulupt.

Dail. A. Vaičaičio vinietė.

LIETUVA MANO

Lietuva mano, brangi tėvyne,
Šalis didvyrių kapuos kur guli,
Kaip aš parvešiu dolerių skrynią,
Nes jie ten gali pavirst į nulį.

Ten puikūs slėniai sraunios Dubysos,
Čia palei porčių žolė žaliuoja,
O Loan ir Saving draugijos visos
Beveik po penkis dabar skaičiuoja.

Ten susimąstęs tamsus Nevėžis,
O čia kilimai minkšti kaip pievos,
Apie tėvynę kalbą išrėžęs,
Mąstai: lai saugo sąskaitą Dievas.

Džiaugies kai gieda ten vyturėlis,
O čia į bosus džiaugies pakilęs,
Ar į ekraną kas vakarėlis
Žiūri su boba saldžiai nutilęs.

Matai, tėvyne, mes dar sugrįšim,
Graži tu mano brangi Lietuvą,
Tik kaip parvešim ten erkandišen,
Porčių ir sofą, ir šaldytuvą?

KARAS IR TVANAS

Jeigu aš būčiau Vytautas didis,
Ašen į karą jokį nejočiau,
Aš prisipildęs pilnas didybės
Scenon išeičiau ir atsistočiau.

Ir kam čia joti prie Juodų marių, —
Nuo kardo, balno įskausta strėnos.
Kas iš tų marių, kas iš tų karių
Prieš mano narsią kalbą nuo scenos?

Žodžiai ir žodžiai lig begalybės,
Prakalbas mėgsta jaunas ir senas,
Vytauto didžio didžią didybę
Tuoj nuskandintų čia žodžių tvanas.

Vyksta galingas kalbų veikimas,
Posėdžiuos kalba, kalba banketuos,
Be žodžių tvano joks sujudimas
Dar negirdėtas ir neregėtas.

Jeigu aš būčiau Vytautas didis,
Aš nepradėčiau nė jokio karo, —
Susirinkimuos kalbų gausybės
Visokį priešą graban nuvaro.

Scena iš "Milžino paunksmės". *A scene from "In the Shadow of the Giant", presented in Montreal

"MILŽINO PAUNKSMĖ" ĮRAŠYTA Į PLOKŠTELES

BIRUTĖ PŪKELEVIČIŪTĖ, Montreal, Canada

Kartą buvo laikrodis, sustojęs septintą valandą. Tačiau kiekvieną dieną, kai bokštai išmušdavo septynias, jis trumpai akimirkai sutapdavo su visų laikrodžių rodyklėm ir atliepdavo jų tvikčiojimą. Septintos valandos jis labai laukdavo.

Taip jos laukia ir meno kūrinys, paliktas skubančiame, tiksinčiame, bėgančiame gyvenimo ritme. Jis tarsi apmiręs — iki tos geros valandos, kai visos rodyklės susibėga jo laike ir vėl nubunda jame glūdinti gyvybė.

Jei knyga atgyja kiekvieną kartą skaitytojo rankoje, jei paveikslas pastovioj ramybėj laukia jam pažadėtos akimirkos, tai teatro veikalas nervingai dreba žmogiškos komunikacijos ilgesy. Jo plazdėjimas trumpas, nuaidintis į erdvę. Todėl jis eina į sceną, į areną — kviesdamas žiūrovus būriais, tarsi bijodamas vienatvės savo nesugrąžinamo žėrėjimo svaiguly.

Bent dalį dramos aktoriaus tragikos nūnai išperka plokštelė. Tiesa, plokštelė nebeturi slėpiningos spektaklio magikos. Tačiau, atsisakiusi tiesioginio kontakto su žiūrovu, ji laimi kitą dovaną — nepraeinamumą.

☆

Pernai metų žiema.

Šešioliktai Vasario "Milžino paunksmę" kviečia mažutė Kanados pakraščio kolonija — St. Catharines. Montrealy siaučia baisi pūga. Traukinys, kuriuo turime išvažiuoti, laikosi tvarkaraščio, dekoracijos iškeliavo vakar, bet ar atvyks visi aktoriai į stotį? Trys vyrai gyvena šiauriniam Montrealio pakrašty. Jo neįmanoma pasiekti. Gavome tiktai žinią telefonu, kad mūsų draugai išėjo pėsčiomis iki artimiausių miesto autobusų: nešdami lagaminus su spektaklio lempom, cimbolų dėžę ir ant karties persvertą tape recorder'į.

Stoty laukiam, laukiam...

Ačiū Dievui, išvažiuojam pilnu sąstatu ir per visą naktį žvalgomės pro traukinio langus. Tebesninga, tebepusto. Kaip susirinks žiūrovai? Jų daugumas — tabako augintojai, suvažiuoją valstybės šventėn iš tolimų apylinkių.

Pūga siaučia visą naktį, visą dieną. Salė galutinai atkirsta nuo pasaulio. Tikėtasi tūkstantinės minios, o vaidinimą turime pradėti šimtui. Prieš pat spektaklį atskuba senas mūsų draugas St. Ilgūnas su grimo dėžėm ir perukais, apžėlęs barzda, parą keliavęs iš Rochesterio, visom susisiekimo priemonėm, lyg Filijus Fogas: ir taksiu, ir autobusu, ir traukiniu, ir per ledą ėjęs. Visi sušoka jo kiloti, nes, atrodė, kad reikės merginoms plaukus kirpti ir iš jų bajorams barzdas bei ūsus lipdyti. Prie salės dar vis privažiuoja mašinos — apšalę, užpustytais langais. Kiti nedrįso pajudėti, kiti liko įstrigę sniego vėpūtiniuose. Laikas bėga, spektaklį reikia pradėti.

Mes sustojam scenoje ratu ir susiimam už rankų, linkėdami vieni kitiems geros sekmės — tokia nuo seno mūsų tradicija. Tuo metu salė užgieda Tautos Himną. Giedam ir mes — nesuardydami savo rato, nepaleisdami vienas kito rankų. Kyla uždanga, ir veikalas skrieja tokiais sparnais, kokių dar niekada nebuvo turėjęs. Gal sugiedotas himnas, gal siaučianti sniego pūga, gal taip aštriai pajusta laisvės netekimo nuoskauda jį toli neša?

Graudi šventė. Graudus rengėjų nuoširdumas, graudus jų ryžtas. Švitrigailos priesaikai baigiantis, ne tik žiūrovai, bet ir mes, užkulisyje stovintieji, negalim sulaikyti ašarų:

Prisiekiu tau — laisva tėvynė tavo
Galinga ir didi per amžius bus!..

Atgal grįžtant, ilgos šnekos traukinyje. "Milžino paunksmę" dar per anksti numarinti. Tačiau pasaulin reikia keliauti kitais keliais: šiuo metu teatras savo žiūrovą pasiekia tiktai mažu procentu. Vaidiname ne Kaune ar Vilniuje, kur žmonės, radę patogų metą, išsirengtų teatran. Plokštelė?.. "Baltaragio malūnas" sėkmingai suka savo sparnus tolimiausiuose pasviečiuose: Australijoj, New Zelandijoj, Brazilijoj, Argentinoj. Argi liepsningoji Balio Sruogos trilogija nebūtų verta panašios dalios? Tai, kas laisvame krašte dar būtų prabanga, išeivijos teatrui tapo būtinybe.

☆

Skaičiuojam, skaičiuojam... Preliminarinė sąmata siekia $3500. Pesimistai šaukia: "Savižudybė! Beprotybė! Optimistai drąsina: "Išbrisim, išlįsim!"

Tiesa, pirmajai plokštelei neblogai sekasi — ji savo skolas jau išpirko, smarkiai tirpsta ir antroji jos laida. Nors tuodvi laidos miniatiūriškos, bet per metus trejetą šimtų malūnų parduoti — nebūtų lengva net ir apsukriam "real estate" agentui. Atrodo, taigi, kad "Baltaragio malūnas" galės paremti savo kolegę —"Milžino paunksmę".

Esama mūsų tarpe ir "guviųjų Vincių". Jie sugalvoja ruošti teatro balių. Balius pavasariškas, romantiškas: tarp žvaigždžių šviečia geltona pilnatis, sparneliais plevena amūras, per salę plaukia Venecijos gondola, papuošta rožių girliandom, iš erdvių nusileidžia sidabrinė raketa ir marsiečiai-robotai, žybčiodami elektros akimis, kviečia ponias šokiui... Kaukėtas arlekinas šypsosi pro gegužės žiedus ir spalvotus balionus: jis bus teatro mašną pripildęs. O kas liko — tai jau Miko. Ne, ne Miko, bet Montrealio Lietuvių Banko "Lito". Jis mums patiki ir pinigus skolina. Teatro administratorius prispaudžia antspaudą, o du aktoriai užstato savo namus. Ir kas gi jų garantija nepatikės? Skolina Lietuvos didžiūnas Rumbaudas, o už jį laiduoja Lietuvos-Lenkijos karalius Jogaila ir Krokuvos vyskupas Zbignievas Olesnickis.

Vos pasklidus žiniai apie mūsų projektą, naują žygį jautriai paremia lietuviškoji visuomenė: Sambūrio "Šviesa" Chicagos skyrius, L. F. Bičiulių Chicagos apygardos valdyba (per St. Džiugą), dail. A. Valeška, inž. V. Naudžius ir tas pats mielas "Litas". (Visiems MP rėmėjams, parodžiusiems mūsų darbui tokį didelį pritarimą, bent šiomis eilutėmis norėtume išreikšti gilią padėką. Juoba, kad visos aukos suplaukė spontaniškai — be prašymų, be raginimų. Reikšminga finansinė pagalba buvo mums dar brangesnė moraliniu aspektu: pajutome, kad esame visuomenei reikalingi, kad ji mūsų darbu domisi ir jo laukia.).

☆

Palikę nuošaly išteklių telkimą, pažvelkime, kas vyksta kitoje žemėje — R. C. A. Victor studijoje. Čia mes jau pažįstami nuo pirmosios plokštelės laikų. Tarp visų studijos leidinių, kurie sukabinti raštinėj ant sienų, šviečia ir "Baltaragio malūno" raudoni viršeliai su skriejančiais žirgais.

Veikalą tenka pertvarkyti, pritaikyti mikrofonui, įvesti pasakotoją.

Dailininkas T. Valius savo piešiniais papuošė leidinį ir plokštelių dėžutę.
***T. Valius, record jacket artist.**

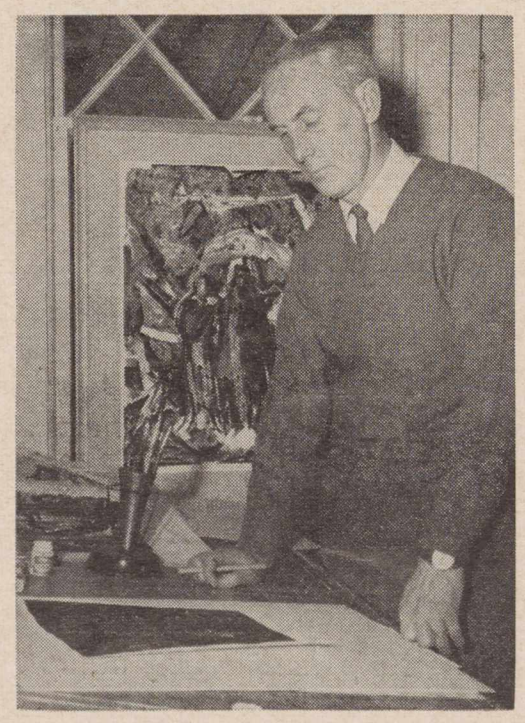

V. Skudra, nufotografavęs "Milžino paunksmės" spektaklį ir paruošęs leidinį.
***V. Skudra, who photographed the spectacle and prepared the edition.**

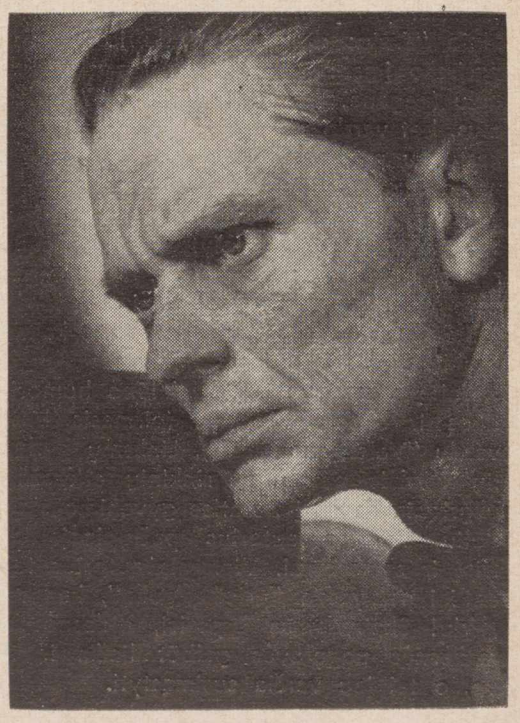

DEŠIMT MINUČIŲ LUCKE / TEN MINUTES IN LUTSK

Nuo viršaus / From the top

Paskutinės pastabos prieš darbo pradžią (J. Akstinas, V. Vaičiūnaitė, B. Pūkelevičiūtė, F. Sideravičiūtė, K. Veselka, sėdi A. Urbonas). **Už stiklų — kontrolinis kambarys.**

***Last minute details before the recording is to take place.**

Zigmas Lapinas užsideda ausines, kad galėtų girdėti muziką. Už lango ant įrašomų mašinų parimęs mūsų inžinierius Roger Belais. Prie fortepijono V. Sabalys ruošiasi tolimesnei scenai.

***Zigmas Lapinas adjust ear-phones in order to hear better the music.**

Salės gale "šoka" ir juokiasi totorės. Skamba jų kurpaitės, ant kurių pririšti žvangučiai. (F. Sideravičiūtė, Br. Malaišienė, V. Vaičiūnaitė, Z. Lapinas).

***The "Tatar women "dance and make merry" while bells ring upon their ankles.**

Abu karaliai veda dialogą (Sigismundas — J. Akstinas, Jogaila — K. Veselka). **Juosta jau sukasi.**

***The dialogue between the two kings, J. Akstinas as Sigismund and K. Veselka as Jogaila.**

Repeticijas pradedam kovo mėnesį, kais dvi savaiti įrašydami po diską. Tų diskų šeši (trys plokštelės). Birželio pradžioje įrašymo darbai baigti. Studijoje praleista 26 valandos. Ieeitų, kad viena plokštelės minutė įrąšyta per devynias studijos darbo minutes. Prie įrašymo kaštų pridėjus masterių pagaminimą ir plokštelės produkciją, toji besisukanti minutė atseitų apie $15 — tiek dabar kaštuoja plokštelių komplektas. Taigi, kiekvienas "Milžino paunksmės" bičiulis, įsigijęs plokštelę, išperka iš R. C. A. Victor studijos vieną mūsų darbo minutę. Į šias išlaidas neįeina plokštelės apdarai.

Kodėl tiek laiko praleista studijoje? Norėdami "Lietuvių Dienų" skaitytojus supažindinti su darbo procesu, kviečiame pasižiūrėti į mažą jo iliustraciją. Tai dešimt minučių trečiojo disko pradžioje, kurias įrašėme per pusantros valandos.

Tą epizodą dirbome tvankų gegužės šeštadienį. Tačiau tikrumoje — tai Lucko suvažiavimo dienos — 1429 metai, sausio mėnuo, šarmotas rytas. Į ogailos miegamąjį ruimą įsiveržia Vengrų karalius Sigismundas, lydimas šokėjų ir muzikantų būrio ir, pasakodamas apie Vytauto iškeltą puotą, kalbina Jogailą pasiūlyti D. L. Kunigaikščiui karališką vainiką.

Kaip rašysim? Kaip paryškinsim Sigismundo linksmybę vakarykštės puotos atgarsiuose?

Prieš savaitę ant savo type-recorder'io įrašom totorių šokio muziką: cimbolais, būgnu ir fleita. Juosta bus reguliuojama iš kontrolinio kambario, ją derinant prie aktorių balsų. Dar reikia merginų juoko, kurpaičių ir apyrankių žvangėjimo. Nutarta vartoti du mikrofonus. Vienas bus dialogo aktoriams, kitas, salės gale, — totorėms. Mūsų efektų meisteris (ir veikalo muzikos kompozitorius) Z. Lapinas gauna ausines, per kurias jis girdės juostą, idant galėtų kurpaites žvanginti į muzikos taktą. Merginos derins juoką dialogo įtarpose. Kontrolinis kambarys reguliuos visus garsus. Tinkamų nuotolių suradimas — ilgas darbas. Įrašom, persukam ir klausomės daugelį kartų, kol galutinai sutariam dėl kiekvieno aktoriaus vietos prie mikrofono.

Aišku, aktoriško darbo rezultatai būtų žymiai aukštesni, jeigu nereikėtų su baime sekti nelemto laikrodžio, registruojančio mūsų skolas, jeigu turėtume progos susidraugauti su mikrofonu, kurį matome tiktai įrašymo dieną, jeigu studijos inžinierius suprastų tekstą, kurį jam tenka rašyti. Pramoko jis, tiesa, lietuviškai: žino, ką reiškia **karalius, karūna Lietuvos** ir moka surikti **Gvizdavkų kaimas dega!** Mat, tą frazę ilgai šūkavom iš visų kampų, kol nustatėm tinkamus nuotolius.

Nukelta į 16 psl.

Mikliose Stasio Ilgūno rankose ryškėja Poznanės vyskupo Cioleko (Vytautas Šakalys) bruožai.

***Stasys Ilgūnas makes last minute touches to make-up of Bishop Ciolek.**

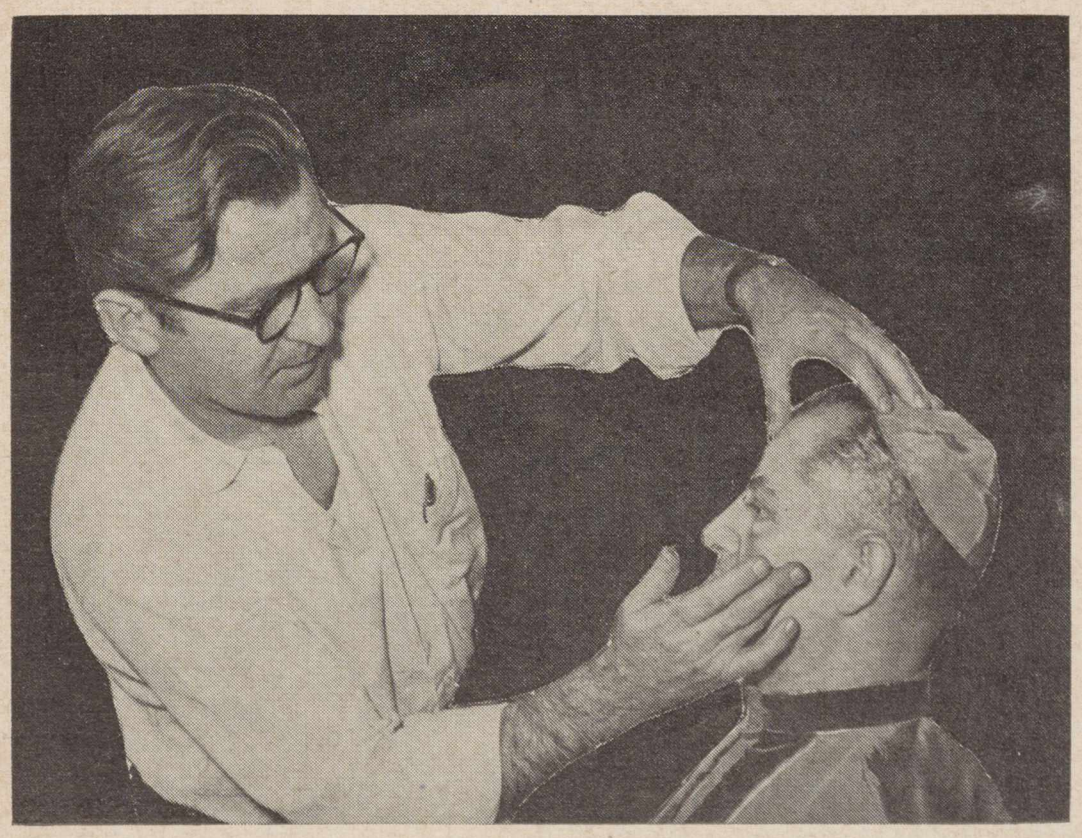

Dainavos ansamblis repetuoja muzikinį veikalą "Vestuvės", kurį statė Chicagoje, Detroite ir kt.

*Lithuanian ensemble Dainava, rehearsing the musical "Wedding", which was produced in Chicago, Detroit and other cities.

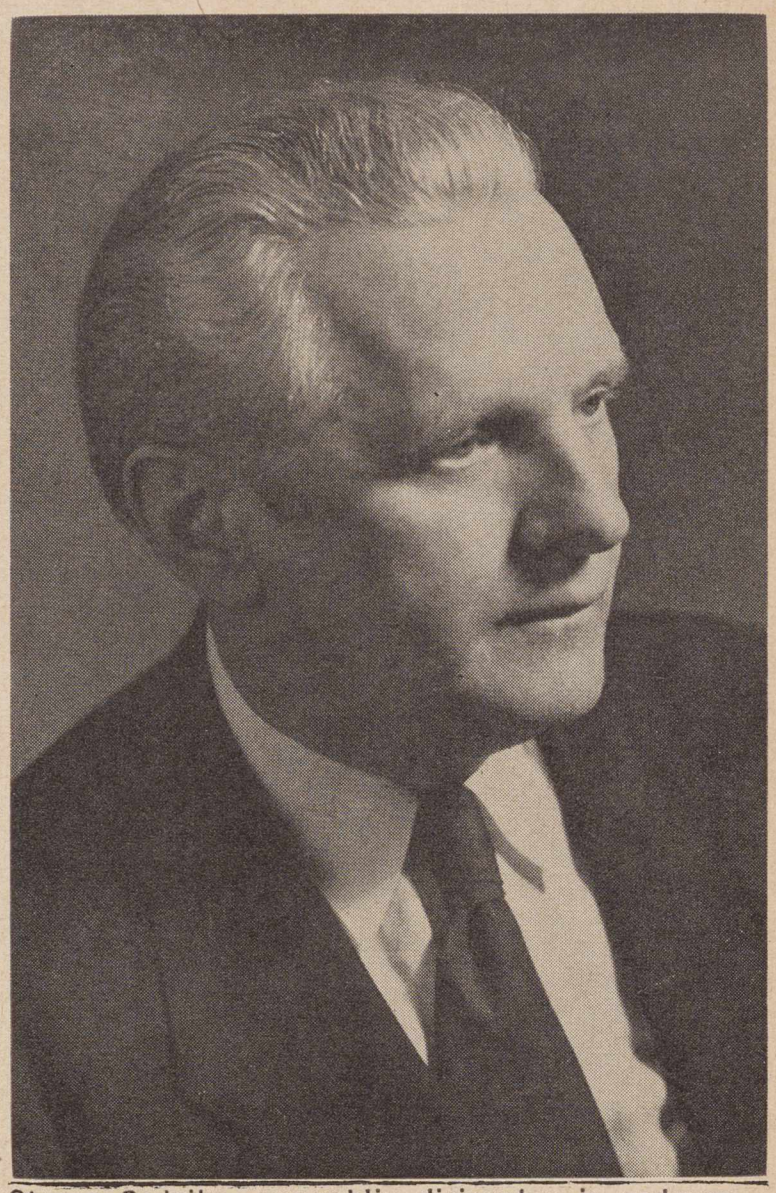

Stepas Sodeika, ansamblio dirigentas ir vadovas.
*S. Sodeika, ensemble's musical director and conductor.

Vaizdas iš "Vestuvių" premjeros Chicagoje, Marijos Aukštesniosios Mokyklos salėj.
*A scene from the premiere of "Wedding", at Maria High School Auditorium in Chicago, Illinois.

DAINAVA

Dviguba dainos ansamblio Chicagoje sukaktis

Chicagoje įsikūręs Dainavos ansamblis šiemet švenčia 15 metų savo gyvavimo ir 10 metų veiklos Amerikoje sukaktį.

Hanau stovykloje, kuri buvo viena iš didesniųjų lietuvių stovyklų Vokietijoje pokario metais, 1945 m. vasarą buvo sudarytas choras ir čia pat įsteigta tautinių šokių grupė, — tai ir galima laikyti Dainavos ansamblio užuomazga. 1946 m. pradžioje, į Hanau stovyklą persikėlus muzikui Br. Jonušui, įsisteigęs meno kolektyvas dar labiau sustiprėjo. Gražiai pasirodė Vasario 16 minėjime.

Dainavos ansamblio valdyba 1960-61 darbo metams. Iš kairės: I eilė — Eugenijus Slavinskas, vald. narys, Vytas Radys, pirmininkas, Gražina Pernaravičiūtė, sekr.; II eilė — Algis Putrius, kasininkas, Aleksas Smilgevičius, vicepirm., Jonas Paštukas, vald. narys.
*Committee of Dainava for 1960-61. Foto Wolk Studio

Ansamblio krikštynos įvyko kiek vėliau — birželio mėn. 9 d. tuoj po įvykusio koncerto. Sudarytas krikštynų aktas, kuris tarp kitko skamba taip:

"Ryžtingų lietuvaičių ir lietuvių grupė, be Tėvynės, atsikvėpusi dėka JAV, Anglijos, Prancūzijos ir kitų Vakarų demokratijų armijų sėkmingų žygių ir jų bei UNRA-os motiniškos globos, susispietė į meno kolektyvą, su mintimi, kad dabartinėje nedalioje geriausia vaiko dovana savo motinai — Kenčiančiai Lietuvai — yra darbas meno darbuotojų eilėse, pasirinkdama šūkį: **"Su daina į laisvę".** Tuo šūkiu vadovaujantis, darbas pradėtas anksčiau, o šiandien tam vienetui, dirbančiam organizacinį ir sunkiausią darbą, tam dainų krašto sūnų sielų paūgėjusiam kūdikiui, dalyvaujant aukštiesiems svečiams, suteikiamas vardas DAINAVA."

Krikšto tėvais buvo: kan. F. Kapočius, Šv. Sosto delegatas lietuviams Vokietijoj ir Austrijoj, pulk. lt. Leland Adair, JAV Armijos atstovas ir UNRRA vyr. inspektorius amerikiečių zonoje, maj. Heath, UNRRA Team 27 direktorius, Vl. Grigaitienė, Valstybinės Lietuvos Operos solistė, S. Sužiedėlis, Kultūros reikalų vadovas ir kt.

Aktas baigiamas žodžiais:

"Aukščiausias telaimina mūsų darbo kelią ir tepadeda su laisvės garsais grįžti į mylimą **Lietuvą.**" ..

Po krikštynų ansamblio veikla dar pagyvėjo ir jis tais pačiais metais dalyvavo lietuvių dainų šventėje Wuerzburge ir turėjo išvykas su koncertais į Frankfurtą, Wiesbadeną, Muensterį, Seligenstadtą, Bambergą, Beyreuthą, Wunsiedelį, Weideną, Scheinfeldą, Giesseną, Babenhauseną, Bad Nauheimą, Bonną ir kitas vietas. Ansamblis specialiai yra koncertavęs amerikiečių kariams, jų šeimoms, amerikiečių gimnazijai, vokiečių visuomenei ir tk.

Dainava Vokietijoje turėjo 174 pasirodymus, kurių klausėsi apie 60,000 klausytojų. Daugiausia dainuota vokaliniuose koncertuose ir dalyvauta įvairiuose minėjimuose bei šventėse — 143 kartus; religinės muzikos koncertų duota 19, muzikinių veikalų parodyta 7 ir kt.

#

Į Ameriką Dainava persikėlė 1950 m. ir jau tų pat metų spalio mėn. 8 d. surengė religinės muzikos koncertą. Pirmasis vokalinis koncertas įvyko 1951 m. sausio mėn. 27. 1951 m. turėta net 16 įvairių pasirodymų, kas yra daugiausia iš dešimtmečio veiklos Amerikos laikotarpio. 1952 m. pasirodyta 11 kartų, 1953 m. — 10, 1954 m. — 13, 1955 m. — 4, 1956 m. — 11, 1957 m. — 5, 1958 m. — 3, 1959 m., — 3, 1960 m. — 5 kartus

Per savo veiklos Amerikoje dešimtmetį ansamblis yra pasirodęs įvairiose šio krašto salėse ir vietose: Opera House — Chicagoje, Orchestra Hall — Chicagoje, Carnegie Hall — New Yorke; Toronte, Hamiltone, Wilkes-Barre, Pa., Clevelande, Detroite, Rockforde, Kenoshoje, Michigan City, Milwaukėje, Melrose Park, Ciceroje ir kt.

Dainava yra vienintelis iš liet. ansamblių ar chorų, kurie yra pastatę tiek daug muzikinių veikalų. Vien tik JAV-se dainaviečiai yra parodę G. Veličkos Nemunas žydi,

Dainavos ansamblio nariai, jame dainuoją nuo pačių pirmųjų dienų: (iš kairės) A. Smilgevičius, E. Krasauskienė ir A. Stočkus. Foto B. L.
*A. Smilgevičius, E. Krasauskienė, A. Stočkus, members of Dainava Ensemble since its founding.

M. Petrausko ir P. Sarpaliaus šienapjūtę, A. Merkelio Vestuves be piršlybų, St. Šimkaus Išeivius ir J. Ignatonio Vestuves.

Kiekvienais metais, pradedant 1951-siais, dainaviečiai dainuoja Chicagos Lietuvių Tarybos rengiamuose Vasario 16 minėjimuose. Taip pat Dainava daugelyje atvejų yra pasirodžiusi ir kitataučiams: Mokslo ir Pramonės Muziejuje Chicagoje rengiamose Kalėdinėse programose, ukrainiečių muzikos festivalyje (1953), latvių dainų šventėje (1953 m.), tautų festivalyje, Michigan City, Ind. (1954 ir 1956).

Dainavos ansamblio chorų dirigentais yra buvę: V. Adomavičius, S. Radzevičiūtė, J. Žemaitis, B. Jonušas, St. Sodeika, A. Šimkus. Šiuo metu diriguoja Sodeika ir Šimkus. Dirigentų padėjėjais yra buvę: V. Adomavičius, J. Adomaitis, A. Gečas, J. Ignatonis, F. Strolia (dabartinis).

Algis Šimkus, ansamblio dirigentas.
*A. Šimkus, Ensemble conductor.

Ansambliui yra vadovavę įvairių sudėčių valdybos, kurių pirmininkais buvo šie (pradedant 1945): Kazys Seliokas, Edvardas Daniliūnas, Jonas Rimkūnas, Albinas Dzirvonas, Vytautas Rukuiža, Jonas Paštukas, Bronius Maciukevičius, Vytas Radys (nuo 1958 m. rugp. 25 iki šiol). Ilgiausią laiką pirmininku išbuvo A. Dzirvonas.

Ansamblio nariai dažnai keitėsi— besikeičiančios gyvenimo sąlygos — persikėlimai, nauji darbai, vedybos ir kitos priežastys priversdavo dainininkus ir dainininkes palikti ansamblio eiles. Jų vietas papildydavo kiti. Įdomu pastebėti, kad iš pirmųjų dainaviečių, pradėjusių ansamblyje dainuoti Vokietijoje šiuo metu bėra tik 3: E. Krasauskienė, A. Smilgevičius ir A. Stočkus. Šeši dainuoja 10 metų: B. Pernaravičius, R. Rudauskas, P. Kantauskas, V. Radys, V. Žeronas, J. Paštukas. Devyni iš dabartinių 70 narių ansambliui priklauso 5 ar daugiau metų: S. Lažauskienė, I. Radienė, E. Gepnerienė, V. Varaneckaitė-Aleknavičienė, E. Slavinskas, K. Ramanauskas, Z. Radvilavičius, L. Kavaliauskas, P. Kavaliauskas.

Dainavos ansamblis praleidžia tūkstančius valandų repeticijose. Normaliai repetuojama 2 kartus savaitėje (išskyrus apie 2 mėnesių vasaros pertrauką), o prieš koncertus ar kitokius pasirodymus net 4 kartus. Minint Dainavos veiklos penkmetį JAV-se, buvo skaičiuota, kad per tą laikotarpį turėta virš 600 repeticijų ir padaryta apie 70,000 darbo valandų. Taigi šiuo metu skaičius bus beveik padvigubėjęs. Vertinant kiekvieną valandą tik vienu doleriu galima įsivaizduoti, kiek čia įdėta pinigo, kuriuos ansambliečiai paaukojo lietuviškos dainos labui.

Savo 15 metų veiklos sukaktį Dainava rengiasi iškilmingai paminėti 1961 m. balandžio 9 d. Marijos Aukšt. mokyklos salėje, Chicagoje. Bus visai nauja programa: 1. J. Siniaus kantata, 2. harmonizuotos liaudies dainos chorui, 3. solo dainos (D. Stankaitytė, A. Brazis, J. Vaznelis) ir 4. tautinių šokių pynė.

Sukaktuvininkui norisi palinkėti, kad jis dar daugelį metų dainuotų lietuviams, skleisdamas lietuviškos dainos meną svetur, eidamas su "daina į laisvę".

Edvardas Šulaitis

V. Radys, Dainavos ansamblio pirm., diskutuoja su dirigento padėjėju Faustu Strolia; toliau matyti ansamblio talkininkas aktorius J. Balutis.
*V. Radys, head of Dainava Ensemble, in discussion with assistant conductor F. Strolia; in the background actor J. Balutis, production assistant.

STASYS GOŠTAUTAS...

Atkelta 7 psl.

— Teko girdėti, kad ispaniškai rašote romaną, bene istorinį; ar būt galima gauti jo fragmentą "Lietuvių Dienoms"?

— Mano rašomasis romanas bus daugiau religinio-socialinio pobūdžio, biografijos formoj, ir gilia prasme ideologinis. Tuo tarpu fragmento negaliu duoti, nes darbas tebėra "mano malūne".

— Koks Jūsų pagrindinis užsiėmimas?

— Dėstau TT Jėzuitų gimnazijoj. Daugiausia literatūrą, filosofiją ir religiją. Šalia to dalyvauju Kolumbijos spaudoj, rašydamas tarptautinės politikos klausimais ir meno temomis. (JAV leidžiamam lietuviškam "Drauge" yra buvę rašinių apie Kolumbijos meną ir literatūrą R.).

— Iš kur visam tam užtenkate laiko?

— "Vagiu" pats iš savęs!

— Ar turite ryšių ir ar sekate lietuviško jaunimo gyvenimą JAV-se?

— Su Amerikos jaunimu palaikau ryšį tik su paskirais asmenimis ir seku jų gyvenimą spaudoje.

Stasys Goštautas yra vienas iš gražiausių jaunosios kartos dovanų lietuviškajai kultūrai.

Lietuvą palikęs pradžios mokyklos metuose, gimnaziją lankė tremtyje, kolegiją baigė jau Kolumbijoje, kur jo tėvai, prasidėjus emigracijai, nusikėlė gyventi.

Parašydamas (ispaniškai) Lietuvių meno enciklopedinę antologiją, Stasys Goštautas ėmėsi tikrai pionieriško darbo, nes nieko panašaus net lietuviškai nesame turėję. Duoti sistemingą įvairių menų — liaudies meno, liaudies dainų, literatūros, dailės, muzikos, architektūros etc. — antologiją būtų nelengva prityrusiam spaudos darbininkui. Kad autorius yra, palyginti nepaprastai jaunas, vos per 20 metų perkopęs vyras, juo labiau šis darbas stebina skaitytoją.

Kolumbijos spauda šią knygą sutiko labai palankiai. Leisdamiesi į smulkmenas, mūsų spaudos kritikai surado netikslumų, ypač menininkų aptarimuose. Bet šioje abstraktaus amžiaus gadynėje, kai menininkų aptarimai beveik neįmanomi suvokti, bet koks "realus" aptarimas gali rodytis netikslus.

Stasys Goštautas parodė, kad lietuvių kūrybos propaganda yra galima, jeigu tik yra noro ir jeigu dirbama nežiūrint nei materialinių sunkumų, nei oficialių pritarimų.

Jo rimtą enciklopedinį meno studijų pamėgimą rodo ir ką tik išleistas naujas veikalas — Kolumbijos menas — istorija nuo seniausių laikų. Kolumbiečių spauda šį veikalą labai plačiai paminėjo, skirdama ištisus žurnalų ir laikraščių puslapius ir girdami jauną meno nagrinėtoją.

S. Goštautas nemažai yra rašęs ir lietuvių spaudoje. Jo nauji rašto darbai ispaniškai rodo, kad jėgos auga dirbant. Sėkmės jaunajam homme de lettre. (J. Br.)

*

Kolumbijos spaudos atsiliepimų nuotrupos apie Arte Colubiano:

"...Šitoje 222 psl. knygoje Goštautas parodo savo puikų ir vertingą darbą istoriniuose tyrinėjimuose, kurie susiję su priešistorinių Kolumbijos gyventojų menu. Jo darbas parodo nepaprastai kruopštų archeologinį išstudijavimą įvairių estetinių reiškinių, pasirodžiusių tarp pirmųjų gyventojų. Čia eina kalba apie labai vertingą knygą, kuri yra neeilinis įnašas supažindinti pasaulį su mūsų krašto meno vystymusi nuo senųjų iki dabartinių laikų...

...St. Goštautas, kuris jau parašė nuostabų darbą Lietuvių meno antologija, nusipelno kolumbiečių padėką už savo naujos knygos išleidimą. Ji tikrai sutiks entuziastišką visokrašto inteligentų įvertinimą."

Colombiano, 1960.9.12. Medellin.

"...Šis leidinys yra paremtas daugeliu išmėtytų davinių, kurie suburti į plačią sintezę, kurios iki šiol niekas nebuvo paruošęs. Knyga yra reikalinga ir naudinga.

Autorius pilnai sugebėjo realizuoti savo norą "populiarinti meną". Parodo savo energiją leistis į tokią plačią temą, parodo supratimą smulkmenoms, sugeba išsireikšti. Jo stilius šiek tiek nukenčia dėl netikrumo ir netikslumo, kas yra labai natūralu, nes rašo svetima kalba. Ir be abejonės su patyrimu šis lietuvis autorius sugebės ispanų kalbą sklandžiau vartoti.

Paliekant techninį įvertinimą specialistams, galima pripažinti, kad Arte Colombiano yra vertinga knyga, kuri susilauks daug skaitytojų Kolumbijoje ir už jos ribų, ir jos pasirodymas užpildo spragą istorinėje Kolumbijos meno bibliografijoje."

El Tiempo, 1960.9.16, Bogota.

PAULIUS AUGIUS: Dvi iliustracijos iš "Eglės žalčių karalienės" pasakos.
*Two illustrations for the folk tale "Fir, Queen of the serpents".

v

PAULIUS AUGIUS–ŽEMAIČIŲ ŽEMĖS DAILININKAS

PAULIUS AUGIUS

Paulius Augius, who died in December, 1960, was one of independent Lithuania's most noted young artist. He embodied in his work elements of folk art, giving the whole a modern cast. His first love was his native Lowlands (Žemaitija), whose nature and people he depicted with feeling.

DAILININKAS PAULIUS AUGIUS, vienas iš jėgiausių lietuvių grafikų, mirė pernai metų gale, sulaukęs vos 51 metų. Pusę savo amžiaus jis skyrė kūrybai, palikdamas mūsų menui neužmirštamų paminklų.

Jis priklausė tai dailininkų kartai, kuri, išėjusi lietuviškas mokykla, tobulinosi Vakaruose ir iš ten parsivežtus laimėjimus taikė savam menui. Toji karta susidomėjo lietuvių liaudies menu, kuris, per šimtmečius brendęs uždaroje aplinkoje, išsaugojo tyrą nuoširdumą, formos aiškumą, paprastumą. Iš to meno jaunoji dailininkų karta ir sėmėsi įkvėpimo. Dail. P. Augius įsižiūrėjo į dekoratyvinį liaudies meno momentą ir jį išugdė į savitą stilių.

Pažvelgęs į Pauliaus Augiaus raižinius, pasijunti lyg stovėtum prieš seną kraičių skrynią, kurios dekoratyvinis puošnumas naujoje modernioje kompozicijoje išvystytas į originalų paveikslą, tapusį individualiu ir nepraradusį ryšio su liaudies meno pagrindais.

Per šį liaudies meną P. Augius nuėjo į senovę, į gilius žemaitijos užkampius, įsiklausė senų padavimų, legendų ir tai prikėlė savo kūryboje naujam gyvenimui.

Susitikęs su senove, pradžioje jis iliustravo žemaitės "Petrą Kurmelį", vėliau Valančiaus aprašytas žemaičių vestuves. Sukūrė savitą žemaitijos Simfoniją, kur per daugelį piešinių vaizduoja senas trobeles, bažnyčias, žemaičių Kalvarijos gamtovaizdį, procesijas ir tt.

Bene stambiausią jo įnašą į mūsų dailės kūrybą sudaro pasakų iliustracijos. Spalvotais medžio raižiniais jis iliustravo "Pupos pasaką" ir sukūrė monumentalų kūrinį, iliustruodamas "Eglę žalčių karalienę" (vardu žalčio pasaka), jai padarė per 100 paveikslų. Kai kurie paveikslai yra po vieną dideliame puslapyje, dalis su dailininko rašytu tekstu, dalis — skyrių pavadinimų. Dailininkas su dideliu įkvėpimu, giliai įsijausdamas į prasmę, seka šią nuostabią pasaką, pasakoja ramiai su visu epiniu vaizdingumu. Dailininkas turėjo painių kompozicinių klausimų, kad nesikartotų tokioje daugybėje iliustracijų. Tik jo talentas, patyrimas ir darbas pravedė pro visas kliūtis ir jis sukūrė vientisą, didžiulį pasakos paveikslą, tokį nuoširdų, gilų, gyvą.

Tas darbas susilaukė labai gerų atsiliepimų ir laikomas vienu iš geriausių grafikos meno kūrinių.

Paulius Augius buvo gimęs 1909 spalio 2 žemaičių Kalvarijoj. Baigė Kauno meno mokyklą 1935, toliau studijavo Paryžiuje, kur 1938 m. baigė Ecole Nationale Souperieure des Beaux-arts ir Conservatoir des Arts et Metiers.

Nuo 1934 dalyvavo visose lietuvių dailininkų parodose Lietuvoje ir užsieniuose: grafikos darbų parodoje Čekoslovakijoje, Rygoje, Taline, Italijoje, 1938 — JAV: Chicagoje, New Yorke, Rochesteryje, N. Y. Tremties metais — įvairiuose Vokietijos ir Austrijos miestuose, Belgijoje, Olandijoje, 1937 tarptautinėje meno ir technikos parodoje Paryžiuje gavo diplomą, o 1938 Kauno parodoje pirmą premiją už grafikos darbus.

1940–41 buvo Kauno meno mokyklos ir Vilniaus Dailės Instituto dėstytojas, nuo 1935 priklausė Lietuvos Dailės Institutui.

Jo kūrinių turi įsigiję muziejai Lietuvoje ir Chicagoje, kur jis paskutiniu laiku gyveno.

Paulius Jurkus

▲ PAULIUS AUGIUS: Iš žemaitijos simfonijos" ciklo. Medžio raižinys.
*From the cycle Symphony of the Lowlands (žemaičiai, Lithuania).

Iliustracija iš "Eglės žalčių karalienės" pasakos.
*Illustration from "Fir, Queen of the Serpents". Wood carving.

"Milžino paunksmė"...

ATKELTA IŠ 11 PUSLAPIO

Veikalą įrašius, lieka jo korektūros — redagavimas. Tai kažkas panašaus į karpybą-lipdybą. Šiame darbe pasitaiko įvairių netikėtumų. Štai, vienas diskas 17 sekundžių ilgesnis, negu plokštelė gali sutalpinti. Tai maždaug trys veikalo eilutės. Kaip ir kur jas išimti, kad nesutriktų eilėdara ir mintis? Problema tiek sunki, kad valandai nutraukiam darbą ir per tą laiką padarom sprendimą. Arba vėl: įžanginiuose žodžiuose, kurie eina skambančių varpų fone, viena balsė per vidurį tarsi nutrūksta. Kas atsitiko? Daugelį sykių juostą stumdant ten ir atgal lėtu tempu, įtarimas aiškiai pasitvirtina. Atrodo, kad įrašymo metu visame mieste buvo nutrūkusi elektros srovė sekundės trupmenai — nespėjo nei mašinos sustoti, nesumojom ir mes perklausydami pastebėti. Ar ,manoma tą duobelę iškirpti? Jeigu ne —vėl reikės visiems rinktis ir plokštelės pradžią naujai įrašyti. Tačiau kaikurie aktoriai jau vasaros atostogoms išvažinėję. Net šaltas prakaitas išpila... Mūsų inžinierius Kanados prancūzas — persižegnoja ir bando iš juostos iškirpti tą mažytį tuščią tarpą taip, kad nepaliestų sekančios raidės... Gerai!

Tada juostos siunčiamos į Smith Falls, Ontario provincijoje, kur kiekvienam diskui nuliedinami metaliniai masteriai. Gauname dar bandomąsias plokšteles. Jas išklausę, užsakome norimą plokštelių kiekį. Ir — jau viskas baigta, neištrinama, nepataisoma. Nors kiekvienas aktorius žino vietų, kurias mielai, mielai rašytų iš naujo — — —

Lyg šių rūpesčių būtų nepakakę, sugalvojam šalia plokštelės pridėti spektaklio nuotraukų leidinį.

Birželio vidurys. Vėl visas ratas užsukamas iš naujo. Išnuomojama salė; kostiumai, grimas, apšvietimas, dekoracijos — viskas paruošta tarsi spektakliui. Iš Toronto atvyksta foto menininkas V. Skudra su savo padėjėju J. Tarvydu, prisikrovę pilną mašiną lempų ir foto aparatų. Nuotraukas darom nuo pat ryto. Visi sušilę, lyg šienapjūtėj — kailiais ir aksomo skraistėm apsisiautę tokią dieną, kai širdis trauktų atsivėsinti skaidraus ežerėlio vandeny. Jau penkios, jau šešios, o telefonu užsakyti "lauknešėliai" nepasirodo. Kostiumuoti, veidus išsitepę — negi bėgsim per gatvę į užkandinę? Pagaliau! Riteriai, vojevodos, karaliai ir vyskupai — visi supuola prie karštų dešrelių...

Vidurvasaris dega pilnoj savo jėgoj. Aktorių darbas baigtas — dabar prakaituoja nauji "Milžino paunksmės" talkininkai—entuziastingi mūsų bičiuliai torontiečiai. Dailininkas T. Valius piešia pradines raides, vinjetes, viršelius leidiniui ir plokštelių dėžutei, V. Skudra ruošia leidinį ofsetui. Kiekvienas lapas pusantro karto padidinamas, atliekami foto montažai, nuotraukos retušuojamos ir prispaudžiamos karštu presu prie kartono lakštų. Viską reikia apskaičiuoti milimetro tikslumu, nes didžiosios nuotraukos susibėga per du lapus.

Jeigu ne tuodu mūsų bičiuliai, savo užmanymo jokiu būdu nebūtumėm įstengę realizuoti. Jų dėka leidinys išauga iki puošnios 62 psl. knygos, atspaustos prabangiame popieriuje, padabintas keturių spalvų viršeliais. Jame, pagal trilogijos tėkmę, sudėtos 35 spektaklio nuotraukos su trumpais paaiškinimais kiekvienam veikalo paveikslui. Versdamas lapą po lapo, klausytojas galės akustinį plokštelės įspūdį papildyti optiniu vaizdu.

Rudeniop darbais pasiskirstoma tarp abiejų miestų: tekstus renka "Tėviškės žiburių" spaustuvė Toronte, leidinio ir dėžutės viršelius atlieka Imperial Sample Co., Montrealyje, patį leidinį spaudžia Time Press Co., Toronte. Rišyklos darbams vėl visa siunta grįžta Montrealin.

Kadangi darbo metu mūsų mielas kaimynas Torontas tapo "Milžino paunksmės" žygio dalininku, tebūna ši plokštelė Kanados lietuvių dovana visiems, plačiame pasaulyje išsibarsčiusiems tautiečiams.

"Milžino Paunksmę" Balio Sruogos istorinę kroniką išleido Montrealio Lietuvių Dramos Teatras, 1960 m., kaina $15. Užsisakyti: K. Veselka, 1067 De Grand-Pre, Duvernay, Que., Canada.

KNYGOS IR AUTORIAI

ALOYZO BARONO PROFILIS

BEN. BABRAUSKAS, Cicero, Illinois

Kai Kennedy iškilo kandidatu į JAV prezidentus, buvo tariama, jog jis esąs per jaunas, bet dabar, išrinkus prezidentu, niekas jaunumo klausimo nebekelia. Tų pačių metų yra ir mūsų Aloyzas Baronas, ir kai kuriems jis tebėra vis dar jaunas, "nesubrendęs" rašytojas. Tačiau, kad dvylikos knygų autorius galėtų būti nesubrendęs, to literatūros žmogus niekad nepasakys.

Iš tikrųjų jau prieš 10 metų, kai pasirodė A. Barono pirmasis novelių romanas Debesys plaukia pažemiu, autorius buvo save suradęs: turėjo savą sakinį, savas temas, savitą literatūrinį veidą. Tai, be abejo, pasiekė per kelerius metus Vokietijoje, gausiai paskleisdamas novelių ir apysakų to meto mūsų periodikoje, iš kur paskui sudarė novelių rinkinį žvaigždės ir vėjai.

Vienų sutiktas entuziastiškai, kitų kritikuotas ir mokytas, Baronas per visą dešimtmetį nedaug tepasikeitė: neatsisakė stilinių manierų, nesumažino rašymo tempo, svarbiausia, nepasiliko nuošalyje nuo savo veikėjų, kaip to reikalauja tradiciniai romano ar kito epinio veikalo nuostatai.

Mūsų grožinėje prozoje A. Baronas neabejotinai turi atskirą vietą, būdamas ne toks "kaip visi kiti". Visų pirma jo **sakinys** savitas: keisti palyginimai, hiperbolės, sukti (o iš tikrųjų teisingi) samprotavimai, gyvenimiški paradoksai sudaro jo išskirtinį stilių. Giliau galvojančiam daugelis tų paradoksų ne taip jau paradoksiški: pavyzdžiui, kai veikėjo vardu autorius tvirtina, jog mumyse nėra tikėjimo, nes jei žmonės tikėtų, tai susigraudinę turėtų pulti žemėn, — argi tai ne tiesa?

Kartais tų prašmatnybių pasipila tikra liūtis, ir dėl to ne be pagrindo kritikuojama. Tačiau tokia liūtis yra autoriaus emocijų išdava, ir jis to nė nebando slopinti ar naikinti. Baronas ne iš tų, kurie pirmykštę improvizacinę redakciją dailina, lygina, "taiso", nors patariamas ar nurodomas savo rankraščio nelaiko netaisytinu. Knygų antraštes dažnai pasistengia ne tik originaliai formuluoti, bet ir formaliai patvarkyti: pvz. tas faktas, kad ir Aloyzas, ir Baronas, ir romanas, ir novelės turi po 7 raides, autorių bus paskatinęs daugeliu atvejų net ir antraštes parinkti iš septynraidžių žodžių, taip kad viskas išeina po 7: Aloyzas Baronas — Debesys plaukia pažemiu, romanas; Užgesęs sniegas; Vieniši medžiai... (plg. V. Mykolaičio Putino trilogiją, kur visos antraštės turi po 13 raidžių: Altorių šešėly, Bandymų dienos, Gyvenimas eina, Išsivadavimas).

Toliau — nuo kitų Baronas skirtingas ypatingų **problemų** kėlimu. Tai bene bus paskutinio karo ir pokario keistos politikos, kontroversinių potvarkių, aukštų siekimų, bet žemų pasiekimų, tautybių bei vertybių pasikeitimo ir panašių reiškinių blaivaus stebėjimo vaisiai. Per Europos griuvėsius važiuoją studentai technikai svarsto, ar apsimoka statyti, jei karas viską sugriauna. Užsienietis darbininkas, atkeršijęs žiauriam vokiečiui, nuteisiamas vien dėl to, kad tą veiksmą atliko pavėluotai. Taigi kas kaltas: kerštо veiksmas ar pavėlavimas? Karo išsklaidytų artimųjų pasimetimas ir santykių nutrūkimas iškelia, pavyzdžiui, tokį, aišku, "sportinį" galimumą, kad žmogus ramiai susiranda gyvenimo draugę ir, privedęs prie altoriaus, netrukus sužino, jog atsirado ta, kuriai jis dar savoje žemėje buvo nusikaltęs ir kuri, pasirodo, dabar pagimdė jo vaiką. Su kuria jam dabar gyventi? Šitokios problemos, kur kertasi moralė ir legaliniai nuostatai, be abejonės, liudija rašytojo svarstymų aštrumą. Jų buvimas ar iškilimas yra gyvenimo kontradikcijų konstatavimas.

Daugumui Barono veikėjų rūpi ne egzistencijos reikalai, bet įvairūs svarstymai. Problemų svarstymai vyksta ne tik "išvietintųjų" stovyklose, bet ir vaizduojant taikos meto jaunuolius, vargingai siekiančius šviesos bei gražesnio gyvenimo (Sodas už horizonto). Tai rodo Baroną esant idealistinės pakraipos rašytoją, griežtai priešingą dabartiniams Lietuvos rašytojams materialistams, pvz. kad ir V. Petkevičiui, kurio Priemiesčio žmonėse to paties Kauno darbininkai rodomi ne į šviesą, tik į komunizmą besiveržią. Žinoma, Draugo romano premijuotame A. Barono veikale Lieptai ir bedugnės matysime išimtį: veikėjai, siekdami laisvės ir saugodami savo gyvybę, stipriai susirūpinę taip pat duonos ar bulvių nebuvimu, kadangi čia vaizduojamas besitraukiančio fronto badmetis. Vis dėlto net ir tokiomis šiurpo valandomis keliamos problemos: kas yra laisvė? Kas yra baimė? Fronto įvykiai įrodo, kad baimė yra palaima, abejonė — irgi palaima. Melas, rodos, yra kasdieninis reikalas, bet kai Baronas žodžiu pasako ir pavyzdžiu patvirtina, jog "žmogus mėgsta melą", dalykas "nušviečiamas" naujaip: tuo būdu dygiai, net ciniškai išreiškiama universali tiesa, su kuria mes tiek apsipratę, kad nė nepastebime...

Pagaliau — Barono vaizduojami **veikėjai** "glaudžiai tarp savęs susiję" ir aiškiai atsiję nuo kitų rašytojų personažų. Ir Debesų veikalo Aukštys, ir Sodo už horizonto Bareika, ir Mėnesienos Luinys, ir Užgesusio sniego Vosylius, ir daugybė kitų artimų veikėjų į gimines suėjo dėl to, kad pats autorius jiems padeda, už juos kalba, nelikdamas nuošaliu kūrėju ar stebėtoju. Tarp jų ir paties autoriaus samprotavimų dažnai nelieka tarpo, o imant patį tekstą, kartais nematyti nė perėjimo, kur baigiasi veikėjo ir prasideda autoriaus mintys. Tai yra būdingas Barono beletristo požymis, ir jis vargu ar pasikeis. Tarp studento ir darbininko, kareivio ir karininko mažas skirtumas: jie visi stipriai baroniški, juos visus remia jų kūrėjas. Tuo atžvilgiu Baronas turėjo panašių polinkių pirmtaką mūsų literatūroje — Kazį Jankauską, kurį dar gimnazijos suole buvo itin pamėgęs. Šiandien ieškoti daugiau panašumų tarp jųdviejų, žinoma, būtų bergždžias darbas. Jeibent tik gaivališkumas ir emocingumas juodu kiek sieja. Beje, Barono kiek savotiškai vaizduojamos moterys: čia jos kaip žibutis arba gražus daikčiukas, kitur turinčios charakterį, tik greit palūžtančios. Moterims tenką vaizdingi epitetai, kaip kumelaitės, katės ar gyvatės, anaiptol nereiškia, kad toji giminė autoriaus būtų nemėgstama.

Tematikos srityje Baronas taip pat įneša naujovių į mūsų literatūrą. Keturiose stovyklinį pokario gyvenimą fiksuojančiose knygose keliami tokie dalykai, kurių kiti nepaliečia: teisybės ieškojimas, drąsa ir bailumas, karo beprasmybė, pamirštos meilės atsiliepimas ir kt. Novelių rinkinys Antrasis krantas užgriebia kitų dar neliestas problemas, su kuriomis susiduria naujas ateivis šiapus Atlanto: fabrikas ir žmogus, meilė ir pinigas, sentimentai ir suktas pasipelnymas ir pan. Taip pat naujas dalykas — Valandos ir amžiai: trumpos novelės apie Kristaus kančią. Paskutinis romanas Vieniši medžiai — tai fantastinė beletristo projekcija į ateitį: kaip viskas klostysis, sugrįžus po 10 ar daugiau metų į Lietuvą?

Vienu atžvilgiu Aloyzas Baronas panašus į Vaižgantą: beletristikos publicistiškumu ir publicistikos beletristiškumu. Vaižganto daugelį vaizdelių ar straipsnių nelengva priskirti publicistikos ar beletristikos sričiai. Panašiai ir Barono beletristikoje randame nemaža publicistinių samprotavimų. Net ir novelių antraštės dažnu atveju, sakytum, straipsniui labiau tiktų: Pavėlavimas, Pasitikėjimas, Prašviesėjimas, Išdavimas, Praradimas... Iš kitos pusės Barono straipsniai, kurių jis apsčiai išspausdino per 10 metų Drauge, daugeliu atvejų nestokoja beletristinių elementų netgi... pačiose antraštėse. Jo straipsnių gyvumas, emocingumas, reiklumas, aktualumas išskiria juos iš sauslige pasižyminčios mūsų publicistikos.

A. Baronas ne tik beletristas ir publicistas: jis ir poetas. Rašo rimtus ir "nerimtus" eilėraščius; suaugusiems ir vaikams. Labiausiai išpopuliarėjusi jo humoristinė poezija, tačiau jei surinktų savo "rimtus" eilėraščius į daiktą, turėtume visai pamanomos poezijos rinkinį. Baronas, kaip ir Mazalaitė, turėtų vieną kartą išdrįsti pasirodyti poetais, t. y. išleisti tyčia ar "netyčia" prirašytų eilėraščių rinkinius.

Stambokais brūkšniais čia bandyta nupiešti veidas vieno ryškiausių ir produktyviausių mūsų rašytojų. Tas rašytojas — grynas tremties produktas. Kai prieš 10 metų A. Baronas, laimėjęs novelės premiją, Draugo bendradarbio buvo paklaustas, ką jis dirbęs Lietuvoje, atsakymas buvo netikėtas: — Ir Lietuvoje dirbau fabrike. Taip, Lietuvoje rašytojų, kurie būtų dirbę fabrike, nebuvo. A. Baronas nuo 15 iki 24 metų spėjo daug kuo būti: ir pieninin ku, ir amatininku, ir ginklų fabriko darbininku, kartu ir gimnaziją baigti. Praktiškai jau pažįstant daugelį techninių sričių, Kauno universitete 1941 m. natūraliai jo pasirinkta technikos fakultetas. Tačiau literatūrinis polinkis, pasireiškęs jau anksčiau Ateityje ir kitur spausdintais eilėraščiais, paėmė viršų — po metų ėmė studijuoti literatūrą; tą pat darė ir Vokietijoje Frankfurto universitete. Ir taip netekome "inžinieriaus", bet už tai gavome rašytoją.

Amerikoje septynerius metus čiupinėjęs fabrike įvairaus plauko metalus, pagaliau atsisėdo Draugo redakcijoje, kur varto tokius ar kitokius rankraščius, trūkstamas vietas pats užpildydamas. Lietuvoje buvome tos nuomonės, kad žurnalistika rašytoją papiauna: nuolatinis rašinėjimas užmuša kūrybą. Tačiau ten rašytojui, aišku, buvo skirtinga alternatyva: jei ne žurnalistika, tai kuri nors tarnyba, tik ne fabrikinis darbas, kuris dvasiškai kad ir nenuvargina, bet fiziškai išsemia. Tokia nūnai, deja, yra daugumo mūsų laisvę pasirinkusių rašytojų dalia.

— **Stepas Vykintas,** literatas ir gimnazijos mokytojas, dabar dirbąs Vasario 16 gimnazijoje, suorganizavo gimnazijos moksleivių būrelį, kuris verčia Vytauto Alanto romaną "Tarp dviejų gyvenimų" į vokiečių kalbą. Savo laiku Biržų gimnazijos literatūros mokytojas J. Kutra buvo suorganizavęs mokinių vertėjų būrelį, kuris išvertė visą eilę knygų iš kitų kalbų į lietuvių kalbą.

— **Aleksandro Radžiaus** poezijos rinkinys "Paukščių takas" jau išspausdintas ir siuntinėjamas platintojams. Knygai viršelį nupiešė poeto mokslo draugas Paulius Jurkus. Knygą išleido "Lietuvių Dienų" leidykla. Kaina $1,50.

— **Inž. Algirdas Nasvytis,** lietuvių spaudos žiniomis, parašė Armonienės, vienos pirmųjų atvykusios iš okupuotos Lietuvos, istoriją, vardu "Leave Your Tears in Moscow". Istoriją nupirko vienas didžiųjų JAV žurnalų — LIFE ir netrukus žada išspausdinti.

Dabar skelbiama nauja žinia: tą pačią istoriją ("Palik ašaras Maskvoje") nupirko viena New Yorko leidykla J. B. Lippincott ir išleis atskira knyga.

Armonienės, kuri Stalino buvo ištremta į Sibirą, ir kurią iš ten ištraukė Clevelande gyvenąs vyras su dukra, istorija bus pirmoji, patekusi į plačiąją JAV spaudą. Ji kelia ir lietuvių susidomėjimo.

— Balandžio pradžioje išeina iš spaudos **Bernardo Brazdžionio** poezijos rinkinys "Vidudienio sodai". Leidėjas — "Lietuvių Dienos". Viršelį knygai nupiešė dail. T. Valius. Los Angeles skaitytojai knygą galės įsigyti "Lietuvių Dienų" rengiamame koncerte Atvelykio sekmadienį, balandžio 9 d.

KAPITALAS LIETUVAI...

Atkelta iš 6 psl.

Dr. B. Poškus:
Turi būti vienas bendras fondas Bendruomenės ribose, bet pelno paskirstyme turi dalyvauti aukotojai. Pagrindinio kapitalo apsauga turi priklausyti aukotojams.

B. Babrauskas:
Bendruomenės Fondo organizavimas yra labai uždelstas ir dėl to, mano nuomone, siūlymas organizuoti atskirą fondą geras ir to fondo iniciatoriai fondo šeimininkai turi būti.

(Diskusijų gale jis kartu su visais pritarė bendram fondui.).

J. Švedas:
Fondas turi būti Bendruomenės žinioje ir Bendruomenė turi turėti didesnę teisių dalį fondo administravime.

J. Jakaitis:
Fondo šeimininkai turi būti Bendruomenė ir administravime ir pelno skirstyme. Aukotojams turi būti suteikta teisė aktyviai tame Fonde dalyvauti.

Inž. V. Naudžius:
Mes, fondo iniciatoriai, einame ne Bendruomenę silpninti, bet ją stiprinti ir jai padėti.. Fondas turi būti Bendruomenės rbose.

Inž. D. Bielskus:
Fondas turi eiti kartu su Lietuvių Bendruomene.

A. Rugytė:
Greičiau kurti fondą ir išnaudoti lietuvių entuziazmas šio fondo kūrimui. Fondas turi būti steigiamas Bendruomenės ribose.

J. Breivė:
Gyvename demokratinėje valstybėje, todėl reikia prisitaikyti prie aukotojų.

Dr. K. Ambrozaitis:
Fondas Bendruomenės ribose, bet, kaip ir daugumos sakyta, aukotojai turi būti Fondo saugotojai.

J. Liorentas:
Netrukdykime kilniems iniciatoriams dirbti naudingą lietuvybės išlaikymo darbą.

B. Lungys:
Pritariu abiejų fondų bendradarbiavimui.

Dr. A. Rūgienė:
Turi būti bendras susitarimas.

J. Pabedinskas:
Bendras fondas atneš geresnius darbo vaisius.

A. Kareiva:
Mes esame visi lietuviai ir turime dirbti visi kartu.

Po visų diskusijų prieita prie prie bendro susitarimo ir nutarta kurti fondą kartu: Milijoninį Fondą su Geležiniu Fondu. Naujasis fondas bus pavadintas **LIETUVIŲ FONDU (LITHUANIAN FOUNDATION).**

Susirinkimas pavedė dr. A. Razmai sudaryti 5 asmenų ar daugiau komisiją, kuri rūpinsis tolimesniais fondo organizavimo darbais.

\- - -

MICHIGAN FARM SŪRIS
Fountain, Michigan

Jūs esate namuose ar kur keliaujate, visuomet reikalaukite **Michigan Farm Sūrio.** Šis sūris jau per ilgus metus gaminamas **Jono ir Angelinos Andriulių** ir jų šeimos, Fountain, Mich.

REIKALAUKITE TIK MICHIGAN FARM SŪRIO

Jeigu abejojate, paprašykite pamėginimui. Jūsų skonis jums pasakys. Mes norime, kad Jūs patys būtumėt sprendėjas. Mes esame labai dėkingi sūrio mėgėjams ir geresnėms krautuvėms, kad Jūs tiek išpopuliarinote **Michigan Farm Sūrį,** kuris paliko visų mėgiamiausias. Mes pasižadame ir toliau jums gaminti tik patį geriausią sūrį.

MICHIGAN FARM CHEESE DAIRY, INC.

Vieninteliai šio sūrio gamintojai FOUNDAIN, MICH.

Aptarnavimui ir informacijai rytuose prašome kreiptis:

PETER LISAUSKAS
69-15 53rd Avenue, Maspeth, N. Y. Tel. TW 4-8087

VICTOR ABECŪNAS
351 Park Street, New Britain, Conn. Tel. BA 3-1342

JONAS JAKUBAUSKAS
634 N. Denison Street, Baltimore, Md. Tel. Longwood 6-2622

MEČISLOVAS KAVALIAUSKAS
24 Prospect Street, Hyde Park, Mass. Tel. Hyde Park 3-3975

GEORGE GALŪNAS
1400 Caniff, Detroit, Mich. Tel. T. O. 8-7062

STANLEY METRICK
1804 W. 47th St., Chicago, Illinois Tel. Yards 7-8393

JOHN SHURNA
5418 So. Albany, Chicago, Illinois Tel. Grovehill 6-7783

ALLAN STEWART
4310 No. Broad Street, Philadelphia, Pa. Tel. Glazstone 5-1310

BRONIUS DŪDA
804 No. Vermont Ave., Los Angeles 26, Calif. Tel. NOrmandy 1-0292

BEN GRAZULIS
6905 Superior Ave., Cleveland, Ohio Tel. HE 2-2395

JOHN TENZI
9½ Union Street, Inkerman, Pittston, Pa. Tel. OL 4-1083

FRANK KUPINSKI
131 Inslee Pl., Elizabeth, New Jersey Tel. 4-0970
Makes Lithuanian Rye bread also.

ATNAUJINKITE
"LIETUVIŲ DIENŲ"
PRENUMERATĄ

ANTANAS F. SKIRIUS

REAL ESTATE — TAX SERVICE
INSURANCE

Kreipkitės telefonu NO 4-2919

arba įstaigoje
4366 Sunset Blvd., Hollywood 29. Calif.

ADOLPH and CECELIA
C A S P E R

Laidotuvių Namas

COWLEY & CASPER
praneša, kad dėl freeway'jaus pravedimo susidariusių nepatogumų, persikėlė į naują vietą ir susijungė su

LUKE O'CONNOR & SONS MORTUARY

931 W. Venice Blvd. RIchmond 9-1061
Mes čia patarnausime savo draugams lietuviams su tuo pačiu nuoširdumu ir simtija kaip ir anksčiau.

Linkėjimai
taupytojams ir skolintojams

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH,
President
2555 W. 47th St., Chicago 32, Ill

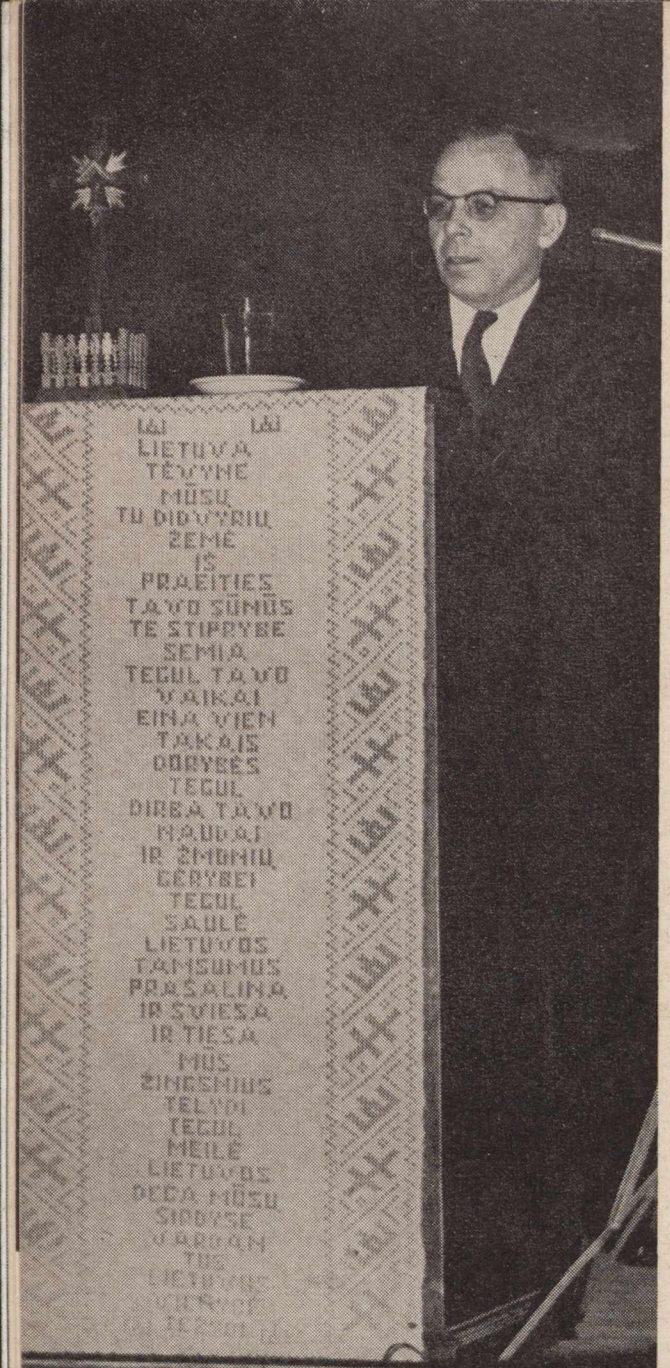

IŠ VASARIO 16 MINĖJIMO HARTFORDE, CONN.

◀ Connecticut valst. gub. pad. Anthony Armentano po Vasario 16 d. deklaracijos sako sveikinimo kalbą.

*Lt. Gov. of Conn., A. Armentano, delivers address after reading a proclamation declaring Feb. 16th as Lithuanian Independence Day.

▲ Conn. valst. gub. J. Dempsey su visa šeima dalyvauja Vasario 16 pamaldose, kurias laiko prel. Jonas Ambotas, 93 metų amžiaus senelis, bet vis aktyvus.

*Gov. J. Dempsey of Conn., and his family participatet at Holy Mass to commemorate Lithuania's Independence Day at the Holy Trinity Church in Hartford, Conn. Pastor of the church is Monsignor John Ambot. Foto nuotraukos A. Jaro

VEIDAI IR VAIZDAI

(ILIUSTRUOTA KRONIKA)

▼ Jaunimo Namuose Chicagoj vasario 12 studentų organizacijos surengė Vasario 16 minėjimą. Kalbą pasakė K. Drunga, meninėje dalyje tarp kitų dalyvavo 40 asmenų Jaunimo Centro jaunųjų šokėjų grupė.

*Lithuanian Academic Organizations held their commemoration of Lthuanian Independence Day onFebruary 12th at the Youth Center. Among others, a forty member Youth Center folk dance group participated in the program. Foto B. L.

Iš Vasario 16-tos minėjimų laisvajame pasaulyje

◀ 1961 m. Vasario 16 Massachusetts valst. senato posėdis pradėtas Lietuvos Nepriklausomybės minėjimu. Maldą sukalbėjo prel. P. Jūras. Čia matome tose iškilmėse dalyvavusius lietuvius ir du senatorius. ..Iš kairės: F. Grandelytė, A. Juknevičius, V. Norvaišienė, O. Ivaškienė, J. Sonda, A. Januškevičienė, V. Tautvaiša; (II eilėj) Senato pirm. John E. Powers, prel. Jūras, adv. J. Grigalus, sen. John J. Wall.

*Two Massachusetts senators and visiting Lithuanians during Feb 16th meeting of the State Senate which was opened with a commemoration of Lithuania's Independence Day.

Toronto lietuviai Vasario 16 minėjimą surengė kino teatro College salėje. T. Placidas, OFM paskaitė invokaciją, atidarė L. M. Toronto Apyl. pirm. J. R. Simanavičius, Tautos Fondo ženklelius platino G. Rinkūnaitė, P. Vilutis ir R. Bleizgytė; kalbą pasakė adv. J. Smetona (dešinėj); R. Kulienė buvo pranešinėtoja. Foto M. Pranevičius

*Lithuanians of Toronto, Canada, commemorating Independence Day of Lithuania. Main speaker was J. Smetona (right), Mrs. R. Kulienė (right) was program announcer.

BRAZILIJOS LIETUVIAI

mini 35 metų imigracijos sukaktį.

Sao Paulo lietuvių dalis prie Sao Paulo katedros po pamaldų, minint 35 metų lietuvių imigracijos į Braziliją sukaktį. Viduryje matyti konsulas A. Polišaitis, vysk. Dom Rolim Mourero, atlaikęs pamaldas ir pasakęs pritaikytą pamokslą, prel. P. Ragažinskas. Pamaldų metu giedojo L. K. Bendruomenės choras..

*A group of Lithuanians after Holy Mass at the Sao Paulo, Brazil, Cathedral after the 35th anniversary commemoration of Lithuanian immigration to Brazil.

JAUNŲJŲ KONKURSE

Chicagoje pasirodę dalyviai ir rengėjai: S. Velbasis, baleto stud. vedėjas, A. Dzirvonas ir A. šantaras, komiteto nariai, Miss H. B. Jerry, komiteto sekr., Lietuvos kons. Daužvardis, muzikas J. Bertulis, jury kom. narys. M. Drunga laimėjo I vietą už skampinimą pianinu,

*A group of participants and organizers of youth talent show in Chicago: S. Velbasis, A. Dzirvonas, A. šantaras, Miss H. B. Jerry, Lithuanian Consul Dr. P. Daužvardis, muzician J. Bertulis and students.

Hamiltono parap. choras vadovaujamas sol. V. Verikaičio, ir tautinių šokių grupė, vad. Breichmanienės, atlikę meninę programą Vasario 16 minėjime.

*The program of the commemoration of Lithuania's Independence Day in Hamilton, Canada, was concluded by the Hamilton choir, under the direction of V. Verikaitis, and the folk dance group.

Clevelande vasario 11 d. Vliko pirm. dr. A. Trimako lankymosi proga Carter viešbutyje įvyko spaudos konferencija ir svečio pagerbimas. Į konferenciją ir pobūvį buvo pakviesta ir dalyvavo arti 100 asmenų — lietuvių, kitų tautybių ir amerikiečių. Čia matoma dalis svečių (iš k.):P. Tamulionis, O. Jokubaitienė, K. Žiedonis, Arminas, dr. A. Trimakas, L. Leknickas, P. Bielinis, F. Eidimtas ir J. Virbalis.

*A group of guests with Dr. A. Trimakas, chairman of VLIK, who participated in the press conference and banquet in honor of his visit.

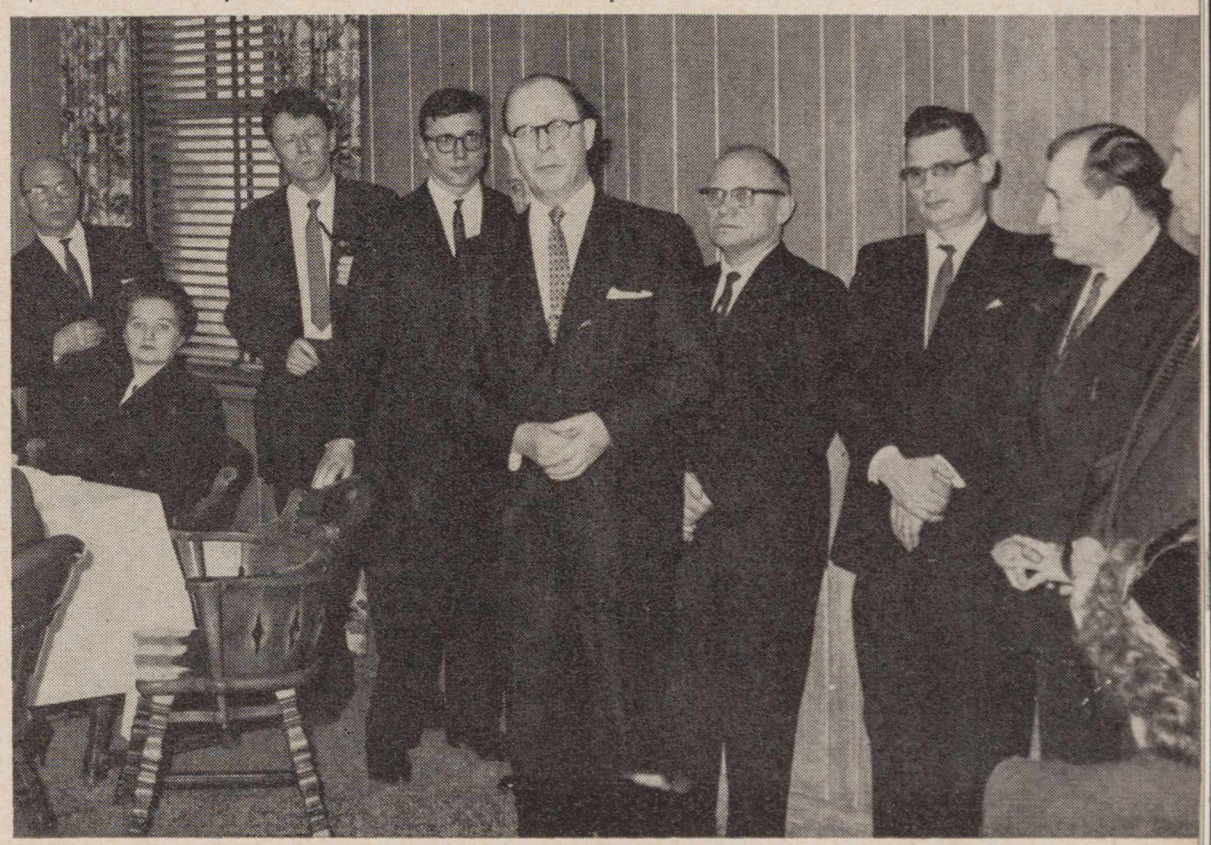

ŽMONĖS • DIENOS • ir darbai •

"Lietuvių Dienų" metinis KONCERTAS - VAKARAS

šiais metais įvyksta Atvelykio sekmadienį, balandžio 9 d. 2 val. pp. Šv. Kazimiero parapijos salėje.

PROGRAMOJE

dalyvauja trijų Pabaltijo tautų — estų, latvių ir lietuvių menininkai, gyveną Los Angelėse ir apylinkėje.

Visą sekmadienio popietę veiks valgykla, todėl bus patogu ir iš toliau atvykusiems.

Po programos bus šokiai, kuriems gros Krafto orkestras.

Visi LD skaitytojai ir bičiuliai kviečiami pamatyti ir išgirsti Pabaltijo tautų menininkus viename kultūrinio bendradarbiavimo koncerte.

— **L. Zaikienės** dainų rečitalis įvyksta balandžio 22 d. 8 val. vak. Larchmont salėje, 118 N. Larchmont Blvd., Los Angeles, Calif.

Rengia L. A. Skatų židinys.

— **Paulius Jurkus,** Aleksandro Radžiaus mokslo draugas, LD leidyklos užprašytas, nupiešė grafišką viršelį jo poezijos knygai Paukščių Takas, kurį išleido Lietuvių Dienos. Anksčiau P. Jurkus nupiešė viršelį A. Barono romanui Vieniši medžiai.

— **J. Tininis** Los Angeles Kultūros klube skaitė labai gerai parengtą paskaitą apie lietuvių kalbą ir jos santykį su kitomis indoeuropiečių kalbomis. Didelio susidomėjimo sukėlė panaudota vaizdi schema, kurią daugelis norėtų gauti.

— **Juozas Švaistas** Santa Monicoje kovo 18 literatų ir artimųjų rately paminėjo savo 70 metų amžiaus sukaktį ir juozines. Dailiųjų Menų klubas pasveikindamas įteikė meniška adresą, prof. M. Biržiška savo knygą; netrūko ir daugiau sveikinimų ir dovanų. Iš Riversides apsilankė poetas Kleopas Jurgelionis (Kalėdų Kaukė) su žmona.

— Lietuvos Pasiuntinybės Patarėjas **dr. S. Bačkis** su žmona išskrido į Romą, kur šv. Kazimiero kolegijos koplyčioje jų sūnus Audrys Juozas įšventintas į kunigus laikys pirmąsias mišias.

— Pagaliau ir New Yorkas suskato konkrečiau rūpintis Lietuvių Namų įsigijimu. Vasario 8 įvyko organizacinio komiteto posėdis. Komitetą sudaro: adv. F. Alexis, R. Kezys, P. Lisauskas, inž. A. Navickis, P. Vatukaitis, A. Vakselis ir V. Vebeliūnas.

LN statybai ir išlaikymui manoma sudaryti korporaciją — Lithuanian Center, Inc. Šerai bus pardavinėjami asmenims ir organizacijoms. Pirminį LN statybos kapitalą sudarys trijų New Yorko lietuviškų klubų susijungimas. Kitos lėšos būtų iš visuomenės ir SLA parama (paskola?).

Objektas numatomas pusės milijono dol. vertės. Pastate būtų koncertams salė (600 vietų), dvi mažesnės salės po 100 vietų, kambariai organizacijoms, knygynas, biblioteka ir skaitykla, sporto salė, valgykla, baras ir kt.

— **Antanas Gustaitis, publikos** mylimas poetas humoristas, sūnų išleidęs į mokslus, pats atleistas iš Bostono cukraus fabriko, sėdo į mokyklos suolą ir mokosi modernaus šių dienų mokslo — chemijos.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS CENTRAS

4415 Santa Monica Boulevard,
Los Angeles 29, California

Kalendorius:

— Kovo 25 d. 3:30 pp. įvyko ALT Los Angeles sk. susirinkimas. Dalyvavo 22 atstovai iš 13 organizacijų. Padaryta veiklos apyskaita; išrinkta nauja valdyba: pirm. inž. J. Jodelė, nariai: L. Valiukas, J. Kojelis, J. Petrauskas, E. Arbas, A. Skirius, K. Liaudanskas. Rev. kom.: V. Kazlauskas, J. Puikūnas, Raulinaitienė.

—Balandžio 8 d. 6:30 vakaro Los Angelės Fronto Bičiulių rengiamos diskusijos Lietuvos laisvinimo akcijos sustiprinimo ir JAV kongresan įneštų rezoliucijų pravedimo klausimas. Vieną valandą kalbės J. Gliauda, J. odelė, P. Pamataitis, V. Raulinaitis, A. Skirius, L. Valiukas; antrą valandą į diskusijas įsijungs visa auditorija. Moderatorius J. Kojelis.

—Balandžio 15 d. 6:30 vakaro ramovėnų ir birutiečių rengiamas ats. pulk. leit. rašytojo Juozo Švaisto-Balčiūno 70 m. amžiaus sukakties proga pagerbimas-banketas. Kviečiama dalyvauti visi. Rezervacijos iki bal. 12 d. pas K. Liaudanską NO 5-0794 arba pas J. Andrių NO 4-2910 (asmeniui $2).

—Bal. 16 d. 1 val. pp. rodomas filmas apie komunistų suorganizuotas demonstracijas prieš Amerikos Kongreso Komitetą antiamerikinei veiklai tirti: Riots in San Francisco.

—Bal. 23 d., sekmadienį, 4:30 v. pp. Los Angeles Ateitininkų sendraugių susirinkimas.

—Gegužės 6 d. 6:30 val. vakaro Los Angeles L. Kultūros klubo susirinkimas. Programoje: inž. arch. E. Arbo paskaita apie modernizmo įtaką lietuviškoje architektūroje; rašytojo J. Švaisto 70 metų paminėjimas; čelistas P. Armonas; piano— R. Apeikytė.

—**Alfonsas Budriūnas,** komp. Br. Budriūno pusbrolis, įsigijo 16 unitų motelį — Clove Motel, Phoenix, Arizona, 911 So. 17th Ave., prie 80 Highway kelio.. Patogi vieta ne tik pakeliui sustoti, bet ir ilgesnį laiką paatostogauti. Phoenix, Ariz., mieste lietuvių skaičius didėja. Neseniai ten profesoriauti nusiklė dr. P. Padalis; brangenybių krautuvę turi Nakas, rašytojos Alės Rūtos Nakaitės brolis...

Sustoti galima ir pas Rimavičius, kurie turi Barbara Motelį (žiūr. skelbimą šiame psl.).

MIRTYS

— Po sunkios operacijos Bostone mirė LD red. padėjėjas **V. Adomavičius.** Velionis buvo plačių gabumų žmogus — inž. architektas, muzikas (baigęs mokslus), turėjo literato talentą: rašė proza ir eilėmis. Liko žmona solistė ir tėvai.

— Kovo 5 staiga širdies liga mirė ekonomistas **J. Bičiūnas,** ilgametis L. Krikščionių demokratų Chicagos sk. pirm., suorganizavęs krikščioniškos demokratijos klubus.

— Kovo 9 nuo širdies smūgio mirė Toronte Tėviškės Žiburių red. dr. **A. Šapoka** (pačiau žiūr. 24 psl.).

— Kovo 13 nuo širdies smūgio mirė Chicagoje Margučio redaktorius ir Margučio radijo komentatorius dr. **Br. Dirmeikis.** Baigęs teisės mokslus, dėstė VD universitete, buvo Akademiko ir Lietuvos Aido red.

Televizijų ir radijo taisymas

Sąžiningai ir pigiai taisau
televizijas, radijus, Hi-Fi fonografus ir vokiškas radijo-fono kombinacijas.

PRANAS KERŠIS

Elektronikos specialistas.
Skambinti: HO 9-8500

5239 Hollywood Blvd. Los Angeles 27, Calif.

KAS TIK TURI GERĄ SKONĮ,
VISKĄ PERKA PAS LIEPONĮ.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Furniture Center, Inc.

Vietinių ir importuotų baldų prekyba.

3207 So. Halsted Street Chicago 8, Illinois

Baldai siunčiami į visą Ameriką ir už jos ribų.

P. V. RAULINAITIS

Real Estate-Insurance-Tax Returns

Notaro darbai; namų ir automobilių apdraudos; mokesčių apskaičiavimas; tarpininkavimas namus perkant ir parduodant; dokumentų vertimas.

NO 2-5433, Los Angeles 27, Calif.
Res.: 1972 N. Commonwealth Ave.

HELEN'S HOUSE OF BEAUTY

New Address:
HELEN MOCKUS
5265 Fountain Ave.
HOLLYWOOD California

New Telephone: NOrmandy 5-3351

"Toli nuo namų kaip namie"

BARBARA MOTEL

T.V. - Radio - Air Conditioned - Kitchenettes

W. Buckeye Rd.
2148 Westward Blvd.
On Route 80
PHOENIX, Arizona

SAVININKAI
Al ir Janina RIMAVIČIAI

CLEM'S MARKETS

● Puikios lenkiškos dešros, šviežiai namuos gamintos.

● Importuoti lenkiški kumpiai.

● Įvairiausi mėsos ir maisto produktai.

Galima užsisakyti mažesniais arba didesniais kiekiais, piknikams, bankietams, vakarienėms.

Clem's Markets jau keletas metų patarnauja Los Angeles ir apylinkės lietuviams.

Šiuo laiku turime tikro lietuviško sūrio, gaminto Andrulio ūkyje.

3002 W. Florence ● PL. 95058
7529 S. Normandie ● PL. 3-9676

Clem Taberski, savininkas

LITHUANIAN REALTY COMPANY

Charles Luksis Realtor

Phone: EX. 4-2986

3020 Wilshire Blvd.

Mielai patarnauja norintiems pirkti-parduoti namus ir sklypus; apdrausti automobilius, namus ir kitokį turtą; gauti paskolas.

Atlieka notaro darbus.

SANTA MONICA, CALIF.

Parduodama

už ketvirtadalį kainos akordeonas Excelsior, smuikas Strad., foto ap. Contax, madolina ir gitara.

J. Sutkaitis, P. O. Box 2628, Long Beach, California.

Sophie Barcus Radijo Vakarušninkės dainuoja —
ilgo grojimo plokštelė. 3 velykinės giesmės, 7 kalėdinės ir 10 liaudies dainų. Kaina $4.95 ir 50 c pašto išl.

ALBA RECORDS, 7159 S. Maplewood Ave., Chicago 29, Illinois.

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS
MARCH / KOVAS 1961

The Museum of War in Kaunas, Lithuania prior to the Communist occupation. The museum is shown at the right; center, a monument to iberty (sculpture by J. Zikaras); left, the bell tower.

*Karo Muziejaus sodelis Kaune iš Nepriklausomybės laikų. Vidury matyti laisvės paminklas (J. Zikaro skulptūra). Foto V. Augustinas

A Step in the Right Direction

News of an ambitious plan to gather $1,000,000 by advance subscription for use in Lithuanian affairs is a step in the right direction. If we consider similar fund-raising campaigns here in the U. S. by other than Lithuanian groups, it becomes a definite possibility for Lithuanians themselves to collect a substantial sum of money and establish a revenue-producing fund. All that is needed is an energetic organization and the help of a generous, civic-minded public. Lithuanians today, some of them established in this country for more than fifty years, are materially able to make contributions to a fund of this type.

The many Lithuanian activities, among them the struggle for political independence, charities for the less fortunate in other countries, support of the press in all its forms, are in need of revitalization through organized donation and patronage. Money is the fuel of these and similar activities. Lithuanians ought to take for their model the Red Cross, Community Chest and United Jewish Relief; these organizations exist upon the generosity of their supporters. These organizations do big things because they have fostered the idea of giving. Lithuanians, too, can do big things.

FIVE POSTS IN THE MARKET PLACE

A Drama in Three Acts by Algirdas Landsbergis

ACT II

..The stage grows lighter, slowly. ALDONA'S room. A window. White curtains respond to a slight breeze. A white basin, a large pitcher with water and a towel on a bureau. A doll in folk costume on the table. Chairs.

ANTANAS is asleep on the bed. He is dressed, except for his jacket and shoes. ALDONA sits on a chair and watches him. The COMMENTATOR stands beside her and sings.

COMMENTATOR

Whitely dawns the day,
Darkness steals away,
My beloved alone
Sleeps beyond the dawn.

I would give away
All that I have woven
To see his young eyes
Open and aglowing.

But for all my hoping
His eyes will not open,
For he sleeps so still
Deep beneath the hill.

ALDONA

Softer, please. No more dark songs for me. The dawn is white like a bridal veil, and I see him again after seven years.

COMMENTATOR

Until he wakes up, he is your dream. You can weave it in all the colors and designs you wish. Admit, you are afraid of his awakening.

ALDONA

I wait and I tremble.

COMMENTATOR

He is now like your son to be born. You may dream of him becoming all things; a doctor, a priest, a public prosecutor. Sorry— I shouldn't have mentioned the Prosecutor. That brings us back to reality: when he wakes ups, he'll only be a doomed guerilla facing an insane task.

..(Light fades out on ALDONA and the COMMENTATOR. At the same time, GRAZHINA is picked up by the light on the right side of ANTANAS' bed.)

GRAZHINA

How I wish I knew where you were — then I could send you a garland of my thoughts. They are like flowers that dwell in the morning of our wedding.

ANTANAS

Were I to see you again, I would break the seven seals of steel and duty that have held my lips closed. There is an army of words of love impatient to break their long wait.

GRAZHINA

There is a birch tree on the way to church — all moonlight and green tears — born on the same day as I. It will look at me walking in white at your side.

ANTANAS

A linden tree grows by the church stairs — my boyish heartbeat still embracing the rind of its memory. Now it will see me beside you and cry out: here is someone who has returned from hell, and I had almost lost hope.

GRAZHINA

The aisle to the altar is so terribly long — as were all the past years of waiting.

ANTANAS

As I slide the ring on your finger, I hesitate: will I be able to take such peace, such happiness — can a bullet-scarred and burnt out tree ever bloom again?

GRAZHINA

I break your strange hesitation with one motion of my hand. Your lips have already forgotten the taste of lead and fire; they are all mine.

(Light fades out on GRAZHINA. ALDONA and the COMMENTATOR emerge again, waiting by ANTANAS, bed.)

ALDONA

He's waking! And the more he wakes, the more he is my bridegroom. Straight and young, as seven years ago; single-minded like lightning.

COMMENTATOR

Let me warn you — seven years is a long time.

ALDONA

He couldn't have changed!

See photos on page 26.

AUTHOR AND HIS PLAY

Algirdas Landsbergis is a Lithuanian author of the younger generation. On this page appears a short excerpt from his drama "Five Posts in the Market Place". He has also a novel, The Journey, and a collection of short stories "The Long Night" to his credit.

"Five Posts in the Market Place" originaly was written in Lithuanian. The action of the English version takes place "in a small, imaginary European country", meanwhile the scenery of the Lithuanian version was the author's native country Lithuania which he left sixteen years ago.
Actually the "Five Posts" tell a true story of heroic fights of Lithuanian guerillas against Soviet despotism and suppression of freedom. The action centers around a plot to murder the prosecutor who has wiped out the liberation movement. The plot also involves the partisan or guerilla leader, his fiancee, an underground fighter working as the prosecutor's secretary and other yonger women.

ALGIRDAS LANDSBERGIS

Gate Theater poster (where the play was produced in New York on March 5) claims the drama is "a tale of tender romance, violence and courage in a small, imaginary European country. The play combines a poetic approach and a modern, vigorous viewpoint."
"Five Posts" also was staged in Chicago by the veteran U. S. actor and director, Mr. Everett Clarke in the Chicago Community theater, which has been active since 1957.

The opening of "The Five Posts" in New York took place March 5 at the Gate Theater.

What the critics think of the "Five Posts..."

"...Mr. Landsbergis flexibly alternates scenes of sharply written exposition and debate with a Commentator's observations and elaborations — factual, editorial or poetic as the need may be. The result is a theatrically stimulating drama which affirms the deathless nature of the urge to freedom."
(Christian Science Monitor, Boston).

"The Gate Theatre last night once again provided a haven for stimulating drama with "Five Posts".
(Long Island Star-Journal).

"Interesting new play, and worth doing... A convergence of exhausted men and exhausted ideas, with the symbolic flowers for the death of the body, not the mind. This is an individual telling of a true story of infinite variations."
(Chicago Tribune).

"It's not so much what Mr. Landsbergis says, it's the way that he says it — in some of the fanciest English prose ever heard off Broadway."
(New York Times).

"This is the kind of play that might be highly respected in university circles, but is likely to be tedious to the average theatregoer."

SOVIET INEQUALITIES

IN OCCUPIED LITHUANIA

No Cake But Plenty of Alchohol

Residents of Jurbarkas, Lithuania complain to the Communist newspaper **Tiesa** (Truth) that their food stores sometimes run short of cake, but that there is always plenty of hard liquor on the shelves. At social events the catering services see to it that liquor occupies first place. Brigade leaders are not so efficient at organizing work in the fields, but at organizing drinking sprees they excel.

Bitter Bread

Citizens and their doctors are critical of the quality of bread in occupied Lithuania. Allegedly it is adulterated and poorly baked, causing such ailments as indigestion. The press has brought this situation to the attention of the officialdom. Food is plentiful in Lithuania, but it is expensive.

100 Rubles For My Place!

Before the Communist occupation of Lithuania, Jonava was a center of furniture manufacturing. This is also true today, since 2,000 workers are employed there. Much of the furniture is shipped to Russia and other "brotherly" countries and very little is left for Lithuania. When the finished article is delivered to a retail outlet, throngs line up before the doors. Scalpers or speculators take advantage of the situation by standing at the head of the line and selling their places for 100 rubles.

Rhapsody of the new Rubles

"What beautiful money" - chimes in a housewife, who has just received the new banknotes.
"Tomorrow I'll go shopping with a little purse. For three rubles I shall buy produce for dinner for the whole family."
With this rhapsodic description of the new ruble, Radio Vilnius on Jan. 2, 1961, inadvertently let the cat out of the bag about the living standard of the Lithuanian people. The average working man's wages in occupied Lithuania was 600-700 old rubles a month. In the new currency this would come to 60-70 rubles. And that means twenty dinners "for the whole family" per month.

Communist Youth Sing... Psalms

"The priests hope that some active Communist youth might bite the hook of their fishing rod..." writes Komjaunimo Tiesa, Nov. 25, 1960. "If that would happen such man's process of liberation from the world of superstitions and the formation of his scientific world view would be impeded for a long time and he would be practically thrown into the lap of the church. Thus in the Culture House of Pagramantis the choir was dissolved. And then the parochial priest of Pagramantis, Jonas Pakalniškis, immediately developed action. There were immediate results: the best milker of the Kirov kolkhoz, Kazė Savickaitė, began to sing in the church choir together with pious women... Thus the clergy exploits each chortcoming of our anti-religious propaganda, each mistake that we make...'

HIS ETERNAL FIDELITY

by JUOZAS ŠVAISTAS, Santa Monica, Calif.

They walked in the botanical gardens. Here there was solitude. It was lonely and very pleasant. Hania sat down on a bench and looked into the sky. The moon, like an envious person, roseately hid behind the trees and followed them attentively. The heavens were clean as a pin. The stars twinkled transparently. Lost in a revery, Hania suggested that they each find their own stars. Kudirka almost said that she reminded him of a sorceress, that he already knew their fated stars. For some reason he held his tongue.

Her comb fell from her hair and came to rest a little ways off. In the manner of a gentleman Kudirka rose to fetch it. Imitating the custom of knights, he knelt on one knee and with an elegant gesture proffered the comb to her. Either by design or accident her hair suddenly came undone. It fell on her shoulders in a thick, soft wave and spread out broadly. She appeared to be bashful in offering her apologies.

"I was in a hurry to dress. I'm afraid I didn't arrange it very well. This hair of mine is really a bother."

Kudirka remained kneeling before her, looking on. She did not hurry in rearranging her hair. She combed it slowly as if she were by herself.

"Well, do you like my hair?" she asked coquettishly. "Do you ever feel you would like to stroke it or kiss it?" There was a moment of silence, after which her tone of voice changed and her lips became distorted. "Vincent, I am becoming more and more convinced that you are a great lover of things Lithuanian and that you have an intense hatred for the Poles. Am I right?"

"Where do you get that idea?"

"Then I am right! If a Lithuanian girl were sitting here in my place you would lose your head and smother her with kisses. Now I know why you refused to talk about love. You were ashamed to admit it. Some frowzy peasant wench has crept into your heart. Everybody knows that there are no cultured women among the Lithuanians!"

Kudirka sat down. Calmy and coldly he replied to her: "Hania, all of your convictions are no more than colorless bubbles of soap."

Her eyes opened wide and she listened intently.

"It's true, it's true. Try to remember everything from the beginning until the present, how our relationship started and developed. You will find that you are mainly at fault!

"Well?" she responded impatiently.

"Our relationship has been something else than the normal relationship between a man and a woman. From the first it was on the masculine side. We became pitted against each other like two unequal opponents. You attacked me, I defended myself. In the struggle you ceased to exist as a woman for me. You lost all of your charm."

"I'm very, very sorry, Vincent. Forgive me if you can. It may be that my methods were wrong, but, as God is my witness, I meant you no harm."

"I understand it and I feel it. I am very grateful, I cherish and esteem you, but only as my best friend and companion, not as a woman. It's impossible now to reconcile the kind of sentiments which in your opinion ought to manifest themselves. That's one thing. Another thing is that I am absolutely prohibited from thinking of or having a family."

Hania's eyes grew wider yet.
"How is that? Why"
"I am ill. Incurably ill."
"I don't understand."
"I am a tubercular."

Hania laughed. "You are going to become a doctor and you talk like this. Who said that tuberculosis was incurable?"

"It depends upon the form it takes. Mine is hereditary; it runs in the family. My mother, too, died young."

"What if you tried Switzerland? What do you think?"

"I don't know."

"I'll take care of the expenses and look after you. Let's both go! Is that all right, dearest?"

"No, Hania. You make me feel very sad, but it can't be."

"Why?"

"I will not go anywhere until I finish the university!"

"Well, what after all is more important, the university or life itself?"

They parted, each painfully affected.

Driven by the pain in his heart, he frequently pondered the matter. Was it human, was it permissible to so brutally torment this finest of women? He tormented himself and was on the verge of losing his will and breaking his vows. Hania could be an ideal wife. It was doubtful whether he would meet another like her in life. Even his provocation had been abortive. He had not frightened her away. If another woman had learned of his illness she would have quit the field in a moment. But Hania had only become more tender, more solicitous. How deep true love was! Oh, Hania, Hania! Why was she not a Lithuanian girl? Her intuition had been right. If she were a Lithuanian girl he would make love to her and keep her tightly in his arms. Perhaps he would lose his head. But now... Could he love a woman to whom his country was foreign? Not only foreign, but hateful and always the object of ridicule. How could he reconcile his promises and his vow? He had vowed eternal service and fidelity to Lithuania.

(A fragment from the prize-winning novel HIS BETROTHED, by Juozas Švaistas. The Lithuanian Book Club, 1959. Translated from the Lithuanian by Milton Stark.)

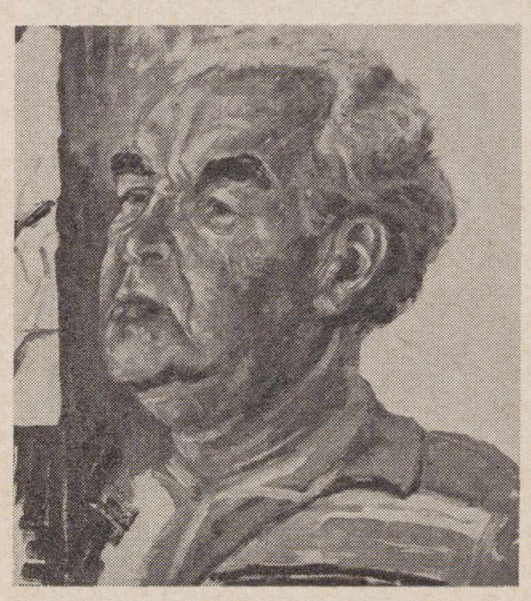

JUOZAS ŠVAISTAS

Artist V. Vaitiekūnas
Photo by L. Kančauskas

Juozas Švaistas was born in Rokiškis, Lithuania in 1891 and began his literary career in 1912. He was in turn a teacher, soldier, editor and university lecturer. After the Communist occupation of Lithuania he lived for a time in Germany and then migrated to the U. S. in 1949, where he lived in Chicago. He presently resides in Santa Monica, California.

In 1958 J. Švaistas won the Lithuanian Daily Draugas annual literary prize for his biographical novel HIS BETROTHED, a fictionalized account of the life of the Lithuanian writer Vincas Kudirka, author of the Lithuanian national anthem.

Among his better known works are THE SILK DRESS, 1927, TOWARD A NEW LIFE, 1928, IN THE NAME OF LOVE, 1937, THE GOLDEN AX, PETER ŠIRVOKAS, EL DORADO, 1953.

* * *

BOOKS & PERIODICALS

Alė Rūta, **Mother's Hands,** A Novel. Published by the Lithuanian Book Club, Chicago. Price $4.00.

Alė Ruta first won acclaim with her prize - winning novel **A Short Day,** in 1954. **Mother's Hands** has to do with a Lithuanian mother's love, against the background of Catholicism and country life. The novel skillfully recreates the tender love of a woman and mother in her journey through life. Alė Rūta is a good psychologist who is able to examine the subtlest parts of a mother's soul and describe all its palpitations. The novel tells of the mother's attachment to her chidren, to her Lithuanian family and its struggles and of her duties to God and family. The characters are depicted with great feeling and understanding regardless of their bent.

Her style is easy and natural and the language fits the characters and situations. Alė Ruta is a realist who is able in literature to capture the verisimilitude of life.

Jurgis Gliauda, **Throne of the Bats,** Prize-Winning Novel. Published by the Lithuanian Book Club, Chicago. Price $2.50

In the **Throne of the Bats** the author depicts the problems and political life of the Lithuanian immigrant in America. Earlier in Lithuania he had held important professional posts, but now he must readjust to new conditions, which give rise to psychological conflict, especially as he can not forget his Lithuanian past and is unable and unwilling to reorient himself to a different life in America.

Jurgis Gliauda, a veteran writer with a string of prize-winning novels behind him, does a creditable job of characterizing the tragic soul of the immigrant with all of the nuances. The protagonists are drawn with precision, each with his good and evil traits, pitted in a struggle between materialism and idealism.

The novel's style is easy and natural and its construction exemplary. It is Gliauda's third novel to win a literary prize. It is perhaps his best work, following after **The House Upon Sand** and **Ora Pro Nobis.** (jt.).

Under Soviet Control —

A Girl in Love with Kolkhoz Pigs...

"Soviet-controlled literature has advanced somewhat from the times when the only worthwhile love story was that between a man and his tractor.

Yet in a new book of short stories by the Lithuanian author Baltrunas, there are distinct echoes of that genre associated with the Stalin era. In a story entitled "The Dowry", the author describes a pretty girl faced with a frightening problem. The kolkhoz manager is going to send her to school to study, but she does not want to go, being extremely in love with the kolkhoz pigs which she tends. When the kolkhoz manager formally tells her that she will be replaced by her mother, she breaks out in tears against the wall and almost faints. But — the author himself should have the word now:

"...The mist of tears again covered her eyes, some bitter thing stuck in the back of her throat and tightened it, making it impossible for her to speak further. Only gradually did she comprehend all that had to happen soon. No, she could not envisage the fact that soon somebody else, even if it was her mother, would lift these pails which she herself used to carry tens of times daily; that somebody else would feed her pigs, would clean the pig-pens, the troughs, would watch the backs of the pigs getting broader every day, and would feel the secret joy and pride which had been her life until now. No, this could not happen. This would be the greatest injustice."

ELTA, Dec. 25, 1960

Disease on the Upswing

Neurological ailments and tuberculosis affect many people in Lithuania, particularly since the war years. Prevalent also is lung and blood cancer. Drugs are scarce, so that high prices are paid for imports

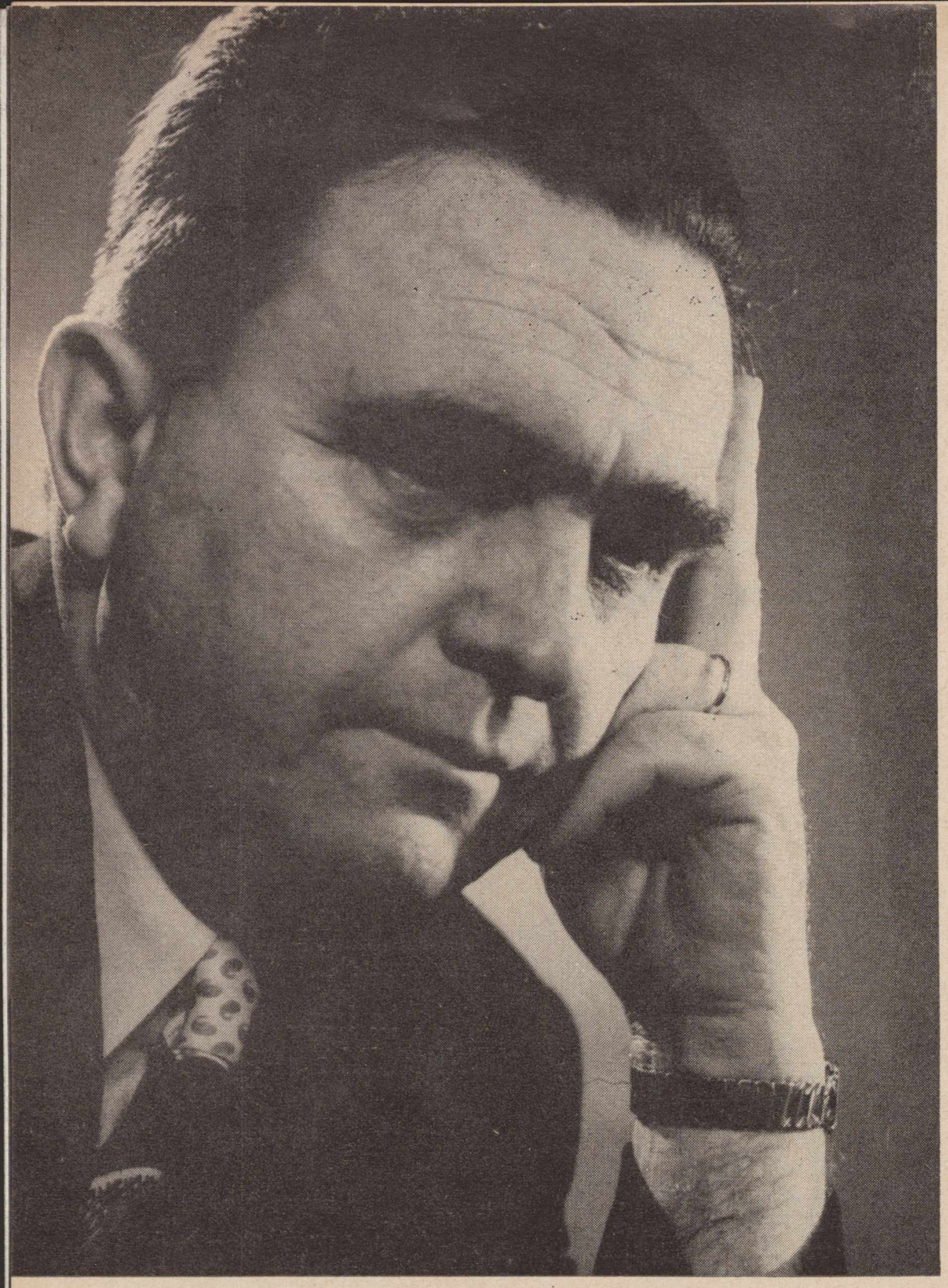

DR. ADOLFAS ŠAPOKA

HISTORIAN ŠAPOKA

Adolph Šapoka is one of the outstanding historians educated in Independent Lithuania.

Born on February 13th, 1906, in Grybeliai, district of Utena, he attended Junior High School of Utena, where he was regarded as a talented, zealous, quiet student. He graduated from high school in Panevėžys in 1925 and received his university diploma in history in 1929, at the Kaunas University.

After receiving a scholarship, he left for Prague, Czechoslovakia, to further his studies in history. There he wrote several works. The most noted, perhaps, is "Jeronimas Pragiškis and His Journey to Lithuania."

In 1932 he was assigned as assistant professor of history to the University of Vytautas the Great in Kaunas but shortly after left again to study in Stockholm, Sweden. Here he collected material for his study "The Swedish War in Lithuania in the 17th Century".

After returning to Lithuania A. Šapoka wrote his "History of Lithuania". He drew on the best Lithuanian historical sources of the day. The book appeared in 1938 and was published in 3 more editions. To this day it is the most voluminous and scholary Lithuanian history work available to the public.

His Ph.D. thesis was entitled "Lithuania and Poland After the 1569 Union of Lublin".

The Bolsheviks found his history "reactionary" and relieved him of his professorship at the university. He then taught at a technical high school.

After the second Communist occupation of Lithuania, A. Šapoka left for the West. He lived in Bamberg, later Augsburg, Germany.

From 1949 he lived in Canada and was one of the founders and editor of the newsweekly "Lights of Homeland". He was always close to newspaper work, and was contributor to several Lithuanian magazines as well as Czech and Estonian educational magazines and publicational publications.

Dr. A. Šapoka wrote the text for "Lithuania Through the Ages", which is widely illustrated and vividly portrays Independent Lithuania. (This book may be obtained at the "Lithuanian Days" publishers). In recent years he wrote a large work in English about Vilnius.

While preparing this edition of "Lithuanian Days" for the press, news reache us that on March 9th, 1961, while returning from his job as editor, Dr. Adolfas Šapoka died suddenly of a heart attack. Surviving are his wife Mrs. A. Šapoka, and daugther Aldona.

The death of Dr. A. Šapoka is a great loss to the furtherance of Lithuanian historical inquiry. He He lived by the inspiration of Lithuania's great past, giving the Lithuanian nation such great works as the "Lithuanian Hisory". (jp).

1. Riga, the Capital of Latvia, was occupied by the Swedes in 1621. — Latvijos sostinė Ryga švedų buvo užimta 1621 m. 2. The Lighthouse of Klaipėda and ships entering the Harbor. Klaipėda were occupied by the Swedish forces in 1629. — Klaipėdos švyturys ir laivai, įplaukią į uostą. Klaipėdą švedai okupavo 1629 m. 3. Death of King Gustaf II Adolf of Sweden at Luetzen, Germany, Nov. 6, 1632. — Švedijos karaliaus Gustavo Adolfo mirtis prie Luetzeno 1632 m. Vokietijoje.

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

By ANTANAS BERNOTAS, Waterbury, Conn.

Part XXXV

Meanwhile, in Poland there broke out a revolt against the king, which lasted for two years (1606_08). The king was accused of breaking his promises and violating the constitution and in doing ill by his country. The revolt was crushed by the loyal army under the leadership of the two hetmans' — žolkiewski and Katkevičius.

After the tragedy of Kirchholm, the Swedes threw all their power against Poland itself: they crossed the Baltic sea and landed in Prussia, which was then under Polish rule. The Swedish army, under the leadership of the new King Gustavus Adolphus, the son of Charles IX, soon occupied all of Prussia. The other Swedish forces continued their attacks on weakening the Lithuanians in Livonia, and in 1621 they occupied the city of Riga and the whole country. Finally they reached Lithuania proper and in 1625 captured the city of Biržai.

The Swedes involved themselves in the 30-year war and all their attention was diverted there. In 1629 in Altmark between Sweden and Lithuania-Poland a six year truce was signed: the Swedes retreated to the River Dauguva, but kept the city of Riga, and withdrew their army from Prussia, but continued to occupy some Polish harbors, including the Lithuanian Klaipėda.

At this time there was also disorder in Moscow. The real and fictitious czars intertwined. King Sigismond Vaza, aiding one pretender to the throne of Moscow, involved himself in the war with Russia. His army, marching ahead in 1611, recaptured the city and the territory of Smolensk, which had been occupied by the Russians a century earlier. The Polish and Lithuanian troops entered Moscow, as the future Czar of Moscow was procaimed Prince Ladislas, the son of King Vaza.

Later the Poles and Lithuanians were driven out of Moscow. Even the ingenious hetman Katkevičius could not recapture the city. In 1613 Michael Romanov was elected the new czar of Russia in Moscow, beginning the Romanov dynasty, which lasted until 1917 in Russia.

Between Moscow and Lithuania—Poland a 16-year truce was signed in 1618. According to the truce, Lithuania regained the Smolensk territory, while Poland received the territories of Czernigov and Novgorod Sieversk. Prince Ladislas lost hope of gaining the throne of Moscow.

King Sigismond Vaza fought against the Turks and Tatars, who pressed their way to the west. In 1621 a Turkish army of 100,000 invaded Poland. They were met at the River Dnestr near Chocim by 40,000 Poles and Lithuanians, led by hetman Katkevičius. The Turks were forced out of the country. During this action hetman Katkevičius died.

After a reign of 44 years, King Sigismond Vaza died in 1632. He had been married to Princess Anna of the family Habsburg and left 5 sons and 2 daughters.

(To be continued)

«LITHUANIANS MAKE NEWS»

KAZYS MERKIS

● The Boston "Sunday Globe" of Feb. 26th, 1961, states that **Kazys Merkis,** of South Boston, scored 4½—1½ for the U. S. team in the IV World Team Chess Championship (correspondence). He was rated fourth in the Chess Review's list of postal masters in 1953, moved up to third place in 1956 and made it all the way to the top in 1957. In the same year K. Merkis finished third in the Grand National.

● **Stanley Pieža,** religion editor of the "Chicago American", dedicated one of his "Daily Lenten Features" to the Holy Cross Catholic church, which is known as the "Cathedral of the Back of the Yards". It was erected 47 years ago. The founder of the parish was Rev. A. Skrypka (1904) and the present pastor is Rev. A. Linkus, well known maker of antique candelabra. In 1951 the church was remodeled and is now a shrine of Lithuanian faith, art and culture.

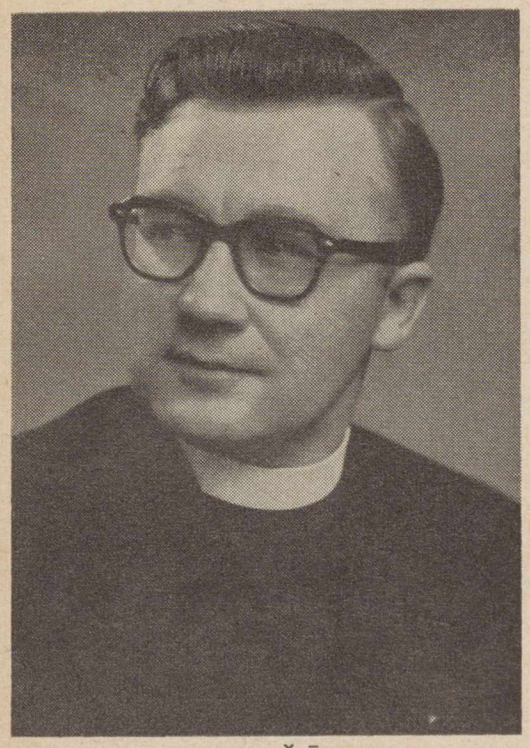

REV. DR. T. ŽIŪRAITIS

● Local newspapers carried notices of the appearance at Bloor Collegiate Auditorium in Toronto of Lithuanian singers **Aldona Stempužienė,** contralto, and **Vaclovas Verikaitis, bass-baritone.** The Globe and Mail (Toronto, Canada) of March 6, 1961, said that Mrs. Stempužis displayed a contralto voice of considerable beauty, employed with mature artistry and taste. "Rich and dark as a contralto voice should be, it was also steadier in its flow and clearer in its line throughout its range, than any contralto voice are..."

"Similar accomplishment marked the singing of bass-baritone Verikaitis, the outstanding characteristic of whose voice is its colofulness..." Stasys Gailevičius was the accompanist for the soloists.

● **Rev. Dr. T. Žiūraitis,** Professor at the Catholic University of Oxford, Michigan, has had his thesis "The Essence of Personality" published in Salzburg, Austria. German and Austrian critics have evaluated the work favorably, considering Dr. žiūraitis as an original scholar, well acquainted with scholastic, Thomistic and modern philosophy.

● **George Mikell,** Lithuanian-English actor, who also participates in Lithuanian literary programs, was presented to the readers of the "TV Times", of London, on Feb. 17th, after his successful appearance in "Clown's Mask". It states that the Lithuanian actor this time played a Dutchman, and in recent films and TV appearances he had portrayed a German, Swede, Pole, Norwegian, etc. But he did not have an opportunity yet to play a Lithuanian. "Maybe because no one thinks that my homeland still exists", said the actor.

● "Reveils et Prodiges", by Lithuanian art historian **Jurgis Baltrušaitis,** was chosen as one the fifty best books published in Paris during 1960. The 368-page work was published by Armand Collin and has been acclaimed by the French radio and press, including a congratulations from General de Gaulle. Baltrušaitis (who is son of the late Lithuanian poet Jurgis Baltrušaitis) is recognized as the greatest authority on Gothic art.

● Lithuanian attorney **John J. Grigalus** has been named Assistant Attorney General of Massacusetts by Attorney General Edmond J. Mc Cormack. The new appointee is an American born Lithuanian and a graduate of Boston College. Grigalus has been active in such organizations as the Knights of Lithuania, the Lithuanian American Council, the Citizens Club of Boston, and the local Chapter of the Lithuanian -American Community.

● **Pianist Aleksas Mrozinskas** of Brooklyn, N. Y., has recently accepted the position of musical director of a newly-organized Lithuanian male octet in New York City. Aleksas Mrozinskas is a noted musician in New York and New England area.

Having great talent for reading notes (prima vista) he has been one of the most popular accompanist for concert soloists. He has also performed as a pianist, performing with technique and deep feeling. He has studied music in Kaunas Concervatory and the Munich School of Husic. He was musical director of a male quartet in Germany and has composed a number of songs. Aleksas Mrozinskas has his own piano studio in Brooklyn, N. Y.

● **Rev. A. Dauknys** has translated the work of Italian Professor G. Riccioti "Life of Christ" into Lithuania. It will be published by St. Casimirs Parish in London, England.

● Soloist **V. Kojelienė** recently gave a successful recital at New York's Town Hall, sponsored by the Columbia Artists' Management. The newspaper critics called her an extraordinary talent.

● **Eleonora Vanbutaitė** is starting her physics studies at Wright Junior College. In the fall she will study atomic sciences at Notre Dame University.

● **Artist Pranas Gailius** has had several showings of his paintings in Western Germany.

● **Soloist Dana Stankaitytė** of Chicago, Ill., together with the St. Casimir Parish Choir of Los Angeles, Calif., under the direction of composer B. Budrinas, gave an outstanding concert in the parish hall in Los Angeles on the occasion of St. Casimir's Feast Day. Stankaitytė, a rising young artist, was born in Lithuania. She has studied in Lithuania and at Frankfurt University, W. Germany. Her concerts have taken her to principal cities of the United States and Canada. In 1958 she appeared in the opera "Cavaleria Rusticana", presented by the American Opera Co., and in such Lithuanian opera productions as Carmen, Rigoletto, Il Travatore, etc.

DANA STANKAITYTĖ

Continued from Page 22.

Five Posts

In The Market Place On Stage

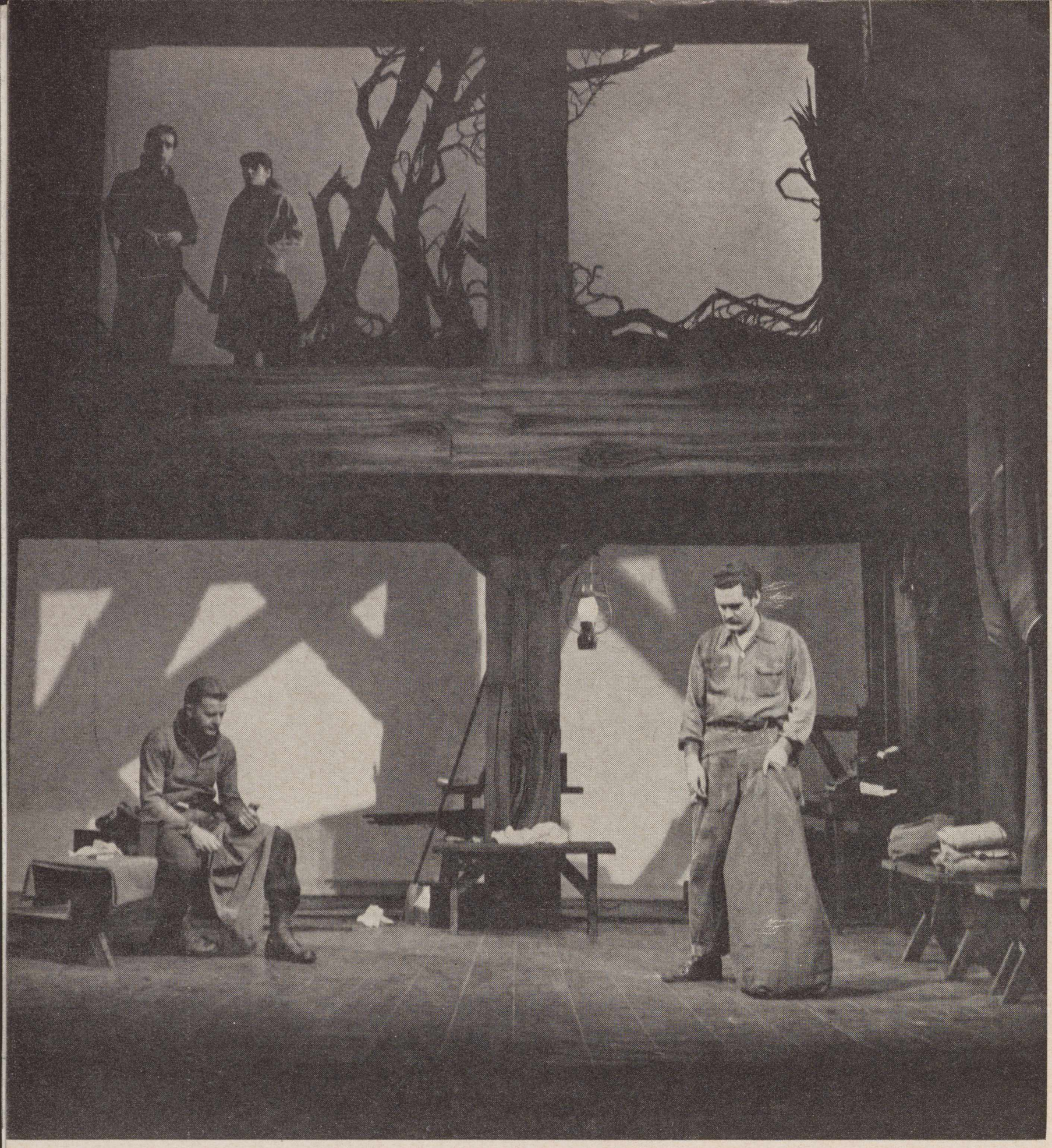

NEW YORK GATE THEATER

JONAS: — We have lived here seven years.

*Mes išgyvenom čia septynerius metus.

COMMUNITY THEATER, CHICAGO

ANTANAS:

—Grazhina, I have nothing to give you for parting.

*Gražina, aš neturiu tau jokios dovanos.

CHICAGO COMMUNITY THEATER:
PROSECUTOR: — I am not inspired by the patterns of moving ants.
TARDYTOJAS:— Manęs nežavi skruzdėlių tvarkingas knibždėjimas.

GATE THEATER, NEW YORK
From left: Antanas—Philip Abott, Aldona—Barbara Ames, Prosecutor—Joseph Boley (Juozas Bolevičius, labai gerai kritikos įvertintas).

Foto V. Maželis

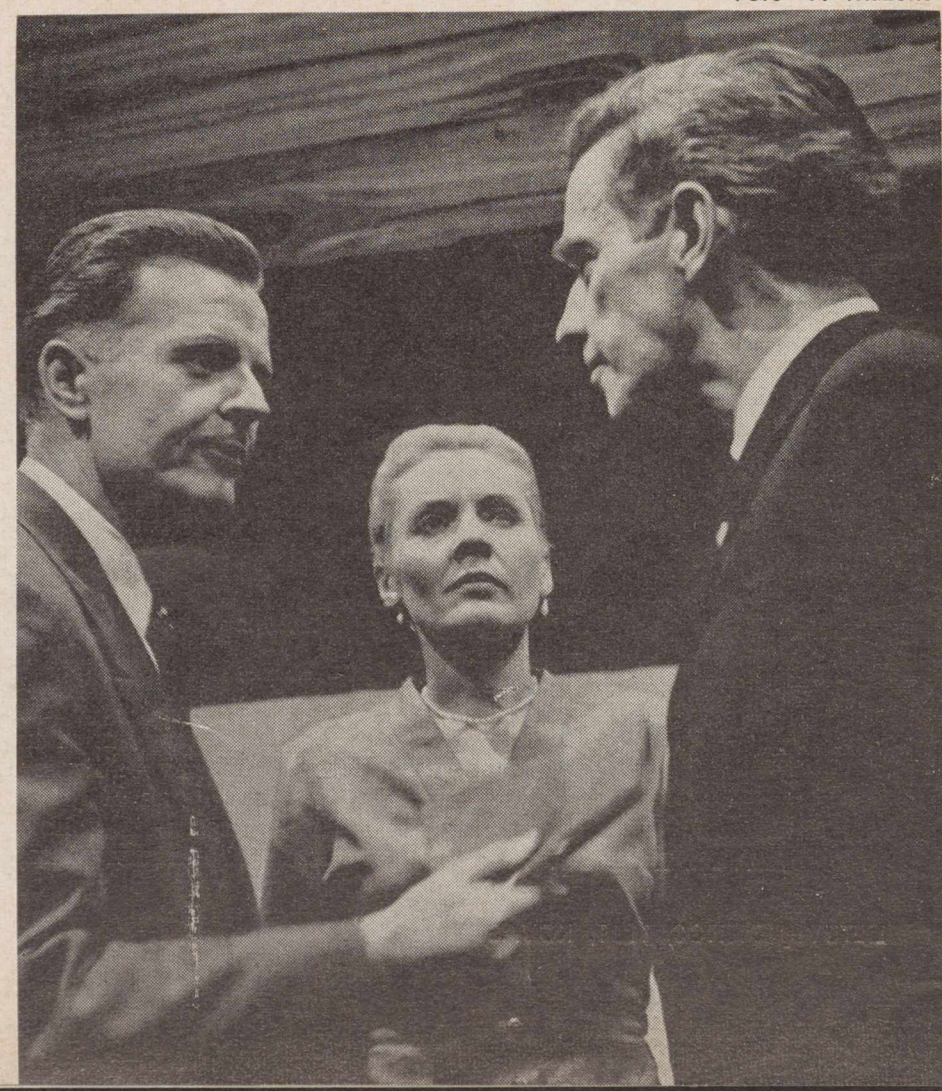

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis".

Los Angeles, Calif.

LITHUANIAN MELODY HOUR

Transliuojomo šeštadieniais 9 val. ryto
iš KBLA — 1490 kc stoties.
Direktorius **Bruno Gediminas,** 4023 W. 60 St., Los Angeles 43, Calif. AX 5-2260
Reikalų vedėjas — **George Rudelis,** 5027 Zelzah St., Encino, Calif.

Amsterdam, N. Y.

Lietuviška programa
WCSS — 1490 klc.
Sekmadieniais 7-8 val. vakaro.
Programos vedėjas - **Juozas Olšauskas.**
Reikalų vedėjas ir pranešėjas:
Leonardas Hartvigas
17 Eagle St., Amsterdam, N. Y.

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D. C.
Sekmadienių popietėmis 12:30—1:00
WBMD 750 kilocycles
Programos vedėjai: **Albertas Juškus,**
4515 Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md.,
Phone: Tuxedo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.,
Baltimore 27, Md. Phone: Circle 2-1779

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS

Naujosios Anglijos Lietuvių kultūrinė Radijo Programa
Sekmadieniais — 8-9 val. rytą.
AM bangomis 1190 kilociklų; FM bangomis 105.7 megaciklų iš
WKOX, Framingham, Mass.
P. Viščinis, programos vedėjas;
47 Banks St., Brockton 18, Mass.
Tel. JUniper 6-7209.

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. Radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m. vedama **Stepono ir Valentinos Minkų,** girdima naujų laiku (viena valanda anksčiau):
Sekmadieniais 1:30 — 2 v. p. p.
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass.
Tel.: AN 8-0489

Cleveland, Ohio

TĖVIŠKĖS GARSŲ Radijo programa
transliuojama kiekvieną sekmadienį
nuo 5:00 iki 5:30 val. popiet.
per WDOK stotį, banga 1260.
Programos vedėjas — **Juozas Stempužis**
506 E. 118 St., Cleveland 8, Ohio

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS

LIETUVIŲ ŠEIMININKIŲ PROGRAMOS

Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio
10:00 — 11:00.
Šeštadienį ir sekmadienį — 8:30 - 9:30.
"Vakaruškos" pirmadienio vak. 7:00-8:00.
Visos programos iš
WOPA Stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood Ave., Chicago 29, Ill.
Tel.: HEmlock 4-2413.

Detroit, Mich.

"BALTIC MELODIES"

Detroit WJLB, 1400 kilocycles.
Saturdays 8:30 - 9:15 P. M.
Director: **Helen Rauby.**
16926 Pinehurst, Detroit 21, Mich.
Telephone: UNiversity 1-1072.

LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė
girdima kiekvieną šeštadienį 5 val. p. p.
iš Detroito stoties WJLB — 1400 kil.
Direktorius **Ralph Valatka,**
15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.
Telephone: BRoadway 3-2224

"LITHUANIAN VOICE"

(iš Inkster, Mich.) — WCHB, banga 1440
Sekmadieniais 16:00 — 17:00 popiet.
Programos vedėjas **J. Kriščiūnas,**
803 N. Crawford, Detroit, Mich.
Tel.: VI 1-5724

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut valstybės kultūrinė valandėlė
Hartford — WPOP — 1410 klc.
Kiekvieną sekmadienį 11:00 iki 12:00.
Programos vedėjas **J. Petkaitis,** 60 Lincoln St., Hartford, Conn. Tel. JA 2-5556.
Kultūrinės dalies ved. **A. Dragūnevičius,**
273 Victoria Rd., Hartford, Tel. CH 9-4502

Madrid, Espana

VYKDOMOSIOS VLIKO TARYBOS RADIJO BIURAS MADRIDE
TAUTINIS ISPANIJOS RADIJAS
laiduoja lietuviškai 21:30 — 21: 45
Lietuvos laiku (arba 19:30—19:45 Vid. Europos laiku) 25 ir 42 metrų bangomis.
Kiekv. programa kartojama kitos dienos rytą 8:30 Lietuvos laiku (6:30—6:45 Vid. Europos laiku 25 ir 42 metrų banga.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ"

Radijo valanda girdima
kiekvieną šeštadienį 5:00—6:00 val. p. p.
iš New Yorko stoties WEVD - 1330 kilv.
ir 97.9 meg. (FM).
Direktorius **Jokubas J. Stukas,**
1264 White tS., Hillside, N. J.
Tel.: WAverly 6-3325

Norwood, Mass.

Nauj. Anglijos lietuvių Radijo programa
Sekmadieniais nuo 11:00 iki 12:00 val.
WHIL — 1430 banga, Medford 55, Mass.
Jonas J. Romanas, vedjas,
50 Cottage St., Norwood, Mass.
Tel. NOrwood 7-1449.

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
BENDRUOMENĖS BALSAS
Stotis WDAS — 1480 kilocycl.
Sekmadieniais nuo 6:30 iki 7:00 vakaro
Kultūrinės, politinės apžvalgos, žinios, muzika ir skelbimai.
Valandėlės vedėjas **Adolfas Gaigalas.**
Programas tvarko ir praveda redakcinis kolektyvas.
Rašyti: "Bendruomenės Balsas", 335 Titan St., Philadlphia 47, Pa., Tel. HO 7-4176

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles.
Sekmadieniais 12:30—1:00 p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir **Gertruda Dargiai.**
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Road, Pittsburgh 16, Pa.

Lithuanian Catholic Hour
Pittsburgh, Pa. - WLOA - 1550 kilocycles.
Sundays — 1:30 - 2:00 P. M.
Produced by Knights of Lithuania,
Pittsburgh District.
WLOA, Braddock, Pa.

Rochester, N. Y.

Lietuvių Radijo Klubas

Rochester, N. Y. — WHEC — 1460 klc.
Programos kiekvieną sekmadienį
9:30 — 10:00 rytą.
Klubo valdyba:
Pr. Saladžius, garbės pirm., 309 Alphonse St. (21); **Pr. Puidokas,** pirm. 38 St. Jacob St. (21); **A. Cieminis,** vicepirm. 226 Lux St. (21); **Vyt. Žmuidzinas,** izd. 235 Furlong St. (21); **R. Kiršteinas,** sekr. 213 Berlin St. (21); **Br. Krokys,** narys 10 Dudley St. (5).
Programas praveda valdybos nariai ir šie vedėjai: **R. Gaidytė, St. Ilgūnas, D. Šiurilienė, H. Žemelis.**

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku, 41,15 ir 50,34 metrų bangomis.
Vedėjas **Dr. J. Gailius.**
Circonvallazione NOMENTANA 162

Sao Paulo, Brasil

"TĖVYNĖS GARSAI"

Lietuviška muzikos valanda

Radio Cometa — Z. Y. R. 217, vidutinėmis bangomis 1.130 kcls.; mikrobangomis (frequencia modulada) 1071 mg.
Sekmadieniais
13:00 - 14:25 Rio de Janeiro laiku.
Vadovauja "Tėvynės Garsų" kolektyvas.
Caixa Postal 403, S. Paulo, Brazil, S. A.
Adresas:
Ši valandėlė girdima visose Amerikose.

Toronto, Ont, Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Kiekvieną sekmadienį nuo 1 iki 2 pp.
WHLD stotis, Niagara Falls, N. Y. Banga 1270. Programos ved. **J. R. Simanavičius,**
145 Rusholm Rd., Toronto 4, Ont. Canada
Telef.: LE 4-1274

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku
kiekviena vakarą 20:15 - 20:30 Liet. laiku.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.
Vedėjas **Kun. Dr. V. Kaziūnas.**
Adresas:
Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO.

WASHINGTON D.C.

Voice of America — Amerikos Balsas

Voice of America, Washington 25, D. C.
Pusės valandos programa duodama kasdien Lietuvos laiku 19 val. 30 min. — 11, 13, 16, 19, 25 ir 31 metro bangomis; jos kartojamos 21 val. 30 min. — vidutine 251 m. banga ir 6 val. ryto 25, 31, 41 ir 49 m. bangomis.
Pastaba: **vasaros laiku,** kai Lietuvoj 19:30, — Washingtone 12 val. 30 min. dieną, Chicagoje — 11 val. 30 min. ryto ir Los Angeles — 9 val. 30 min. ryto, o Europoj Grinvičo laiku 16 val. 30 vak.

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIJO PARTIJA

WATR, Waterbury, 1320 kilocycles.
Kiekvieną šeštadienio vakarą
6.40 iki 7:30 p. m.
Programos vedėjas ir direktorius,
John D. Adams-Adomaitis
27 Congress Avenue, Waterbury, Con.
Telefonai: PLaza 3-2787 ir PL 3-8898

"L. DIENŲ" LEIDYKLOS žurnalo ir knygų PLATINTOJAI

JUNGT. AMERIKOS VALST.:

Baltimore, Md. — A. Česonis, K. Bradūnas
Brooklyn, N. Y.— **J.** Pašukonis, L.A.P Kiu bo Spaudos Kioskas, **J. Ginkus.**
So. Boston, Mass. — D. Giedraitis, S. Mi kus, kun. J. Klimas.
Chicago, Ill. — K. Babickas, Balys Brazdžionis, V. Grebliūnas; J. Karvelis; S. Metrick, Marginiai, P. Švelnys, Terra, B. Urbonas, V. Būtėnas.
Cicero, Ill.— J. Memėnas, E. Stangenbergas.
Cleveland, Ohio — Dirva, V. Rociūnas.
Detroit, Mich. — Gaiva, Neringa, St. Anthony's Parish Library.
Elizabeth, N. J. — P. Kudulis, A. Rudzitas.
E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus.
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis.
Hartford, Conn. — Vl. Plečkaitis.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.
Newark, N. J. — K. Trečiokas.
Omaha, Nebr. — E. Ribokienė, kun. L Musteikis.
Philadelphia, Pa. — J. Karaška, B. Raugas V. Karalius.
Pittsburgh, Pa. — F. Žilionis.
Rochester, N. Y. — A. Sabalis.
Waterbury, Conn. — J. Gaidys, Spauda.
Waukegan, Ill. — V. Petrauskas.
Wilkes-Barre, Pa. — V. Ramanauskas.
Worcester, Mass. — P. Pauliukonis.

ITALIJOJE:

Rome — Kun. V. Mincevičius.

ISPANIJOJE:

Madrid — Kun. K. Pataiavičius.

NAUJ. ZELANDIJOJE:

Auckland — G. Procuta.

VENECUELOJE:

Rev. A. Perkumas, Z. Domeika

ANGLIJOJE:

London — D. Daunoraitė.

KANADOJE:

Toronto, Ont. — A. Kuolas J. Smolskis Time Cigar Store, V. Aušrotas.
Hamilton, Ont. — Z. Orvidas, J. Pleinys S. Bakšys.
St. Catherines, Ont. — K. Kudukis.
Montreal, Que.— P. Rudinskas (Parish Lib-
Winnipeg, Man. — S. Bujokas. / rary)
W. Lorne, Ont. — A. Kojelaitis.
Welland,Ont. — K. Žukauskas.

AUSTRALIJOJE:

Melbourne — A. Vingis, B. Zumeris.
Canberra — V. Balsys.
N. Geelong — L. Bertašius.
St. Kilda — P. Bienkevičius, N. Butkūnas
Sydney — Kun. P. Butkus.
Adelaide, Edwardstown, — A. Kubilius.
Rivervale, W. Australia — Kun. L. Kemėšis.
Williamstown — Kun. L. Vaseris.
Cabramatta — J. Skirka.
Brisbane — K. Stankūnas.

* * *

SKAITYKITE
"LIET. DIENŲ" LEIDYKLOS
IŠLEISTAS KNYGAS

LIETUVIŲ
DIENOS

"MILŽINO PAUNKSMĖ" PLOKŠTELĖSE (IŠLEIDO MONTREALIO LIETUVIŲ TEATRAS)